

Gemeente *Stein*

PROGRAMMABEGROTING 2019

Dat maakt
Stein voor mij ...

Voorwoord

Hierbij bieden wij de begroting 2019 en de meerjarenbegroting 2019-2022 aan. Het is de eerste in deze bestuursperiode. Hierin presenteren wij aan u de politieke keuzes voor het komend jaar. We doen dat in het besef dat college en raad in de afgelopen periode, ondanks de verschillen constructief hebben samengewerkt en deze lijn willen blijven continueren.

Trots zijn wij u deze sluitende begroting aan te kunnen bieden. Het coalitieprogramma is beleidsmatig en financieel verwerkt en zoals in de kadernota aangegeven, is de begroting opgebouwd volgens de systematiek van taakvelden.

De systematiek van taakvelden is nieuw en zal komende jaren verder worden verfijnd. Een aantal definities laten ruimte voor interpretatie waardoor voortschrijdend inzicht kan leiden tot kleine aanpassingen tussen de taakvelden.

Beleidsmatig is bij het opstellen van deze begroting de link gelegd met de vastgestelde Strategische toekomstvisie 2018-2022. Als gemeente opereren we in een dynamische omgeving waarbij in deze begroting de eerste stappen zijn gezet om deze zodanig vorm te geven dat we de ingezette koers tijdig kunnen monitoren en bijsturen mocht dat nodig zijn.

Het als bijlage toegevoegde taakveldenboek is een uitwerking van de eerder gevoerde kerntakendiscussie met de raad. Het is voor het eerst dat de raad op deze wijze wordt meegenomen over de wijze waarop het college invulling geeft aan de verschillende taken.

Financieel is er meerjarig een positief begrotingsresultaat. Ondanks dat dit een goed uitgangspunt is, betekent dit niet dat er geen financiële uitdagingen zijn. Er is vanuit de toezichthoudende rol van de Provincie steeds meer aandacht voor de structurele dekking binnen de exploitatie van het sociaal domein. Tevens is zoveel mogelijk rekening gehouden met autonome ontwikkelingen.

In deze sluitende begroting maken we duidelijk welke stappen we daarvoor nemen in 2019.

College van burgemeester en wethouders.

Inhoudsopgave

Voorwoord	2
Inhoudsopgave.....	3
ALGEMEEN	4
Leeswijzer	4
Inleiding.....	6
Financiële samenvatting	7
PROGRAMMA'S	8
Veiligheid	8
Verkeer, vervoer en water	11
Economie	14
Onderwijs.....	17
Sport, cultuur en recreatie.....	20
Sociaal Domein	25
Volksgesondheid en milieu.....	33
Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting.....	37
Bestuur en ondersteuning en algemene dekkingsmiddelen.....	41
PARAGRAFEN	50
Lokale heffingen	50
Weerstandsvermogen en risicobeheersing	58
Grondbeleid	61
Onderhoud kapitaalgoederen	64
Financiering	69
Bedrijfsvoering	76
Verbonden Partijen	80
FINANCIËLE BEGROTING.....	93
Algemeen	93
Uitgangspunten begroting 2019.....	93
Totaal lasten en baten.....	95
Totaal per taakveld	96
Incidentele baten en lasten	98
Reserves en voorzieningen	100
Uiteenzetting financiële positie	108
EMU saldo	109
Geprognosticeerde balans.....	111
Investeringsplanning 2019-2022	113
BIJLAGEN	115
Bijlage I Overzicht Formatie.....	115
Bijlage II Verplichte indicatoren.....	116
Bijlage III Bezuinigingen	119
Bijlage IV Recapitulatie begrotingsevenwicht.....	120
Bijlage V Begrippenlijst	122
Bijlage VI Lijst van afkortingen.....	126

ALGEMEEN

Leeswijzer

Dit is de begroting 2019 van de gemeente Stein. Deze programmabegroting 2019 volgt de wettelijke voorschriften en is opgebouwd uit een 'beleidsbegroting' en een 'financiële begroting'. De meest in het oog springende wijziging is een nieuwe indeling naar 9 programma's. In deze programma's staan 53 uniforme taakvelden.

Algemeen

De begroting begint met een hoofdstuk Algemeen, met daarin:

- Leeswijzer
- Inleiding
- Financiële samenvatting.

Programma's:

Dit hoofdstuk bestaat uit de volgende programma's:

0. Bestuur en ondersteuning en algemene dekkingsmiddelen *

1. Veiligheid
2. Verkeer, vervoer en waterstaat
3. Economie
4. Onderwijs
5. Sport, cultuur en recreatie
6. Sociaal domein
7. Volksgezondheid en milieu
8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

** we presenteren dit programma als laatste omdat dit programma uit veel uiteenlopende taakvelden bestaat. Tevens is hier extra een totaal overzicht van de algemene dekkingsmiddelen opgenomen.*

Het tweede gedeelte van deze begroting bestaat uit een nadere toelichting op de 9 programma's en de bijbehorende 3 'W-vragen'. Bij elk programma is de volgende informatie opgenomen:

- Inleiding: hierin wordt aangegeven welke bijdrage het programma levert aan de kernwaarden en de daaraan gekoppelde strategische keuzes uit de strategische toekomstvisie 2018-2022.
- Een overzicht van de taakvelden die onderdeel uitmaken van het programma.
- Wat willen we bereiken?
- Wat gaan we daarvoor doen ? De tweede W-vraag richt zich vooral op de taakvelden binnen het betreffende programma.
- Wat mag het kosten ? De lasten en de baten per programma.
- Relatie verbonden partij met desbetreffende programma.

Paragrafen:

Het derde gedeelte bevat de paragrafen die zijn voorgeschreven in het 'Besluit Begroting en Verantwoording gemeenten en provincies' (BBV. In tegenstelling tot de programma's, waarbij in eerste instantie de beleidsmatige invalshoek centraal staat, worden in de paragrafen een aantal meer beheersmatige aspecten beschreven, die dwars door de programma's heen lopen.

Financiële begroting:

Het vierde gedeelte bevat uitgebreidere informatie over de financiële middelen. Tevens is hier de geprognosticeerde balans in opgenomen.

Bijlagen

In het laatste deel staat informatie over onder andere financiële specificaties, reserves en voorzieningen, EMU-saldo en een overzicht van de indicatoren per programma. We sluiten af met een toelichting op de gebruikte afkortingen.

Voor de relevante beleidsplannen- en verordeningen verwijzen wij naar het nieuw vastgestelde Normenkader.

Inleiding

Strategische toekomstvisie 2018-2022

In de geactualiseerde strategische toekomstvisie 2018-2022 hebben wij onze strategische koers bepaald voor de komende jaren. Wij hebben hierin onze missie vastgelegd:

'een eigenzinnige woongemeente in de Zuid-Limburgse Maasvallei waar het mogelijk is dorps te wonen in een verstedelijkt gebied met kwalitatief hoogwaardige voorzieningen en ruimte voor ondernemerschap en particulier initiatief.'

Onze missie ligt aan de basis van ons doel en drijfveer als gemeente. Waarom doen we de dingen die we doen? Dit ligt uiteindelijk aan de basis voor de Programmabegroting.

De strategische toekomstvisie is opgebouwd uit drie kernwaarden met daaraan gekoppeld strategische keuzen die invulling geven aan de missie van de gemeente Stein. Het gaat om de volgende kernwaarden en strategische keuzen:

Kernwaarde 1 Sociale en vitale kernen

Samenleven door ontmoeten

Samenleven door verbinden

Actief eigenaarschap van inwoners en ondernemers verder stimuleren

Van regisseren naar meer stimuleren en faciliteren

Trots en bewust van onze eigen(zinnige) identiteit en kwaliteiten

Kernwaarde 2 Een duurzame leefomgeving met unieke waarden

Duurzame ontwikkeling: energietransitie en klimaatadaptie

Woonmilieus afstemmen op de toekomstige (regionale) samenstelling van de bevolking: kwalitatief en kwantitatief

Verder versterken van de unieke omgevingskwaliteiten

Kernwaarde 3 Bereikbare en bedrijvige gemeente

Versterken van de lokale economie in de regio:

Ontwikkelen van een duurzame en lokale economie

Verdiepen Economische Samenwerking Zuid-Limburg

Vrijtijdseconomie en recreatie als nieuwe economische pijler

Voldoende arbeidspotentieel

In de voorliggende programmabegroting wordt per programma in de inleiding aangegeven welke bijdrage het betreffende programma levert aan de kernwaarden en de daaraan gekoppelde strategische keuzen uit de strategische toekomstvisie 2018-2022. Hiermee wordt de verbinding gelegd tussen de Programmabegroting en onze strategische toekomstvisie.

Financiële samenvatting

Door het vaststellen van de voorliggende programmabegroting 2019 autoriseert de gemeenteraad de financiële middelen (exploitatie- en investeringsbudgetten) die zijn verbonden aan de programma's. De raad geeft hiermee inhoud aan zijn kaderstellende rol. Deze autorisatie vindt plaats op programmaniveau, zoals geregeld in de wet Dualisering Gemeentebestuur.

Het college van burgemeester en wethouders is na autorisatie van de gemeenteraad bevoegd uitvoering te geven aan taakvelden van de betreffende programma's. Voor zover het college binnen de door de raad per programma aangegeven budgetten blijft (en uiteraard met inachtneming van de te bereiken resultaten) hoeft het college géén begrotingswijzigingen aan de raad voor te leggen. Middels de programmarekening legt het college verantwoording af aan de raad over de uitvoering van de programma's en dus ook over de besteding van de middelen en de bereikte resultaten. Het schuiven van budgetten tussen verschillende programma's kan slechts plaatsvinden via een – door de raad vastgestelde – begrotingswijziging, als onderdeel van de bestuursrapportages. Ieder programma bestaat uit een aantal subtaakvelden.

De basis voor de voorliggende programmabegroting 2019 wordt gevormd door de jaarschijf 2019 uit de begroting 2018, inclusief berap I en II 2018.

Overzicht verloop begrotingssaldi 2019-2022

Omschrijving	2019	2020	2021	2022
Primaire begroting 2018	270	174	136	144
<i>Mutaties raadsbesluiten</i>				
Eerste bestuursrapportage 2018	384	323	268	81
Tweede bestuursrapportage 2018	28	-13	61	331
Uitvoeringskosten 3D	0	0	0	0
Aanpassingen onderwijslocaties	-1	-1	-1	-1
Treasurystrategie Vixia	0	0	0	0
Look en feel	0	0	0	0
Eigenstandige rekenkamer	-13	-13	-13	-13
Kunst en cultuur	-50	-50	-50	-50
Haalbaarheidsonderzoek St. Jozefkerk	0	0	0	0
Doorgeschoven posten	0	0	0	0
Coalitieakkoord 2018-2022	-600	-413	-324	-390
Begrotingssaldo na bestemming	17	7	77	100
Saldo van incidentele baten en lasten	93	70	18	0
Structureel begrotingssaldo	110	77	95	100

PROGRAMMA'S

Veiligheid

Inleiding

Het programma veiligheid biedt randvoorwaarden om veilig en prettig te kunnen wonen en ondernemen in onze gemeente. Het programma draagt bij aan de kernwaarde 'een duurzame leefomgeving met unieke kwaliteiten'. Een veilige woon- en leefomgeving voor onze inwoners is essentieel voor een woongemeente. Dit mede met het oog op de ligging van onze gemeente in de nabijheid van Chemelot en snel- en waterwegen.

Taakvelden

Dit programma omvat de taakvelden:

- 1.1 Crisisbeheersing en brandweer
- 1.2 Openbare orde en veiligheid

Wat willen we bereiken ?

Zowel vanuit preventie als vanuit repressie willen we bijdragen aan en zorgen voor een veilige en leefbare omgeving.

Wat gaan we er voor doen?

Crisisbeheersing en Brandweer

In 2018 is de aanzet gedaan de (bestuurlijke) discussie met elkaar te voeren ten aanzien van het meerjarenbeleid van de Veiligheidsregio Zuid Limburg en daarmee het budgettaire kader. Hiertoe zal een aantal zaken opnieuw tegen het licht gehouden worden:

- Het risicoprofiel van de brandweer;
- Het dekkingsplan van de brandweer;
- Het beleid en het financiële meerjarenkader;
- De positie van de (hybride) vrijwilligers, in relatie tot de Wet Normering Rechtspositie Ambtenaren (WNRA);
- Het weerstandsvermogen;
- De doorlichting van de reservepositie;
- De organisatie-inrichting van het totale concern;
- De doorlichting van het personeelsbestand en het benodigde frictiekostenbudget.

Doelstelling is om samen met het bestuur en de raden de kaders voor de toekomstige inrichting van de brandweezorg opnieuw scherp te stellen.

Ongeveer gelijktijdig met die cyclus zullen diverse andere zaken tegen het licht worden gehouden, waaronder de kostenverdeelssystematiek. De planning is erop gericht om het bestuur en de gemeenteraden een besluit voor te leggen hieromtrent bij de cyclus van de begroting 2020.

Openbare orde en veiligheid

Jeugd Interventie Team

In het jeugd interventie team (JIT), waarin naast de gemeente Stein ook wijkagent(en), PIW en op afroep bureau HALT en verslavingspreventie Mondriaan participeren, is besloten om in Stein middelengebruik en samenhangende problemen onder jongeren in kaart te brengen. Dit hebben we gedaan door middel van een Rapid, Assessment and Response (RAR) onderzoek. In 2019 gaan we de uitkomsten van het RAR-onderzoek vertalen naar concrete actiepunten met als doel om op basis

van (feiten)kennis uiteindelijk het alcohol- en drugsgebruik onder jongeren in de gemeente Stein te verminderen.

Integrale Veiligheid

Er wordt een nieuwe Kadernota Integrale Veiligheid WM ontwikkeld voor de periode 2019 - 2022. De Kadernota 2015-2018 loopt t/m 31 december 2018. Ontwikkeling vindt plaats op niveau Westelijke Mijnstreek, gelieerd aan het Basis Team Westelijke Mijnstreek. Uit de nieuwe Kadernota vloeit jaarlijks een Uitvoeringsplan voort. Belangrijk onderdeel is het onderzoeken van de veiligheidsbeleving en het verzamelen van gegevens. De slag van kwalitatief naar kwantitatief wordt ingezet.

Buurtbemiddeling

De "Beleidsregels Wet aanpak woonoverlast Stein" is in werking getreden. Hieruit voortvloeiend wordt "Buurtbemiddeling" ontwikkeld.

Buurtbemiddeling is een laagdrempelige voorziening waarin door getrainde vrijwilligers - onder leiding van een professionele coördinator - bemiddeld wordt bij overlast of onenigheid tussen burens. Het gaat om situaties die in beginsel te licht zijn voor formeel optreden door Politie en/of Justitie. Het zijn vaak conflicten die ontstaan als gevolg van het ontbreken van goede communicatie tussen bewoners over o.a. overlast huisdieren, geluid, kinderen, pesterijen en intimidatie.

Deelname aan buurtbemiddeling is kosteloos voor bewoners en deelname is vrijwillig.

BOA's

In het coalitieakkoord is aangegeven dat de Boa inzet wordt geïntensiveerd. Hiervoor is het budget met € 30.000 verhoogd. De helft van deze verhoging wordt gedragen vanuit de afvalstoffenheffing. Naast repressie, heeft de inzet van de Boa een belangrijk preventief karakter.

Flexibel cameratoezicht

De gemeente Stein zal meer gerichte actie ondernemen om het zwerfafvalprobleem aan te pakken door blijvend in te zetten op onder andere extra voorlichting, doelgroepenbenadering en extra handhaving. Hotspotlocaties worden zo snel mogelijk opgeschoond. Tegen illegale dump van afval zal maximaal gehandhaafd worden. Er zal middels een pilot onderzocht worden of flexibel cameratoezicht hiervoor effectief kan worden ingezet. Voor de uitvoering van dit speerpunt worden middelen vrijgemaakt vanuit de afvalstoffenheffing.

Bovenstaand is al aangegeven dat de inzet van BOA's wordt geïntensiveerd. Hierdoor ontstaat meer ruimte om overlastsituatie aan te pakken. In sommige gevallen is naast de extra inzet van BOA's de inzet van flexibel cameratoezicht zinvol. Dit alleen als ultiem middel, dus alleen dan als andere middelen niet tot het gewenste resultaat hebben geleid. In de begroting is hiervoor € 15.000 structureel opgenomen.

Relatie verbonden partij met realisatie programma

Verbonden partij	Samenwerkings-vorm	Wat is de bijdrage aan dit programma?
Veiligheidsregio Zuid Limburg	GR	Zorg dragen voor de fysieke veiligheid (met name brandweerzorg en de crisisbeheersing) voor inwoners en bedrijven in Zuid-Limburg

Wat gaat het kosten ?

Veiligheid	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
(x € 1.000)	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Lasten	1.783	1.780	1.821	1.849	1.851	1.853
Baten	96	131	89	89	89	89
Resultaat	-1.687	-1.650	-1.732	-1.760	-1.762	-1.764

Relevante afwijkingen tussen begroting 2018 en begroting 2019

Onderwerp	Toelichting	Bedrag
Veiligheidsregio Westelijke Mijnstreek	In 2018 is een bedrag van € 41.500 ontvangen in verband met de afwikkeling van het Gemeenschappelijk Brandweerbureau Westelijke Mijnstreek.	-42
Openbare Orde en Veiligheid	In 2019 is er binnen dit programma € 15.000 meer beschikbaar ten opzichte van 2108 voor intensivering BOA's, € 10.000 voor budget OOV en € 10.000 voor flexibel cameratoezicht. Dit vloeit voort uit het Coalitieakkoord 2018-2022	-35

Inleiding

Het programma verkeer, vervoer en water levert een bijdrage aan twee kernwaarden uit onze strategische toekomstvisie. Het gaat dan om de kernwaarden 'een duurzame leefomgeving met unieke waarden' en 'een bereikbare en bedrijvige gemeente'. Een duurzame leefomgeving met unieke waarden hangt samen met een goede bereikbaarheid van de gemeente. Om de huidige economische ontwikkeling verder te versterken, dient de bereikbaarheid van Stein verder geoptimaliseerd te worden.

Taakvelden

Dit programma omvat de taakvelden:

2.1 Verkeer en vervoer

2.2 Parkeren

2.4 Economische havens en waterwegen

Wat willen we bereiken ?

Een bedrijvige gemeente in een duurzame leefomgeving met unieke waarden hangt samen met een goede bereikbaarheid van de gemeente Stein. Door onze goede geografische ligging aan diverse snel en -waterwegen hebben wij zowel een goed woon -en leef klimaat alsmede een gunstig economisch klimaat. Om dit te behouden en te versterken wordt de bereikbaarheid van Stein verder geoptimaliseerd. Daarnaast kan binnen de veilig aan het verkeer worden deelgenomen over goed begaanbare wegen en paden voor alle soorten verkeer.

Wat gaan we er voor doen?

Verkeer, wegen en water

Wegen

De reconstructie van de wegen Nieuwe Postbaan, Heidekampweg en de rotonde ACL wordt in 2019 verder voortgezet. Begin 2019 wordt de herinrichting van de Molenweg zuid in Urmond in samenspraak met onze inwoners voorbereid. Voor de realisatie van de Molenweg zuid is een bedrag van €600.000 in de begroting opgenomen. De aanpassing van de rotonde aan de Steinderweg welke in 2018 is voorbereid wordt in 2019 gerealiseerd. Hiervoor is €900.000 in de begroting opgenomen. Daarnaast wordt gestart met de voorbereiding van de vervanging van de rotonde aan de Steinderweg-Koolweg. De realisatie is echter in 2020 voorzien. De Stationsstraat in Elsloo wordt eveneens in 2019 heringericht. In algemene zin geldt dat bij projecten van deze omvang dat het toezicht op de werken wordt geïntensiveerd en dat meer aandacht wordt besteed aan omgevingsmanagement.

Verkeer

In 2019 worden projecten uit het verkeersarrangement Elsloo in uitvoering genomen. In de planning wordt daarbij prioriteit gegeven aan de herinrichting van de Stationstraat en de rotonde Steinderweg. De korte termijn maatregelen die voortvloeien uit het verkeersarrangement Stein en die binnen de reguliere budgetten passen, worden uitgevoerd in 2019. Maatregelen voor de langere termijn zijn in de komende begrotingsjaren voorzien. In het kader van een betere bereikbaarheid worden (eventuele) fysieke maatregelen als gevolg van het onderzoek naar de verkeersafwikkeling op het Businesspark in 2019 voorbereid. In het kader van een veilige schoolomgeving wordt het JULIE project bij alle scholen toegepast. Om de verkeersveiligheid te vergroten daar waar structureel excessen bestaan, wordt de mogelijkheid van het plaatsen van (mobiele) flitspalen onderzocht. Vooruitlopend hierop is meerjarig € 20.000 in de begroting opgenomen. In 2019 wordt tevens een nieuw Gemeentelijk verkeers en vervoersplan (Gvvp) vastgesteld. Hiervoor is een budget van € 40.000 geraamd.

Gebiedsgewijze aanpak Stein Centrum

Het laatste gebied dat is aangewezen in verband met de gebiedsgewijze aanpak is Stein centrum e.o. In 2018 is de precieze afbakening van het projectgebied bekeken. Ten tijde van het opstellen van deze begroting was hier echter nog geen duidelijkheid over. In 2019 zal echter met de voorbereiding van de GGA Stein Centrum worden gestart. In dat kader is in deze begroting een onderzoeksbudget van € 150.000 voorzien. De uitvoering is gepland voor 2020.

Optimaliseren inrichting Kanaalboulevard

Om het gebied Kanaalboulevard de kwaliteit mee te geven welke in de ontwerpfase aan het gebied is toebedacht, is in de begroting een bedrag van € 100.000 voorzien ten behoeve van maatregelen in de openbare ruimte.

Kunstwerken

In 2018 is gestart met de sloop van de boogbrug aan de Veestraat. De nieuwe brug wordt in augustus 2019 opgeleverd.

Onderhoud weg Elsloo/Meers

Aan de weg van Elsloo naar Meers zal in 2019 extra (groot) onderhoud worden gepleegd.

Parkeren

Parkeren bedrijventerrein BPS

In 2018 is onderzoek verricht naar de parkeersituatie op het bedrijventerrein Businesspark Stein. Ten tijde van het opstellen van deze begroting zijn de resultaten daarvan nog niet bekend. Nadat duidelijk is wat eventuele maatregelen zijn en wat de kosten voor het treffen daarvan zijn, volgt in 2019 een raadsvoorstel.

Parkeren Steinerbos

In de directe omgeving van het Steinerbos wordt voldoende parkeergelegenheid van kwalitatief goed niveau gerealiseerd. Waar mogelijk wordt de koppeling gelegd met de optimalisatie van de padenstructuur in het openbaar deel van het Steinerbos. In 2019 wordt daarvoor een bedrag van € 180.000 in de begroting opgenomen.

Economische havens en waterwegen

Toekomstvisie Haven Stein

Een van de speerpunten in het economisch beleidsplan is 'Focus op het economisch profiel'. In dat kader wordt in 2019 samen met ondernemers en/of grondeigenaren in de haven een toekomstvisie opgesteld.

Programma Reconstructie route A2-Haven-Poort van Stein

Om de Haven en werklocaties optimaal te ontsluiten en goed bereikbaar te houden, is reeds in 2018 gestart met het programma 'Reconstructie route A2 - Haven - Poort van Stein'. Het doel van het programma is tweeledig. Ten eerste het reconstrueren van de route in 2018 en 2019, waarbij de wegen conform de richtlijnen Duurzaam Veilig worden ingericht en waar nodig de doorstroming verbeterd. Ten tweede de ruimtelijke en landschappelijk kwaliteit een kwaliteitsimpuls geven door het tracé op een hoogwaardig niveau in te richten.

Samenwerking Blueports

De samenwerking in de vorm van Blueports Limburg wordt in 2019 gecontinueerd.

Wat gaat het kosten ?

Verkeer en vervoer en waterstaat	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
(x € 1.000)	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Lasten	3.934	3.451	3.747	4.298	4.534	4.814
Baten	909	132	133	133	133	133
Resultaat	-3.024	-3.318	-3.614	-4.164	-4.401	-4.681

Relevante afwijkingen tussen begroting 2018 en begroting 2019

Onderwerp	Toelichting	Bedrag
Algemeen	Ontwikkeling kapitaallasten (vrijval kapitaallasten gerealiseerde investeringen en actualisatie investeringsplanning 2018 - 2022).	-365
	Hogere doorverdeling van interne lasten	-61
Verkeer en vervoer	Op basis van het coalitiekoord 'Kansrijk besturen' is met ingang van 2019 structureel € 30.000 vrijgemaakt voor het inrichten van bloemrijke bermen en akkerranden	-30
	Op basis van het coalitiekoord 'Kansrijk besturen' is met ingang van 2019 structureel € 15.000 in de begroting opgenomen voor intensivering van de inzet van BOA's voor handhavingstaken bij het zwerfafval. De kosten worden gedekt uit de opbrengsten afvalstoffenheffing	-15
	In de begroting 2018 is € 75.000 opgenomen voor onderzoekskosten naar de haalbaarheid van de fietsbrug in Meers	75
	In de begroting 2018 is € 120.000 opgenomen voor onderzoekskosten t.b.v. de verbinding Oud-Stein, de carpoolplaats in Urmond een verkeerskundig model Businesspark Stein aansluiting A2	120

Inleiding

Door de goede geografische ligging in de Euregio aan diverse snelwegen, de aanwezigheid van een haven, de nabijheid van de Chemelot Campus en een vliegveld en zeker niet te vergeten een sterk MKB, heeft Stein een gunstig economisch klimaat.

Het programma economie draagt bij aan de kernwaarde 'een bereikbare en bedrijvige gemeente'. Als strategische keuzen hebben wij in de strategische toekomstvisie opgenomen dat wij de lokale economie in de regio willen versterken door het ontwikkelen van een duurzame en lokale economie en het verdiepen van de Economische Samenwerking Zuid-Limburg.

Vrijtijdseconomie, recreatie en toerisme zijn in de strategische toekomstvisie benoemd als belangrijke sectoren die een bijdrage leveren aan de economische diversiteit en versterking van de lokale economie binnen onze gemeente. Zie ook programma sport, cultuur en recreatie (2.5).

Daarnaast is de aanwezigheid van voldoende arbeidspotentieel essentieel voor de verdere ontwikkeling van de regionale en lokale economie. Bij dit laatste wordt tevens een relatie gelegd met het programma sociaal domein (2.6).

Taakvelden

Dit programma omvat de taakvelden:

- 3.1 Economische ontwikkeling
- 3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur
- 3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen
- 3.4 Economische promotie

Wat willen we bereiken ?

Onze gemeente heeft een goed economisch klimaat. Om dit te behouden en verder te versterken is het van belang om juist die kansen te benutten die aansluiten bij de economische identiteit van onze gemeente en de economische diversiteit bevorderen. Om de huidige economische ontwikkeling verder te versterken is het essentieel dat er voldoende arbeidspotentieel in de regio aanwezig is. Daarnaast dient de bereikbaarheid van Stein verder geoptimaliseerd te worden. Vrijtijdseconomie, recreatie en toerisme zijn we als belangrijke sectoren die een bijdrage leveren aan de economische diversiteit en versterking van de lokale economie binnen onze gemeente.

De focus moet liggen op het economisch profiel van Stein om vanuit die focus de juiste keuzes te maken; waar gaan we voor en waar gaan we niet voor. Vanuit dat perspectief versterken we de positie van Stein in regionaal verband en dragen we bij aan een gunstig ondernemers- en dus vestigingsklimaat. Inmiddels is duidelijk dat de diversiteit aan ondernemerschap in de gemeente Stein door ondernemers gezien wordt als meerwaarde en dat hierdoor de risico's beter verspreid zijn.

Dit alles bereiken we mede aan de hand van de kaders en ambities uit ons Economisch beleidsplan 2017-2020. Dit plan rust op drie pijlers: sociaal economisch beleid, toerisme / recreatie en economisch beleid. De kaders en ambities zijn richtinggevend voor de uitwerking in concrete projecten en maatregelen via de uitvoeringsagenda welke op de langere termijn bijdraagt aan een goed vestigingsklimaat met meer werkgelegenheid, meer lokale bestedingen en meer mensen naar vermogen aan het werk.

Wat gaan we er voor doen?

Economische ontwikkeling

Economisch beleidsplan 2017-2020

Op 1 juni 2017 is het economisch beleidsplan 2017-2020 vastgesteld door de gemeenteraad. In 2019 werken we verder aan het uitvoeringsprogramma. Daarbij hebben we onder andere aandacht voor het stimuleren en waarderen van ondernemersinitiatieven op het gebied van promotie. Vooruitlopend op de uitkomsten van het onderzoek naar de mogelijkheden van citymarketing is hiervoor structureel € 20.000 in de begroting opgenomen. Daarnaast zetten we in op een betere dienstverlening naar ondernemers en is verkend welke samenwerkingsverbanden voor Stein de juiste meerwaarde bieden.

Structuurvisie Ruimtelijke Economie Zuid-Limburg (SVREZL)

Bij ruimtelijk economische thema's (detailhandel, kantoren en bedrijventerreinen) is de Structuurvisie Ruimtelijke Economie Zuid-Limburg leidend. In 2018 wordt op (sub)regionaal niveau gezamenlijk gewerkt aan een uitvoeringsprogramma. In 2019 en verder wordt daar verder uitvoering aan gegeven.

Fysieke bedrijfsinfrastructuur

Bedrijventerreinen

De herstructurering van het bedrijventerrein Kerensheide krijgt steeds meer vorm. De belangrijkste fase in dit geheel is de ontwikkeling van de Poort van Stein. In 2019 wordt een bestemmingsplan voor dit deel van het bedrijventerrein vastgelegd waarin de toekomstige functies (naast het hotel en de het Truckcenter van MAN) planologisch worden geregeld. De basis hiervoor is het masterplan waarin voor de Poort van Stein de functies Leisure, Bedrijvigheid en Groen zijn voorzien. In samenwerking met gemeente Beek wordt er voor de lange termijn een toekomstvisie opgesteld voor het bedrijventerrein Schuttersstraat. Daarnaast is er aandacht voor de bereikbaarheid van het bedrijventerrein en wordt op het bedrijventerrein naar oplossingen voor de parkeerdruk en de wateroverlast gezocht. Voor de revitalisatie van het bedrijventerrein Paalweg is in 2019 € 200.000 begroot. Na revitalisatie is ruimtelijke kwaliteit van met name de opstelplaats voor vrachtwagens alsmede de hoofdroute op het bedrijventerrein opgewaardeerd.

Parkmanagement

In 2019 wordt parkmanagement geëvalueerd en wordt bekeken welke vorm van parkmanagement het beste aansluit bij de behoefte van ondernemers op onze bedrijventerreinen.

Bedrijfsloket- en regelingen

Bedrijvencontactfunctionaris

Voor bedrijvencontacten voegen we structureel meer fte (0,5fte) aan onze formatie toe. Dit moet in 2019 leiden tot meer verbinding en duurzame overlegstructuren en met onze ZZP'ers en het MKB.

Starterscentrum

Onze deelname in de vorm van een jaarlijkse bijdrage (€10.774,41) aan het Starterscentrum Limburg wordt in 2019 voortgezet.

Bedrijventeam

In de organisatie wordt voor ondernemers(aan)vragen gewerkt met een bedrijventeam. Dit multidisciplinair team heeft tot doel om sneller en efficiënter tot afhandeling van aanvragen van ondernemers te komen.

Economische promotie

Centrummanagement en BIZ regeling

In samenspraak met ondernemers onderzoeken we of er behoefte is aan centrummanagement en/of gezamenlijke investering in aanvullende kwaliteit van de bedrijventerreinen. Bekostiging kan door middel van een baatbelasting, een bedrijven investeringszone en/of verhoging OZB voor

bedrijven. De gemeente is bereid hier jaarlijks aan bij te dragen. Van belang is draagvlak bij ondernemers waarbij afspraken over uitgaven en de uitgangspunten van het economisch beleidsplan leidend zijn.

Toerisme

In 2019 wordt de meerjarige toeristische uitvoeringsagenda op basis van de toeristische visie opgesteld en uitgevoerd. Hiervoor is structureel € 55.000 in de begroting opgenomen. Op korte termijn zal de toeristische infrastructuur worden versterkt door middel van een integraal plan ten aanzien van bebording, routing, signing en het verbeteren van de entrees en andere strategische locaties.

Daarnaast krijgt de promotiecampagne Stein Stil Genieten een vervolg in 2019 in samenwerking met de toeristische werkgroep Maaskentj. In samenwerking met de werkgroep wordt ook de in 2018 gestarte promotie via reisbloggers "de social influencers" voortgezet. Binnen de Regio Westelijke Mijnstreek wordt samengewerkt op het gebied van de doorontwikkeling van het fietsroutenetwerk, waardoor onze regio een belangrijke schakel vormt tussen het Heuvelland en België. De fietsbrug Stein-Maasmechelen en de ontwikkeling van het RivierPark Maasvallei in onze gemeente spelen hierbij een prominente rol en worden in de regionale samenwerking op deze wijze goed gepositioneerd.

Wat gaat het kosten ?

Economie	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
(x € 1.000)	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Lasten	481	615	1.050	1.054	1.055	1.063
Baten	363	308	296	296	296	296
Resultaat	-119	-307	-754	-758	-759	-767

Relevante afwijkingen tussen begroting 2018 en begroting 2019

Onderwerp	Toelichting	Bedrag
Economische promotie	Op basis van het coalitieakkoord 'Kansrijk besturen' is het budget voor Recreatie en Toerisme met ingang van 2019 structureel met € 55.000 verhoogd.	-55
	Op basis van het coalitieakkoord 'Kansrijk besturen' is met ingang van 2019 structureel € 15.000 vrijgemaakt voor een verhoging van het budget evenementensubsidies	-15
	Op basis van het coalitieakkoord 'Kansrijk besturen' is voor de jaren 2019 tot en met 2022 € 375.000 per jaar opgenomen voor de uitvoering van het programma Recreatie, Toerisme en Cultureel erfgoed. Deze kosten worden gedekt door te beschikken over de daartoe in 2018 gevormde bestemmingsreserve.	-375
	Op basis van het coalitieakkoord 'Kansrijk besturen' is met ingang van 2019 structureel € 20.000 opgenomen voor een bijdrage centrummanagement.	-20

Inleiding

Kinderen en jongeren zijn belangrijk voor onze toekomst. Voldoende en kwalitatieve mogelijkheden op het gebied van onderwijs zijn naast leven, wonen, werken en ontspannen essentieel om zich te kunnen ontwikkelen. Het programma onderwijs levert dan ook een bijdrage aan onze kernwaarde 'sociale en vitale kernen'. Onderwijs zien wij tevens als middel om verder invulling te geven aan de strategische keuzen samenleven door ontmoeten en samenleven door verbinden. Ontmoeten en verbinden versterken de gemeenschapszin onder onze inwoners.

In de strategische toekomstvisie is tevens in het kader van een bereikbare en bedrijvige gemeente een goede aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt en samenwerking als speerpunt opgenomen. Dit op basis van de quatro helix (overheid, bedrijfsleven, onderwijs en maatschappelijke instellingen) om ook in de (nabije) toekomst over voldoende arbeidspotentieel in de regio te kunnen beschikken om de toenemende krapte op de arbeidsmarkt het hoofd te kunnen bieden.

Taakvelden

Dit programma omvat de taakvelden:

- 4.1 Openbaar basisonderwijs
- 4.2 Onderwijshuisvesting
- 4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken

Wat willen we bereiken ?

Kinderen worden regelmatig gezien en gevolgd wat betreft hun groei en ontwikkeling. Zonodig wordt er tijdig extra zorg geboden in de vorm van voor- en vroegschoolse educatie zodat er sprake is van een goede startpositie. Basisscholen en het voortgezet onderwijs sluiten hierbij aan en zijn voor ons belangrijke partners bij het ontwikkelen van beleid en de uitvoer hiervan in de breedste zin van het woord. Dit om te realiseren dat we alle kinderen en jongeren in onze gemeente mogelijkheden bieden tot ontwikkeling op het gebied van onderwijs.

Wat gaan we er voor doen?

Openbaar basisonderwijs

Het bevoegd gezag van het openbaar onderwijs is op afstand geplaatst en ondergebracht bij Stichting Kindante. In de statuten van Stichting Kindante staat dat de vaststelling en goedkeuring van de begroting en de jaarrekening zijn voorbehouden aan het College van Bestuur respectievelijk de Raad van Toezicht van de Stichting. Wel moet de gemeenteraad worden geïnformeerd. In verband hiermee zal het schoolbestuur ook in 2019 weer een tweetal themabijeenkomsten organiseren voor een toelichting op deze cijfers, waarvoor een uitnodiging zal volgen.

In het kader van schoolzwemmen is in de tweede helft van 2018 gestart met extra aanbod voor kinderen die ondanks dat ze een zwemdiploma hebben toch niet zwemveilig geacht worden en voor kinderen van statushouders. In 2019 wordt dit aanbod geëvalueerd en waar nodig bijgesteld.

Vanaf het schooljaar 2019-2020 wordt een bezuiniging op het vervoer bewegingsonderwijs bij Basisschool de Avonturijn gerealiseerd. Vanwege wegwerkzaamheden op de route van school naar de gymzaal en een korte voorbereidingstijd is dat voor het schooljaar 2018-2019 niet haalbaar. De extra kosten hiervoor in 2019 bedragen € 11.760.

Onderwijshuisvesting

In samenspraak met Stichting Kindante en de beide kindpartners (Kidts en Stichting Spelonderwijs), heeft de RO groep een Plan van aanpak opgesteld voor het vervolgtraject van de

haalbaarheidsstudie in Berg a/d Maas en Urmond. Voor beide kernen is een gedragen en samenhangend Ontwikkelplan Kindcentrum opgesteld. Dit plan wordt in de raadsvergadering van 20 december 2018 behandeld. 2019 staat in het teken van de uitvoering van dit plan. Over de wijze waarop invulling wordt gegeven aan dit implementatietraject zullen wij u nader informeren middels een RIB.

Speerpunten rondom de toekomst van het basisonderwijs in de kern Elsloo zijn de huisvesting van de kindpartners en het vastgoedvraagstuk. Aanvankelijk was het streven dat per 1 augustus 2018 de kindpartners fysiek zouden zijn aangehaakt bij de onderbouwlocatie van het KC Aelse, dit was niet haalbaar. Samen met Stichting Kindante en de kindpartners willen wij komen tot een plan de campagne. Met als doel in 2019 een antwoord te geven op de vraag of dit voornemen nog realistisch is dan wel dat de huidige situatie gecontinueerd dient te worden.

Wat betreft het vastgoed is met Stichting Kindante afgesproken dat, zodra het leerlingenaantal het toelaat, men teruggaat van 3 naar 2 locaties (gebouwen van de voormalige basisscholen St. Augustinus en St. Jozef). Hierover zijn we met het schoolbestuur in gesprek. Over de bevindingen zullen wij u te zijner tijd informeren.

Het schooljaar 2018/2019 staat in het teken van het onderzoek of en op welke wijze een samenwerking mogelijk is tussen de basisscholen Kerensheide en De Maaskei. Hierbij zijn de te verwachten leerlingenaantallen belangrijk. In verband hiermee zijn direct na de zomervakantie diverse werkgroepen van start gegaan. Vanuit onze verantwoordelijkheid op het terrein van de onderwijshuisvesting, participeert de gemeente in de werkgroep "gebouwelijke zaken". Op deze wijze kunnen wij tevens een vinger aan de pols houden voor wat betreft de motie, die de raad op 20 december 2017 heeft aangenomen over dit samenwerkingstraject. Een motie overigens waaraan het schoolbestuur zich heeft geconformeerd. Is de conclusie dat samenwerking wenselijk/mogelijk is zal Stichting Kindante het college verzoeken hierover een advies af te geven, vergelijkbaar met een fusieadvies. Gedurende dit onderzoekstraject zullen wij u periodiek informeren over de voortgang.

Het vraagstuk over de ruimtelijke situatie bij "de triviant" kan niet los worden gezien van een mogelijke samenwerking tussen de basisscholen Kerensheide en De Maaskei. Keuzes, ook qua vastgoed, die in dit traject worden gemaakt, bepalen uiteindelijk wat dit betekent voor de ruimtebehoefte bij "de triviant" en of het al of niet nodig is dit gebouw permanent uit te breiden.

Onderwijsbeleid en leerlingenzaken

In 2019 wordt de subsidieverordening voor- en vroegschoolse educatie (VVE) en peuteropvang herijkt. Gedurende het jaar zal verder gekeken worden naar de implementatie van de uitbreiding van de verplichte uren VVE van 10 naar 16 uur per week. Daarnaast zullen de gevolgen van de wet Innovatie en Kwaliteit Kinderopvang financieel vertaald worden en vervolgens ingepast worden. De herijking van de subsidieverordening zal in 2 fasen gebeuren, waarbij het eerste gedeelte in 2019 gerealiseerd zal worden.

Vanaf 1 januari 2015 fungeert Heerlen als contactgemeente voor de 18 Zuid-Limburgse gemeenten op het terrein van de volwasseneneducatie (VE). Zij ontvangen hiervoor ook de rijksbijdragen voor alle gemeenten. In de loop van 2019 starten de voorbereidingen voor de aanbesteding van de VE-activiteiten per 1 januari 2020. De gemeente Heerlen fungeert als kartrekker.

Met onze RIB van 6 juli 2018 hebben wij u geïnformeerd over de in voorbereiding zijnde fusie tussen de ROC's Arcus en Leeuwenborgh. Een fusie die de goedkeuring behoeft van de minister. De planning voorziet erin dat de bestuurlijke fusie per 31 december 2018 een feit is, de instellingsfusie daarentegen is voorzien per 1 augustus 2019.

Begin 2017 hebben de gemeenten in de Westelijke Mijnstreek, samen met een groot aantal organisaties, het Taalakkoord ondertekend. Met als doel te komen tot een gezamenlijke aanpak van de laaggeletterdheid in deze regio. Ter uitvoering van dit akkoord is in 2018 een eerste activiteit van start gegaan, het zogenaamde Pop Up Digi Letter Loket. Dit project wordt gesubsidieerd door de Provincie Limburg. Ook in 2019 (periode april-juni) staat dit Loket weer in

de gemeente Stein. Uiterlijk 31 december 2019 dient De Domijnen een verantwoording (financieel en inhoudelijk) in te dienen bij de Provincie.

Wat gaat het kosten ?

Onderwijs	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
(x € 1.000)	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Lasten	3.299	3.132	2.954	2.972	2.825	2.879
Baten	302	306	287	287	287	287
Resultaat	-2.997	-2.826	-2.667	-2.685	-2.538	-2.592

Relevante afwijkingen tussen begroting 2018 en begroting 2019

Onderwerp	Toelichting	Bedrag
Openbaar basisonderwijs	De stortingen in de voorziening bouwkundig onderhoud zijn aangepast op basis van het vastgesteld onderhoudsplan.	64
Onderwijshuisvesting	De afwijkingen op dit subtaakveld zijn veroorzaakt door ontwikkelingen in kapitaallasten (rente).	19
Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	Deze afwijking heeft te maken met doorgeschoven posten van 2016 naar 2017 op de post 'lokaal onderwijsbeleid'.	30

Inleiding

Het programma sport, cultuur en recreatie levert een bijdrage aan een duurzame leefomgeving met unieke waarden en in het bijzonder aan het verder versterken van de unieke omgevingskwaliteiten. In de strategische toekomstvisie hebben wij opgenomen dat wij de belevingswaarde willen versterken door in te zetten op landelijke verstillings- en behoud van cultuurhistorische waarden. Waarbij wordt ingezet op onder andere internationale verbindingen, het versterken van ons toeristisch profiel en het uitbouwen van onze authentieke waarden waaronder de ligging aan het water. De waarde van onze openbare ruimte willen wij versterken door deze meer te benutten als plek voor ontmoeten, sporten en recreëren. Hierbij wordt tevens een belangrijke bijdrage geleverd aan de kernwaarde sociale en vitale kernen.

In het kader van de kernwaarde bereikbare en bedrijvige gemeente hebben wij als strategische keuze vrijetijdseconomie en recreatie als nieuwe economische pijler geformuleerd. Het programma sport, cultuur en recreatie levert een bijdrage aan de economische diversiteit die van belang is bij het verder ontwikkelen van een duurzame en lokale economie (zie ook programma Economie).

Tot slot levert dit programma een bijdrage aan het verder ontwikkelen van de kernwaarde sociale en vitale kernen. Cultuurhistorische waarden kunnen de eigen identiteit van een kern en het gevoel van gezamenlijke root en sociale cohesie onder inwoners versterken waardoor invulling wordt gegeven aan de strategische keuze 'Trots en bewust van onze eigen(zinnige) identiteit en kwaliteiten'.

Taakvelden

Dit programma omvat de taakvelden:

- 5.1 Sportbeleid en activering
- 5.2 Sportaccommodaties
- 5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie
- 5.4 Musea
- 5.5 Cultureel erfgoed
- 5.6 Media
- 5.7 Openbaar groen en (openlucht)recreatie

Wat willen we bereiken ?

Onze inwoners en bezoekers waarderen momenteel de omgevingskwaliteiten zoals de groene verbindingen, de beleving van Stein als gemeente aan het water (Grensmaas), de cultuurhistorische waarden van onze verschillende kernen en de kwaliteit van de openbare ruimte. Om ook in de toekomst een duurzame woongemeente te blijven, willen wij deze unieke omgevingskwaliteiten die bestaan uit gebruikswaarde, belevingswaarde en toekomstwaarde samen met inwoners en ondernemers verder versterken. De waarde van ons groen (natuur en openbare ruimte) versterken wij door deze meer te benutten als plek voor ontmoeten, sporten en recreëren. Hierbij dragen wij tevens bij aan de kernwaarde sociale en vitale kernen.

Daarnaast willen we bereiken dat meer mensen in alle leeftijdscategorieën bewegen en sporten. Sport wordt hierbij gezien als middel en niet als doel. Daarmee is de relatie met het sociaal domein indirect gelegd. Door te bewegen en te sporten wordt ingezet op een gezondere levensstijl, op ontmoeten, verbinden en meedoen. Dit draagt bij aan positieve gezondheid waardoor mogelijk kosten binnen het sociaal domein voorkomen kunnen worden. Bewegen in de openbare ruimte is hierbij een belangrijk speerpunt.

Kunst en cultuur wordt meer verweven met ander beleidsterreinen zoals toerisme en het sociaal domein waarmee het een bijdrage levert aan het versterken van de gemeenschapszin in onze gemeente en daarmee een bijdrage levert aan het behouden van de sociale en vitale kernen.

Wat gaan we er voor doen?

Sportbeleid en activering

Vanaf medio 2018 is extra capaciteit vrijgemaakt voor de ontwikkeling van beleid op het gebied van sport en bewegen. Het uitvoeringsprogramma is eind 2018 vastgesteld en biedt kaders voor de uitvoering op dit vlak in 2019.

In dit nieuwe beleid wordt nadrukkelijk ingezet op sport en bewegen als middel om onder meer gezondheid, welzijn, vitaliteit en sociale cohesie te bevorderen. Extra aandacht is er voor doelgroepen die extra ondersteuning nodig hebben om in beweging te komen en blijven. Hierbij wordt gezocht naar betekenisvolle verbindingen en duurzame samenwerkingen, zowel binnen de eigen organisatie als met (maatschappelijke) partners daarbuiten. Voorbeelden hiervan zijn participatie in een regionaal sportoverleg, regionale samenwerking op het gebied van aangepast sporten en wordt bij doorontwikkeling van de Ronde van Limburg samenwerking gezocht met regiogemeenten.

Bij de implementatie van dit uitvoeringsprogramma, is een belangrijke rol weggelegd voor de buurtsportcoaches. Zij organiseren sport- en beweegactiviteiten voor doelgroepen die hiertoe extra gestimuleerd moeten worden: jeugd, senioren en mensen met een beperking of beweegachterstand. Daarnaast bieden zij deskundigheidsbevordering aan groepsleerkrachten op het gebied van bewegingsonderwijs en dragen zij bij aan de professionalisering van sportverenigingen.

Op verzoek van de Raad zal eind 2018 een advies uitgebracht worden over een uitbreiding van de inzet door deze buurtsportcoaches. Momenteel wordt onderzoek gedaan naar de mogelijkheden op dit gebied. Het besluit over dit advies dat eind 2018 genomen wordt, zal in 2019 opgevolgd worden.

In 2018 is ingestemd met deelname aan de pilot van het project HealthyLIFE, wat uitgevoerd wordt door Stichting Ecsploré. HealthyLIFE is een gecombineerde leefstijlinterventie voor kwetsbare senioren (vanaf 55 jaar) met overgewicht, een verhoogd gezondheidsrisico en een chronische aandoening. Dit project richt zich op bewegen, gedrag, voeding en Positieve Gezondheid, met als doel een actieve en gezonde leefstijl te bewerkstelligen.

Nadat dit project in Q4 van 2018 is opgestart, zal deze pilot een vervolg krijgen in 2019. In het verlengde hiervan reserveren we middelen voor de aanleg van een buitengym -en fitness in de openbare ruimte.

Vanaf 2019 gaat het nieuwe subsidiebeleid van kracht. In 2018 zijn hiervoor reeds een groot aantal aanvragen ingediend. Gedurende het jaar 2019 wordt dit geëvalueerd.

In aansluiting op het subsidiebeleid is in het coalitieakkoord benoemd dat de gemeente verenigingen gaat faciliteren met een verenigingencoördinator. Hierbij staat het ondersteunen van verenigingen centraal op diverse gebieden.

Sportaccommodaties

De raad heeft op 21 juni 2018 het bouwkundige- en installatietechnische onderhoudsbeleid vastgesteld voor de gemeentelijke accommodaties voor een periode van 2019-2034.

De sporttechnische meerjarenbegroting is geactualiseerd voor de periode 2015-2029.

Jaarlijks wordt, vooraf aan de uitvoering, beoordeeld of de geplande werkzaamheden noodzakelijk zijn dan wel dat deze kunnen worden uitgesteld of doorgeschoven.

In 2018 zijn de kaders voor het nieuwe accommodatiebeleid vastgesteld voor alle gemeentelijke accommodaties. Naar verwachting wordt het nieuwe accommodatiebeleid in de eerste helft van 2019 vastgesteld na een interactief proces met onze inwoners en verenigingen.

Cultuurpresentatie, productie participatie

Het muziekonderwijs en de cultuureducatie worden verzorgd door Artamuse. Zij ontvangen hier ieder jaar subsidie voor, en hebben deze ook voor 2019 aangevraagd.

Het voornemen was dat Artamuse op 1 januari 2015, onder leiding van de gemeente Sittard-Geleen, zou fuseren met De Domijnen. Deze fusie is meerdere malen uitgesteld. Ook de laatste streeftermijn, juli 2018, is niet gehaald. Artamuse heeft het college van de gemeente Sittard-Geleen verzocht het dossier te evalueren voordat zij een nieuwe fusiedatum bepalen.

De fusie zal invloed hebben op de toekomstige besteding van de subsidie voor muziekonderwijs en cultuureducatie. Na de integratie van Artamuse, zal de subsidieaanvraag van Artamuse komen te vervallen en moet deze door De Domijnen aangevraagd worden.

Op 22 februari 2018 heeft de gemeenteraad besloten, met ingang van 2018, jaarlijks een budget van € 50.000 beschikbaar te stellen voor projecten op het gebied van kunst en cultuur, waarvoor geen reguliere subsidie beschikbaar is. De verdeling van dit budget voor het jaar 2019 is, conform raadsvoorstel, aan het einde van 2018 door het college vastgesteld.

Cultureel erfgoed

In 2019 zal het project erfgoedbeleid worden afgerond. De laatste fase van het project is om het waardevolle erfgoed te beschermen in een bestemmingsplan.

Media

Op 30 november 2017 heeft de gemeenteraad ingestemd met de nieuwe regionale bibliotheekvisie voor de periode van 2018 tot en met 2022. Onderdeel hiervan is de realisatie van één leeswinkel voor het bibliotheekwerk in Stein, en een informatie- en ontmoetingsplek in de kernen Elsloo en Urmond.

In 2019 zal de nieuwe situatie geëvalueerd worden. De focus van deze evaluatie zal liggen op de informatie- en ontmoetingsplekken die in Elsloo en Urmond gerealiseerd zijn, omdat dit een nieuw concept is.

Openbaar groen en (openlucht)recreatie

Algemeen

Openbaar groen en Recreatie heeft betrekking op de ontwikkeling en het beheer van het groen in de openbare ruimte en speelvoorzieningen. Groen versterkt de ruimtelijke structuur, de leefbaarheid en draagt bij aan onze duurzaamheidsdoelstellingen. In de groenstructuurvisie en het groenbeheersplan is dit taakveld meer volledig uitgewerkt. Daarnaast is er de ambitie om te werken aan:

- Onderzoeken van mogelijkheden voor een kleine en bij voorkeur ecologische kampeerplaats en opstelplaats voor campers in het Rivierpark Maasvallei om het toerisme en de recreatie te bevorderen (i.s.m. investeerder/ondernemer);
- Verbindingen leggen tussen waterrecreatie, natuurrecreatie, cultuurhistorie/musea, wandelen en fietsen en daarmee tevens een netwerk van fiets- en wandelpaden uit te bouwen
- Faciliteren van de doorontwikkeling van de gebiedsvisie onder andere ten behoeve van het zichtbaar maken van de historische havenplaats Oud-Urmond;
- Ondersteunen van het eigen kracht project Domein Elsloo.

Wijkteamgericht werken

Uw raad heeft eind februari 2018 besloten een samenwerkingsverband aan te gaan met Sittard-Geleen en Beek voor het onderhoud van de openbare ruimte volgens het concept "Samenwerken in Wijkteams". Ook heeft u toen besloten de financiële consequenties van de samenwerking mee te nemen bij het opstellen van de meerjarenbegroting 2019. De afgelopen maanden is veel werk verzet en per 1 juni jl. zijn de wijkteams van start gegaan. De rest van 2018 wordt gebruikt om het concept verder door te voeren.

Het addendum van de businesscase geeft een te behalen besparing op de kosten aan in het eerste jaar (€ 14.633) tot een substantieel bedrag na 5 jaar samenwerken (€174.894 structureel). Deze minderkosten lijken nu ook echt op te treden en zijn daarom in deze begroting meerjarig verwerkt.

Uitbreiding areaal openbare ruimte

Door reconstructies en uitbreiden van de openbare ruimte wordt het te onderhouden areaal vergroot. Dit versterkt de leefomgeving. Tegelijkertijd nemen hierdoor de onderhoudskosten toe. Voor 2019 en verder worden de Mergelakker, Schuttersdreef Elsloo en vergrote openbare deel van Steinerbos Stein aan het onderhoudsareaal toegevoegd. De kosten voor met name groenonderhoud nemen hierdoor structuur met € 16.000 toe.

Brug over de Maas

In 2018 is de haalbaarheidsstudie ten aanzien van de brug Stein-Maasmechelen uitgevoerd. Eén van de conclusies was dat de brug haalbaar is maar dat hiervoor bestuurlijk commitment nodig is en dat moet worden opgeschaald. Niet alleen vanwege de omvang van het project maar ook vanwege de mogelijkheid om subsidies te werven vanuit Brussel. De provincie Limburg (NL) heeft het initiatief van de fietsbrug omarmd en de brug heeft een plaats gekregen in het provinciale Mobiliteitsplan "Slim op weg naar Morgen". Het project wordt vanuit de provincie Limburg verder ingericht, waarbij Stein zitting heeft in de stuurgroep en werkgroep.

Speelvoorzieningen

Voor de speelvoorzieningen is in 2014 in de kadernota besloten om het aantal speeltuinen terug te brengen naar negen. Sinds 2014 wordt in de begroting alleen nog maar met de vervanging van speeltoestellen op deze negen beoogde locaties rekening gehouden. In het kader van de DOPsgewijze aanpak is besloten dat het feitelijk aantal te handhaven speeltuintjes en de locaties in overleg met de inwoners wordt bepaald. Het voor vervanging en onderhoud beschikbare budget voor de in de Kadernota 2014 beoogde 9 locaties, blijft ook in 2019 maximaal hiervoor beschikbaar.

Bloemrijke bermen en akkerranden

Voor het inrichten van bloemrijke bermen en akkerranden is jaarlijks € 30.000 beschikbaar.

Steinerbos

In het coalitieakkoord 2018-2022 is opgenomen dat een hernieuwde exploitatieovereenkomst met Steinerbos BV zal worden afgesloten voor een periode van 12 jaar, waarbij de voorwaarde is dat de BV nog meer op afstand staat en de gemeente zich niet bemoeit met de bedrijfsvoering. De gemeente blijft gedurende deze periode wel 100% aandeelhouder. De BV krijgt eenmalig een kapitaalsinjectie van € 400.000 om achterstallig onderhoud weg te werken en een reserve op te bouwen. Het uitgangspunt is namelijk dat de gemeente eventuele tekorten van Steinerbos BV niet aanvult. De BV krijgt gedurende de exploitatieovereenkomst van 12 jaar de mogelijkheid om te investeren in het park conform het businessplan opgesteld door de directie en RvC van Steinerbos BV. De brasserie zal eveneens middels een huurovereenkomst van 12 jaar verhuurd worden aan Steinerbos BV.

Relatie verbonden partij met realisatie programma

Verbonden partij	Samenwerkings-vorm	Wat is de bijdrage aan dit programma?
Steinerbos BV	Privaat	Bijdrage aan de vrijetijdseconomie en toerisme
NV Theodora	Privaat	Het verkrijgen van extra inkomsten voor de gemeente uit eventueel verkregen dividend.

Wat gaat het kosten ?

Sport, cultuur en recreatie (x € 1.000)	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Lasten	4.714	4.900	5.181	4.810	4.685	4.616
Baten	336	331	333	335	336	338
Resultaat	-4.377	-4.569	-4.848	-4.475	-4.348	-4.278

Relevante afwijkingen tussen begroting 2018 en begroting 2019

Onderwerp	Toelichting	Bedrag
Algemeen	Ontwikkeling kapitaallasten (vrijval kapitaallasten gerealiseerde investeringen en actualisatie investeringsplanning 2018 - 2022).	-106
	Hogere doorverdeling van interne lasten	-65
Sportaccomodaties	De jaarlijkse stortingen in de voorziening bouwkundig onderhoud zijn met ingang van 2019 aangepast op basis van het in 2018 vastgesteld onderhoudsplan.	-32
Cultuurpresentatie, productie participatie	In de begroting 2018 is € 163.000 opgenomen voor de bouw van een multifunctionele hal in Berg aan de Maas	163
Cultureel erfgoed	In de begroting 2018 is € 55.000 opgenomen voor het opstellen van het erfgoedbeleid.	55
Openbaar groen en openlucht recreatie	In het coalitieakkoord is voor 2019 een bedrag van € 400.000 opgenomen voor een eenmalige kapitaalsinjectie voor Steinertbos BV en het opbouwen van een reserve.	-400
	In 2018 heeft de raad een bedrag beschikbaar gesteld met als doel het realiseren van een openstelling van het recreatiepark in de wintermaanden.	40
	In de begroting 2018 is incidenteel € 50.000 opgenomen voor het opstellen van het groenbeheersplan	50
	In de begroting 2018 is € 60.000 opgevoerd voor het wegwerken van het achterstallig groenonderhoud op de woonwagenlocaties	60

Inleiding

Het programma sociaal domein levert een bijdrage aan de kernwaarde sociale en vitale kernen. Binnen onze kernen is sprake van dorpse saamhorigheid en gemeenschapszin, waar inwoners actief zijn, elkaar helpen en zelf initiatief nemen. Dit willen we behouden en versterken. Samen met inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties blijven we grote maatschappelijke opgaven ook de komende jaren het hoofd bieden.

Actief eigenaarschap van onze inwoners en ondernemers is een strategische keuze die wij verder willen stimuleren zodat zij meer ruimte, zeggenschap en verantwoordelijkheid krijgen voor eigen initiatieven.

Sociale en vitale kernen zijn van belang voor een duurzame leefomgeving met unieke waarden. Wij gaan immers uit van de kracht van onze inwoners. Zij nemen zelf initiatief en voelen zich verantwoordelijk voor hun eigen leefomgeving. Als gemeente geven wij hen hiervoor, binnen de gestelde kaders de ruimte.

Tot slot levert het taakveld sociaal domein een bijdrage aan de kernwaarde bereikbare en bedrijvige gemeente. Het gaat dan in het bijzonder om de strategische keuze van voldoende arbeidspotentieel waarbij participatie van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt onderdeel is.

Taakvelden

Dit programma omvat de taakvelden:

- 6.1 Samenkracht en burgerparticipatie
- 6.2 Wijkteams
- 6.3 Inkomensregelingen
- 6.4 Begeleide participatie
- 6.5 Arbeidsparticipatie
- 6.6 Maatwerkvoorzieningen (Wmo)
 - 6.71 Maatwerkdienstverlening 18+
 - 6.72 Maatwerkdienstverlening 18-
 - 6.81 Geëscaleerde zorg 18+
 - 6.82 Geëscaleerde zorg 18-

Wat willen we bereiken ?

In 2018 is het nieuwe, integraal beleidsplan sociaal domein 2018-2023 van kracht gegaan. Met dit beleidsplan inclusief de bijbehorende uitvoeringsagenda wordt voorzien in een vertaling van de strategische kernwaarden "sociale en vitale kernen" en "bereikbare en bedrijvige gemeente". De centrale thema's hierbij zijn:

- 1) Kracht bij mensen zelf
- 2) Integrale samenwerking
- 3) Maatwerk & kwaliteit
- 4) Communicatie & informatievoorziening
- 5) Innoveren en experimenteren

De uitvoeringsagenda wordt jaarlijks geëvalueerd en eveneens wordt jaarlijks een uitvoeringsagenda opgesteld voor het volgende jaar. De uitvoeringsagenda 2019 is vastgesteld in oktober 2018.

Wat gaan we er voor doen?

Samenkracht en burgerparticipatie

In 2019 worden de aanbevelingen uit de evaluatie DOPsgewijze aanpak waar mogelijk tot uitvoering gebracht. Het gaat dan met name over de verdere inbedding van het gebiedsgericht werken in de gemeentelijke organisatie en de geprioriteerde punten die inwoners, betrokken bij de DOP aanpak, hebben meegegeven. Ruimte vanuit de ambtelijke organisatie voor gebiedsgericht werken en goede ondersteuning van burgerinitiatieven zijn belangrijke onderwerpen, evenals kennisuitwisseling en deskundigheidsbevordering. Ook werken we aan een betere positionering van de dorpscontactpersoon verdeeld over de drie gebieden: Elsloo (incl. Meers en Catsop), Urmond (incl. Berg en Nattenhoven) en Stein.

Via de dorpscontactpersonen, het welzijnswerk en de dorpenteams stimuleren we samenwerking, samenkracht en burgerparticipatie. Om een beter beeld te krijgen van de wijken bezoeken dorpscontactpersonen en buurtmakelaars verschillende wijken om via Social Mapping de capaciteiten, ideeën en vraagstukken van inwoners te achterhalen. Op die manier ontstaat een sociale kaart die gevuld wordt door de informatie van inwoners zelf. Deze informatie is relevant voor de professionals (dorpenteams) en inwoners en burgerinitiatieven. Ook kan de buurtmakelaar vraag en aanbod directer koppelen en groeit samenkracht hierdoor. In 2019 zetten we in op doorontwikkeling hiervan, o.a. meer gestructureerd wijkbezoeken brengen, informatie delen en verrijken in dorpenteams en met inwoners.

In 2018 is een toegankelijkheidsonderzoek gestart naar de toegankelijkheid van de gemeentelijke accommodaties. De aanbevelingen die uit dit onderzoek naar voren zijn gekomen worden in 2019 en verder opgepakt. Eveneens is er in 2018 een start gemaakt tot het komen van een Sociale Inclusie Agenda waarbij themabijeenkomsten georganiseerd worden. Deze agenda wordt in 2019 afgerond. De verbeterpunten die in deze agenda worden opgenomen zullen ook in 2019 en verder worden uitgevoerd.

Samen met de regiogemeenten, Vluchtelingenwerk, Participatiehuis en Partners in Welzijn is in 2018 gestart met het bespreken en oplossen van knelpunten als het gaat om de integratie van statushouders. Dit wordt in 2019 voortgezet, zodat de integratie steeds beter gaat verlopen. Zo wordt ook de samenwerking met de GGD Limburg opgezocht om voorlichtingsmiddagen te organiseren over thema's als hygiëne en opvoeding.

In het kader van de aanpak van armoede hebben we in 2018 met diverse partners de huidige ondersteuning aan onze inwoners met financiële problemen in beeld gebracht en verbeterpunten geformuleerd. In 2019 gaan we onder meer de informatievoorziening en bereikbaarheid van de voorzieningen optimaliseren. Daarnaast wordt extra ingezet op de aanpak van armoede bij kinderen. Dit alles om de financiële gezondheid van onze inwoners te verbeteren. De door het Rijk beschikbaar gestelde Klijsma-gelden en de incidentele middelen voor de aanpak van armoede en schulden worden ingezet om deze doelen te bereiken. Daarmee wordt in 2019 en 2020 een bedrag van € 109.206 begroot voor het armoedebelaid. Vanaf 2021 vervalt de incidentele uitkering en wordt het bedrag van € 77.136 van de Klijsmagelden ingezet.

Ook in 2019 blijven we onze mantelzorgers ondersteunen, waarbij we extra inzetten op de ondersteuning van jonge mantelzorgers en hun gezinnen. En we zetten in op de werkende mantelzorger bij de gemeente, maar ook via de lokale ondernemers. Het verbeteren van het respijtzorgaanbod blijft ook in 2019 een speerpunt. We zullen hiervoor het bestaande aanbod en de inzet van zorgvrijwilligers evalueren en de mantelzorgers over het aanbod informeren.

Wijkteams

In 2018 heeft een evaluatie van de dorpenteams plaatsgevonden, hieruit blijkt dat de deelnemers positief zijn en dat er wel nog ontwikkeling en verdere integratie mogelijk is. Dorpenteams hebben tot nu toe o.a. positief bijgedragen aan de samenwerking tussen professionals en er wordt meer integraal naar casussen gekeken.

In 2019 wordt in de dorpen teams ingezet op het werken aan bekendheid onder een bredere groep professionals, vrijwilligers en inwoners en wordt een nog breder beeld van het dorp verworven. Dit willen we o.a. gaan doen door verder in te zetten op Social Mapping en uitwisseling met burgerinitiatieven. De aanbevelingen uit de evaluatie worden eind 2018 vertaald naar een plan van aanpak (samen met Village Deal) en waar mogelijk in 2019 uitgevoerd.

Met behulp van cliëntondersteuning als voorliggende voorziening, slaagt een groot deel van de inwoners erin om weer regie te voeren over het eigen leven en mee te doen. Hiermee draagt cliëntondersteuning bij aan het realiseren van de doelstellingen van het gemeentelijk beleid, er kan een (zwaarder) beroep op maatwerkvoorzieningen ondersteuning voorkomen vanwege de hoge preventieve waarde. De afgelopen jaren is de vraag naar cliëntondersteuning toegenomen. In 2019 wordt cliëntondersteuning van MEE en PIW via deelname in de dorpen teams nog laagdrempeliger in te zetten voor inwoners en professionals.

Inkomensregelingen

In het kader van de aanpak van armoede worden de huidige inkomensregelingen geëvalueerd en waar nodig aangepast op de behoeften van de doelgroep. Daarnaast wordt de huidige inzet op schuldhulpverlening en budgetbeheer momenteel geëvalueerd met als doel meer inzet op preventie, het borgen van de gewenste kwaliteit en een efficiënt proces.

Begeleide participatie

In 2019 zal de transformatie van Vixia, om ook in de toekomst een plek te kunnen blijven bieden aan onze inwoners die aangewezen zijn op een beschutte werkplek, verder vorm krijgen zoals beschreven in het Implementatieplan Transformatie Vixia. Beheersing en waar mogelijk vermindering van de toenemende kosten is daarbij van belang.

Arbeidsparticipatie

Ondersteuning van inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt blijft ook in 2019 een belangrijke taak van onze gemeente. We zorgen voor een zo kort mogelijke weg naar werk door onze afdeling sociale zaken op sterkte te brengen en waar nodig regionaal samen te werken, al dan niet in een regionaal Participatiebedrijf.

Naast bovenstaande ondersteuning van inwoners hebben we een taak op het gebied van inburgering voor vreemdelingen waaronder statushouders. Naar verwachting krijgen gemeenten per 1 januari 2020 meer verantwoordelijkheid op dit gebied. Het jaar 2019 zal gebruikt worden om voorbereidingen te treffen voor deze verantwoordelijkheid. Hiervoor zullen onder andere afspraken gemaakt worden met aanbieders van inburgeringscursussen.

Maatwerkvoorzieningen (Wmo)

In 2019 blijven we inwoners motiveren om op eigen kracht of met behulp van hun sociaal netwerk oplossingen te zoeken zodat zij zelf regie kunnen voeren over hun eigen leven. We bieden maatwerkvoorzieningen wanneer oplossingen in eigen kracht, met gebruikelijke hulp, het sociale netwerk (incl. mantelzorg) en algemene voorzieningen alleen niet toereikend zijn.

In 2019 versterken we ook de deelname van inwoners en maatschappelijke partners bij beleidsontwikkeling. Dit doen we door de DOPsgewijze aanpak en de dorpen teams verder te ontwikkelen en de klanttevredenheid over voorzieningen te monitoren middels groepsinterviews. Bij nieuwe beleidsvorming en uitvoeringsopgaven worden inwoners en andere belanghebbenden zo vroeg mogelijk in het proces te betrekken.

Voor 2019 is opnieuw budget opgenomen om ruimte voor maatwerk en experimenten te bieden. Dit budget is gericht op sociale vernieuwing, integrale samenwerking, verschuiving van de zorgzwaarte en het bieden van maatwerk waarbij minder regelgeving en bureaucratie centraal staan. Zo gaan we in 2019 onder andere aan de slag met de aandachtspunten van de pilot Village Deal, met als doel sociale vernieuwing te realiseren en de ondersteuning beter te laten aansluiten bij de leefwereld van inwoners.

Ook op het gebied van wonen en zorg is er een opgave voor de gemeente Stein. Er is sprake van bevolkingskrimp, van vergrijzing en ontgroening. Aansluitend op het rijksbeleid stimuleren wij dat mensen langer thuis blijven wonen in hun vertrouwde omgeving. Daarom streven wij naar toekomstbestendige kernen, met passende (zorg- en welzijn)voorzieningen en een infrastructuur die aansluit bij de uitdagingen van deze tijd. In 2019 gaan we onderzoek doen naar technologische ontwikkelingen om langer thuis wonen mogelijk te maken. In 2019 maken we werk van bewustwordingscampagnes om levensloopbestendig wonen te stimuleren en gaan we gebiedsgericht aan de slag met bepaalde kernen om deze toekomstbestendig te maken.

Maatwerkdienstverlening 18+

Het toezicht op calamiteiten met betrekking tot Wmo is belegd bij de GGD. Daarentegen is het toezicht op rechtmatigheid nog niet belegd. In 2018 is in kaart gebracht hoe de kwaliteit van het toezicht op het gebied van doelmatigheid en rechtmatigheid verbeterd kan worden. In 2019 treffen we maatregelen om de kwaliteit van ondersteuning en een rechtmatige besteding van middelen verder te borgen.

Voor het bieden van kwalitatief goede ondersteuning leggen we als gemeente een eigen bijdrage op voor maatwerkvoorzieningen op grond van de Wmo. De systematiek rondom deze eigen bijdrage gaat veranderen in 2019. Per 2019 zal een uniform tarief gaan gelden van € 17,50 per vier weken. De inkomsten uit eigen bijdrage zullen hierdoor in 2019 afnemen. Hiervoor vindt in 2019 een aframing plaats van € 237.000. Tevens kan deze wijziging in de eigen bijdrage systematiek een aanzuigende werking hebben wat betreft de vraag naar ondersteuning waardoor de uitgaven door gemeenten aan Wmo-voorzieningen naar verwachting zullen toenemen. In 2019 zal in kaart gebracht worden welke (financiële) consequenties deze systeemwijziging heeft voor de gemeente Stein.

Een van de maatwerkvoorzieningen is het collectief vraagafhankelijk vervoer, als gemeente Stein is dit met alle 32 Limburgse gemeenten belegd in de Gemeenschappelijke Regeling (GR) Omnibuzz. In 2018 zijn door het Algemeen Bestuur van Omnibuzz diverse werkgroepen ingesteld die onderzoek hebben gedaan naar instroom van andere vervoersvormen in de Mobiliteitscentrale van Omnibuzz. In 2019 wordt duidelijk welke vervoersvormen in de toekomst instromen in de mobiliteitscentrale.

De wensauto is inmiddels een begrip in de gemeente Stein, die vanwege een minder sluitend openbaar vervoer in een duidelijke behoefte voorziet. Onze voorkeur gaat uit naar het realiseren van een opstapplaats per kern voor de regionale bus, waarop het systeem van de wensauto kan worden aangepast. In 2019 worden de mogelijkheden hiervan onderzocht.

Een andere maatwerkvoorziening betreft huishoudelijke hulp. Op 18 mei 2016 heeft de Centrale Raad van Beroep (CRvB) uitspraak gedaan over de wijze waarop de gemeenten in Nederland de regels over hulp bij het huishouden moeten interpreteren. Om te voldoen aan de uitspraken van de Centrale Raad van Beroep is in 2017 een onafhankelijk onderzoek uitgevoerd in de Westelijke Mijnstreek. Naar aanleiding van dit onderzoek is het huidige normenkader in 2018 aangepast. Een omvangrijk proces dat zeer zorgvuldig doorlopen is. Het eerste kwartaal in 2019 zal in het teken staan van het implementeren van het nieuwe normenkader. Voor deze implementatiefase zal tijdelijk extra formatie voor de uitvoering van herindicaties van alle inwoners die huishoudelijke hulp ontvangen nodig zijn. Hiervoor is in de begroting een bedrag van € 63.000 opgenomen. Naast het toepassen van het nieuwe normenkader dienen wij, als gevolg van de invoering nieuwe loonschalen huishoudelijke hulp, een reële kostprijs voor aanbieders te hanteren. Hierdoor zal in 2019 een aangepast, verhoogd uurtarief in werking treden. De geraamde extra kosten hiervoor in 2019 bedragen € 487.000.

Naast de maatwerkvoorziening huishoudelijke ondersteuning bieden wij sinds 2016 aan inwoners met een Wmo-indicatie en mantelzorgers de mogelijkheid om tegen een gereduceerde prijs dienstenvouchers aan te schaffen waarmee ze (extra) ondersteuning bij huishoudelijke taken

kunnen krijgen door middel van de Huishoudelijke Hulp Toelage. Eind 2019 loopt deze regeling af. In het eerste halfjaar zal een evaluatie plaatsvinden waarbij het toekomstperspectief van deze dienstenvouchers wordt bepaald.

Een ander maatschappelijk thema dat momenteel erg actueel is en om een toenemende aandacht vraagt, is eenzaamheid. En niet alleen bij ouderen. Als gemeente willen we dat iedereen zoveel mogelijk deelneemt aan de samenleving en dat eenzaamheid zoveel mogelijk voorkomen wordt. In 2019 gaan we in samenwerking met maatschappelijke partners onderzoeken in hoeverre eenzaamheid in de gemeente Stein een probleem vormt en welke maatregelen we kunnen treffen om eenzaamheid te verminderen.

Dementie is eveneens een maatschappelijk thema en dan met name het ondersteunen van mensen met dementie en hun netwerk en de maatschappelijke bewustwording van (omgaan met) dementie. Evenals het stimuleren van de bijdrage die de omgeving hieraan kan leveren. De gemeente Stein wil zich ontwikkelen om in 2019 stappen te zetten om uiteindelijk een dementievriendelijke gemeente te worden.

Schuldhelpverlening vormt als maatwerkvoorziening een onderdeel van de ondersteuning aan inwoners die moeite hebben om financieel rond te komen. In 2019 gaan we verder om deze ondersteuning, in afstemming met onze inwoners en samenwerkingspartners te optimaliseren.

Maatwerkdienstverlening 18-

De 18 gemeenten in Zuid-Limburg werken samen waar het gaat om de inkoop van gespecialiseerde jeugdhulp (maatwerkdienstverlening 18-). Hiervoor is een centrumregeling afgesloten met de gemeente Maastricht als centrumgemeente.

Deze centrumregeling inkoop jeugdzorg Zuid-Limburg loopt op 31-12-2018 ten einde. Per 1 januari 2019 wordt gewerkt met een nieuwe centrumregeling, waar wederom alle 18 gemeenten van Zuid-Limburg bij aansluiten.

De belangrijkste verschillen met de oude regeling zijn:

1. De werkingsduur van de nieuwe regeling is voor onbepaalde tijd (structurele regionale inkoop samenwerking).
2. Er is nu een basis- en een keuzepakket. Alle deelnemende gemeenten verplichten zich in ieder geval het basispakket aan jeugdhulp via de centrumgemeente in te kopen. Gemeenten hebben de keuze welke vormen van jeugdhulp in het keuzepakket zij via de centrumregeling inkopen en welke zij eventueel zelf gaan inkopen.
3. Er is een Service-Level Agreement (SLA) opgesteld voor de duur van 4 jaar.
4. Er gaat gewerkt worden met een gekwalificeerde meerderheid bij de besluitvorming in de stuurgroep en het bestuurlijk overleg en bij de bepalingen over toetreden, wijzigen en opheffen van de regeling zelf.
5. Uitbreiding met subsidiëring (i.p.v. aanbesteding) van bepaalde jeugdhulpvormen door de centrumregeling.

Na 4 jaar vindt er een evaluatie van de werking van de SLA plaats, waarbij de afspraken die hierin zijn beschreven worden aangescherpt/doorontwikkeld. Daarbij komt ook de verdeling van jeugdhulpvormen/arrangementen tussen basis- en keuzepakket aan de orde en zullen gemeenten zich opnieuw moeten uitspreken over de vraag of zij de komende 4 jaar naast het basispakket ook het keuzepakket geheel of gedeeltelijk via de centrumgemeente afnemen.

Geescaleerde zorg 18+

In 2019 wordt verdere uitvoering gegeven aan de regionale meerjarige prestatie indicatoren die opgesteld zijn voor de periode 2019-2022. In het kader van beschermd wonen voor personen met psychische of psychosociale problemen willen we voldoende, betaalbare en beschikbare woningen realiseren. Een voorbeeld is de pilot Elckerlyc voor het realiseren van een zogenaamde Magic Mix waarbij verschillende doelgroepen onder een dak gehuisvest zijn. Dit sluit aan bij het advies van de commissie Dannenberg. Dit jaar zal de Inloop GGZ in het buurtcentrum Nieuwdorp geëvalueerd worden. Hierbij wordt bekeken of de verhuizing vanuit MFC Grous naar buurtcentrum Nieuwdorp

effectief is geweest voor het aantal bezoekers en daarmee voor het bereik van deze laagdrempelige voorziening.

Eind 2018 lopen de subsidies vanuit ZonMW af in het kader van aanpak verwarde personen. Voorzieningen zoals de crisiskaart, de time-out voorziening, het GGZ vervoer en het inzetten van expertise GGZ worden geëvalueerd en in 2019 verder gefinancierd vanuit het regionaal budget Maatschappelijke Opvang. Er is oog voor de verdere verbinding van de zorg- en veiligheidsketen. Het knooppunt Veiligheidshuis wordt doorontwikkeld voor de gehele Westelijke Mijnstreek.

Geescaleerde zorg 18-

Maatregelen in het kader van jeugdbescherming en jeugdreclassering worden uitgevoerd door de zgn. Gecertificeerde Instellingen (GI's). Voor Limburg zijn dit Bureau Jeugdzorg, Leger des Heils en William Schrikker-groep. De afgelopen vier jaar werd deze dienstverlening door de 18 gemeenten in Zuid-Limburg -via centrumgemeente Maastricht- ingekocht via aanbesteding, cf alle andere vormen van jeugdhulp.

Naar aanleiding van een onderzoek naar de sector GI's door de Rebel Groep, heeft de VNG geadviseerd om deze dienstverlening in te gaan kopen via subsidiëring. Daarvoor heeft de VNG samen met de landsadvocaat begin 2018 een modelsubsidieregeling opgesteld.

In de modelsubsidieregeling blijken wij meer inhoudelijke punten op te kunnen nemen, waar we ook behoefte aan hebben, dan in de eerdere contracten. Na overleg met de regio's Midden- en Noord-Limburg blijken ook deze regio's positief te staan tegenover de subsidieregeling en de inhoudelijke punten die wij willen opnemen.

Per 2019 gaan we dan ook gezamenlijk in Limburg een subsidierelatie aan met de GI's. Zo kunnen we samen optrekken en een sterkere positie innemen tegenover deze sector. Ook is er eenheid van tarifiering in Limburg met minder administratieve last voor de GI's.

Relatie verbonden partij met realisatie programma

Verbonden partij	Samenwerkings-vorm	Wat is de bijdrage aan dit programma?
Vixia	GR	Het versterken van de lokale economie door het uitvoeren van de Wet Sociale Werkvoorziening (WSW)
Omnibuzz	GR	Het zorgdragen voor het vervoer van klanten met een beperking die een beroep kunnen doen op de Wet maatschappelijke ondersteuning. Daarnaast wordt de zelfredzaamheid en participatie van mensen met een beperking bevorderd.

Wat gaat het kosten ?

Sociaal domein	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
(x € 1.000)	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Lasten	24.450	27.410	25.467	25.208	25.183	25.185
Baten	5.796	5.434	5.197	5.197	5.149	5.149
Resultaat	-18.654	-21.976	-20.270	-20.011	-20.033	-20.036

Relevante afwijkingen tussen begroting 2018 en begroting 2019

Onderwerp	Toelichting	Bedrag
Samenkracht en burgerparticipatie	Er wordt incidenteel voor 2019 een bedrag beschikbaar gesteld voor een eenmalige financiële bijdrage van € 1000 per vereniging. Dit vloeit voort uit het coalitieakkoord 2018-2022.	-110
	Er wordt onderzocht in 2019 met de Steinse ondernemers of een Steinse cadeaubon/kortingspas tot de mogelijkheden behoort. Dit vloeit voort uit het coalitieakkoord 2018-2022.	-25
	Er wordt extra ingezet op armoedebelief, ook naar aanleiding van het ontvangen van de decentralisatieuitkering Armoedebestrijding kinderen (Klijnsma middelen) en de decentralisatieuitkering Schulden en Armoede.	-94
	De bijdrage aan de Omnibuzz stijgt ten opzichte van 2018.	-48
Inkomensregelingen	Er wordt geïntensiveerd op het proces van arbeidstoelage, zodat ten minste 20% van het bestand bijstandsgerechtigden naar regulier werk is uitgestroomd. Dit levert een besparing op. Dit vloeit voort uit het coalitieakkoord 2018-2022.	100
Begeleide participatie	Als gevolg van de verkoop van het vastgoed en de leningen van de GR Vixia is er een extra bijdrage geraamd in 2018. Dit was incidenteel en komt in 2019 dan ook niet meer terug.	1.780
Maatwerk voorzieningen (Wmo)	In verband met een onderzoek naar een nieuwe functie 'raadgever Sociaal Domein' zijn kosten geraamd in 2019. Dit vloeit voort uit het coalitieakkoord 2018-2022.	-25
	In verband met een onderzoek naar hoogwaardige woon-zorgcomplexen zijn kosten geraamd in 2019. Dit vloeit voort uit het coalitieakkoord 2018-2022.	-25
	In verband met een onderzoek naar 'Zorg aan huis' zijn kosten geraamd in 2019. Dit vloeit voort uit het coalitieakkoord 2018-2022.	-25
	Er zal vanaf 2019 een grote impact zijn rondom de Huishoudelijke Hulp (HH). Per 2019 wordt voor het gebruik van gemeentelijke Wmo voorzieningen een abonnementstarief ingevoerd. Door gewijzigde systematiek ontvangt de gemeente minder eigen bijdrage dan oorspronkelijk was geraamd. Daarnaast worden de kosten voor HH beïnvloedt door de reële kostprijs, nieuw normenkader, een prijsindexatie vanaf 2019 en een aanzuigende werking door verlaging van de eigen bijdrage.	-787
Maatwerk dienstverlening 18-	Binnen het domein Jeugd zijn een aantal budgetten bijgesteld op basis van de laatste bekende cijfers.	125

Geescaleerde zorg 18+	De bijdrage aan de GGD stijgt ten opzichte van 2018 in verband met Veilig Thuis.	-23
Reserve Sociaal Domein	De toerekening van overhead kosten naar het Sociaal Domein wordt geïntensiveerd. Dit vloeit voort uit het coalitieakkoord 2018-2022.	

Inleiding

Het programma volksgezondheid en milieu levert een bijdrage aan de kernwaarde een duurzame leefomgeving met unieke waarden. Het gaat dan met name om de strategische keuze duurzame ontwikkeling binnen deze kernwaarde. De komende jaren staan we immers ten gevolge van de doelstellingen uit het Klimaatakkoord voor grote opgaven op het gebied van duurzaamheid en klimaatadaptie. Deze opgaven zien wij als een urgente uitdaging om de leefomgeving verder te ontwikkelen.

Daarnaast biedt dit programma in algemene zin (wettelijke) randvoorwaarden ter bescherming van de gezondheid van onze inwoners waarbij een relatie gelegd kan worden met een gezonde leefomgeving.

Taakvelden

Dit programma omvat de taakvelden:

- 7.1 Volksgezondheid
- 7.2 Riolering
- 7.3 Afval
- 7.4 Milieubeheer
- 7.5 Begraafplaatsen en crematoria

Wat willen we bereiken ?

Stein heeft unieke omgevingswaarden die we willen behouden en versterken. Enerzijds vanwege de gunstige geografische ligging en anderzijds door de aanwezigheid van hoogwaardige voorzieningen. Door de cultuurhistorische waarden, de ligging aan de Grensmaas en diverse groene verbindingen is tevens sprake van landelijk wonen binnen een groter verstedelijkt gebied. Deze troeven willen we nog verder uitspelen om ons als woongemeente te profileren. De komende jaren staan we ten gevolge van de doelstellingen uit het Klimaatakkoord voor grote opgaven op het gebied van duurzaamheid en klimaatadaptie. Deze opgaven zien wij als een urgente uitdaging om de leefomgeving verder te ontwikkelen.

Door middel van een duurzaamheidsagenda willen deze opgaven het hoofd te bieden. Een dergelijk programma moet ruimte bieden aan projecten die Stein als energie-neutrale gemeente op de kaart zetten. Ook op het gebied van gemeentelijke belastingen wordt onderzoek gedaan naar mogelijkheden voor het invoeren van zogenaamde "groene leges".

Bij ruimtelijke ontwikkelingen wordt op basis van wet - en regelgeving een belangenafweging gemaakt die leiden tot een evenwicht tussen enerzijds een goed woon -en leefklimaat en anderzijds ons economisch klimaat. Onze milieutaken zijn belegd bij de RUD. Deze ondersteunt ons bij het maken van een dergelijke belangenafweging.

In het kader van volksgezondheid en milieu zijn ook de thema's afval en water relevant. Het is van belang om huishoudelijk goed gescheiden aan te bieden. Op die manier kan van ons afval nieuwe grondstoffen worden gemaakt. Dit draagt bij aan een duurzame ontwikkeling (beperken CO₂, minder grondstoffen onttrekken uit de aarde, nieuwe economie/werkgelegenheid). Goed gescheiden afvalstoffen hebben bovendien financiële waarde en levert geld op, terwijl het verbranden of storten ervan erg duur is. Goede scheiding heeft dan ook per definitie effect op het afvalstoffentarief.

Volgens de wetgeving heeft de gemeente drie zorgplichten voor Water, de zogenaamde gemeentelijke watertaken:

- zorgplicht voor de inzameling en transport van stedelijk afvalwater;

- zorgplicht voor afvloeiend hemelwater;
- zorgplicht voor het in openbaar gemeentelijk gebied treffen van maatregelen zodat de grondwaterstand geen problemen oplevert.

Het Gemeentelijk RioleringsPlan (GRP) is het (technisch en financieel) kader bij de uitvoering van deze watertaken en de basis voor het afleggen van verantwoording. Door invulling te geven aan deze watertaken dragen we bij aan een duurzame leefomgeving met unieke waarden.

Wat gaan we er voor doen?

Volksgezondheid

Gezondheidsbeleid

De regio Zuid-Limburg loopt op diverse gezondheidsterreinen wat 'achter' ten opzicht van de rest van Nederland: Zuid-Limburgers hebben gemiddeld genomen een slechtere gezondheid. De 18 Zuid-Limburgse gemeenten hebben in 2016 samen met de GGD en de Provincie Limburg regionaal gezondheidsbeleid ontwikkeld, vastgelegd in de nota "Van signaalrood naar bronsgroen, 2016-2019". De ambitie is om een trendbreuk te realiseren en in te lopen op Nederland. Niet alleen in beleidsvorming maar ook in de uitvoering is voor deze beleidsperiode besloten gezamenlijk op trekken. Vandaar dat regionale actieplannen worden uitgewerkt, welke in 2019 ten uitvoer worden gebracht.

Rijksvaccinatieprogramma (RVP)

Jeugdigen worden in het kader van het RVP gevaccineerd tegen verschillende ernstige infectieziekten. Per 1 januari 2018 is het RVP wettelijk verankerd in de Wet Publieke Gezondheid (Wpg). Vanaf 1 januari 2019 valt de uitvoering van het RVP onder bestuurlijke verantwoording van gemeenten, om zo de huidige samenhang tussen de uitvoering van het RVP en de Jeugdgezondheidszorg (JGZ) te borgen. Van de gemeenten wordt verwacht dat zij de uitvoering van het RVP én het basispakket JGZ bij dezelfde organisatie beleggen. Wij moeten als opdrachtgever voor 2019 aanvullende afspraken maken op de bestaande overeenkomsten met de uitvoeringsorganisaties, zijnde de GGD ZL en Zuyderland JGZ 0-4 jr. De VNG heeft hiervoor een modelovereenkomst opgesteld die we als basis nemen.

Gemeenten hebben beperkte beleidsvrijheid rond de uitvoering van het RVP. De huidige uitvoeringsstructuur van het RVP verandert niet. Wat wel verandert, is dat de uitvoering van het RVP niet langer gefinancierd wordt vanuit de Rijksbegroting maar vanuit het gemeentefonds. Via structurele storting in het gemeentefonds vindt overheveling van het macrobudget hiervoor plaats. (Bij schrijven van deze teksten zijn de bedragen nog niet bekend).

Riolering

In het beleidsplan afvalwater heeft de gemeente uitgesproken om zo veel mogelijk doelmatig en duurzaam om te gaan met het verwerken van afvalwater en hemelwater. In 2019 wordt hier invulling aan gegeven door het renoveren van bestaande riolering en het afkoppelen van hemelwater. Ook bij overige grootschalige reconstructies of ruimtelijke projecten wordt hierop ingezet. Binnen het samenwerkingsverband Westelijke Mijnstreek worden onderzoeken gecontinueerd en opgestart zoals het databeheer, opstellen van een meetplan, de regenwaterstructuurkaart en optimalisatie van het basisrioleringsplan. Hiermee wordt meer inzicht verkregen in de werking van het afvalwater systeem. Ook zal binnen de samenwerking de klimaatstresstest uitgevoerd worden. Het hieruit te verkrijgen inzicht in de benodigde risico's en kansen behorende bij klimaatveranderingen geven de opstap naar een adaptatiestrategie. De strategie is de basis voor het behoud van een aantrekkelijke leefomgeving en een gezond en duurzaam watersysteem.

Aan de hand van het in 2018 opgestelde onderhoudsprogramma en in 2019 uit te voeren rioolinspecties, wordt in 2019 de inhaalslag voor wat betreft de reparatie van riolering en kolken verder voortgezet. Het onderhoudsprogramma vormt tevens de basis voor vervangingen en relining van riolering.

Vooruitlopend op de in 2020 te actualiseren regionale waterplannen onderzoeken we in 2019 of er alternatieven zijn die het vanaf 2020 mogelijk maken om het riooltarief in zijn algemeenheid en de kostensystematiek in het bijzonder te verlagen.

Afval

In samenwerking met onze partners in de regio wordt in 2019 het nieuwe Afvalbeleidsplan voor de Westelijke Mijnstreek vastgesteld.

Milieubeheer

In 2018 is onze Energievisie vastgesteld en heeft de Raad zich uitgesproken over het ambitieniveau van onze gemeente ten aanzien van de duurzaamheidsopgave. Deze energievisie vormt onze duurzaamheidsagenda voor de komende jaren. Op basis van deze agenda worden in 2019 de volgende projecten gestart:

- Verdere implementatie van het Groene Net;
- Verduurzaming gemeentelijke gebouwen
- Verlenging van de regeling voor de aanschaf van zonnepanelen
- Het (stimuleren van) plaatsen van laadpalen.

Aangedragen energieprojecten zoals zonnepanelenvelden worden beoordeeld op een goede inpasbaarheid in de omgeving.

Relatie verbonden partij met realisatie programma

Verbonden partij	Samenwerkings-vorm	Wat is de bijdrage aan dit programma?
GGD Zuid Limburg	GR	Het bevorderen van de gezondheid van inwoners door het tegengaan en vroegtijdig signaleren van ziekten. Daarnaast geven van voorlichting over gezonde voeding en het stimuleren van mensen tot meer beweging.
NV RWM	Privaat	Uitvoeren van de inzameling en het laten verwerken van huishoudelijk afval en het uitvoeren van opgedragen reinigingstaken van de 4 deelnemende gemeenten uit de Westelijke mijnstreek (waaronder Stein).
RUD	GR	Het verhogen van de kwaliteit van vergunningverlening, toezicht en handhaving tegen lagere kosten in relatie tot de doelstelling duurzaamheid.

Wat gaat het kosten ?

Volksgezondheid en milieu (x € 1.000)	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Lasten	6.544	6.156	6.063	7.299	6.118	6.097
Baten	6.307	6.572	6.859	8.100	6.936	6.908
Resultaat	-237	416	796	801	818	811

Relevante afwijkingen tussen begroting 2018 en begroting 2019

Onderwerp	Toelichting	Bedrag
Algemeen	Ontwikkeling kapitaallasten (vrijval kapitaallasten gerealiseerde investeringen en actualisatie investeringsplanning 2018 - 2022).	-177
	Hogere doorverdeling van interne lasten	65
Milieubeheer	In 2018 is de positieve saldo 2017 verrekend met het budget 2018	-48
	In de begroting 2018 is een incidenteel budget van € 30.000 opgenomen voor onderzoeken i.k.v. duurzaamheid	30

Inleiding

Het programma Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting is van belang bij de verdere ontwikkeling van de kernwaarde 'Een duurzame leefomgeving met unieke waarden'. Het gaat dan met name om de strategische keuze 'Woonmilieus afstemmen op de toekomstige (regionale) samenstelling van de bevolking: kwalitatief en kwantitatief' en het verder versterken van de unieke omgevingskwaliteiten.

Ook heeft het programma raakvlakken met de kernwaarde sociale en vitale kernen uit onze strategische toekomstvisie. Sociale en vitale kernen zijn van belang voor een duurzame leefomgeving met unieke waarden. Inwoners nemen zelf initiatief en voelen zich verantwoordelijk voor hun eigen leefomgeving. Als gemeente geven wij hen hiervoor de ruimte.

Taakvelden

Dit programma omvat de taakvelden:

- 8.1 Ruimtelijke ordening
- 8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerrein)
- 8.3 Wonen en bouwen

Wat willen we bereiken ?

Ons ruimtelijke beleid is afgestemd op de kernwaarden sociaal vitale kernen, een duurzame leefomgeving met unieke waarden en een bereikbare en bedrijvige gemeente en draagt daaraan bij.

Overeenkomstig de ruimtelijke structuurvisie stemmen we woonmilieus in de gemeente af op de toekomstige samenstelling van de bevolking. Verandering van de samenstelling van onze bevolking en de daarmee samenhangende woonbehoeften stellen hoge eisen aan de huidige woningvoorraad en de woonomgeving. Het blijft een lastige opgave om op lokaal en regionaal niveau de toekomstige woonbehoefte te kunnen voorspellen. Wij gaan uit van factoren die een significante invloed hebben op de kwalitatieve en kwantitatieve woningbehoefte zoals bevolkingssamenstelling en zorg- en ondersteuningsbehoefte van onze inwoners. Deze factoren blijven we voortdurend monitoren zodat we tijdig kunnen bijsturen. Sloop, transformatie en nieuwbouw pakken we in samenhang aan waarbij we verbinding leggen met de duurzaamheidsopgaven en opgaven op het terrein van zorg en welzijn (langer zelfstandig wonen).

Een grote uitdaging vormt hierbinnen de toekomstbestendigheid van het particulier bezit. Hier liggen de grootste opgaven (energetisch en levensloopbestendigheid). Wij staan open voor alternatieve woonvormen, waaronder flexibele woonvormen, Collectief Particulier Opdrachtgeverschap (CPO) en woonvormen die een bijdrage leveren aan onze strategische keuzen om samen te leven door ontmoeten en verbinden te stimuleren om zo sociale en vitale kernen te behouden. Hierbij staat maatwerk en de vraag van (nieuwe) inwoners voorop. Randvoorwaarde blijft echter dat deze ontwikkelingen bijdragen aan een evenwichtige ontwikkeling van de woningmarkt. Dit door aan de ene kant zoveel mogelijk woningen te realiseren en/of aan te passen aan de in de toekomst gevraagde kwaliteit en behoefte en aan de andere kant door de omvang van het woningaanbod aan te laten sluiten bij de toekomstige vraag.

Onze inwoners waarderen momenteel onze omgevingskwaliteiten zoals de groene verbindingen, de beleving van Stein als gemeente aan het water (Grensmaas), de cultuurhistorische waarden van onze verschillende kernen en de kwaliteit van de openbare ruimte. Om ook in de toekomst een duurzame woongemeente te blijven, zullen wij deze unieke omgevingskwaliteiten die bestaan uit gebruikswaarde, belevingswaarde en toekomstwaarde samen met inwoners en ondernemers verder versterken. De belevingswaarde willen wij versterken door in te zetten op landelijke verstillings- en het behoud van cultuurhistorische waarden. Hierbij zetten wij in op o.a. internationale

verbindingen, het versterken van ons toeristisch profiel en het uitbouwen van onze authentieke waarden waaronder de ligging aan het water. De waarde van onze openbare ruimte versterken wij door deze meer te benutten als plek voor ontmoeten, sporten en recreëren. Hierbij dragen wij tevens bij aan sociale en vitale kernen. Wij onderzoeken welke bijdrage toepassingen op het gebied van smart village kunnen betekenen voor het verder versterken van de gebruikswaarde en toekomstwaarde van de omgeving. Wij zoeken hierbij samenwerking met andere gemeenten en kennisinstituten.

Wat gaan we er voor doen?

Ruimtelijke ordening

De belangrijkste ruimtelijke kaders zijn vastgelegd in de Ruimtelijke Structuurvisie 2015-2025. De activiteiten zijn verder uitgewerkt in het uitvoeringsprogramma.

Om op tijd klaar te zijn voor de invoering van de Omgevingswet in januari 2021, wordt deze opgave projectmatig aangepakt. In 2019 start een aantal deelprojecten en pilots, conform het in het najaar van 2018 vastgestelde Plan van Aanpak, gebaseerd op de impactanalyse. De implementatie wordt integraal opgepakt. Dit betekent overigens dat niet alleen deelprojecten worden gestart vanuit ruimtelijke ordening, maar dat ook nadrukkelijk wordt gekeken naar organisatorische aspecten, burgerparticipatie, deregulering, cultuurverandering en formatie.

Centrumplan

In 2019 wordt het laatste deel van de openbare ruimte rondom het Centrumplan fase 3 en de verbinding naar Oud-Stein geoptimaliseerd en afgerond.

Actualisatie bestemmingsplan Buitengebied

In 2019 wordt een nieuw bestemmingsplan voor het Buitengebied voorbereid en vastgesteld.

Grondexploitaties

Gebiedsontwikkeling in de gemeente krijgt mede vorm door middel van grondexploitaties. De grondexploitaties zijn vooral ondersteunend aan de programma's Ruimtelijke ordening en Volkshuisvesting, Economie (bedrijventerreinen) en maatschappelijke functies (zoals Onderwijs, Cultuur, Sport). De belangrijkste projecten zijn hierbij Bramert noord, Kanaalboulevard, Kattekop en Mergelakker.

Bramert noord

Bramert Noord is een uitstekende locatie om het woningaanbod aan te passen aan de vraag van onze inwoners. In 2019 wordt een definitief 'go/no go' besluit genomen over de gebiedsontwikkeling Bramert-Noord naar aanleiding van de eerder in 2018 vastgestelde uitgangspuntennotitie en uitgevoerde studies en onderzoeken.

Kanaalboulevard en Kattekop

De projecten Kanaalboulevard en Kattekop zijn nagenoeg afgerond. Aandachtspunt vanuit de gemeente is de afronding van de openbare ruimte en de optimalisering daarvan.

Mergelakker

In het gebied Mergelakker is nog een kavel te koop ten behoeve van een invulling met een maatschappelijke of licht bedrijfsmatige functie.

Wonen en bouwen

De Structuurvisie Wonen Zuid-Limburg is maatgevend bij het vormgeven van het woonbeleid. Om hieraan uitvoering te kunnen geven moet de woningvoorraad worden getransformeerd naar de behoefte voor de lange termijn en is er een sloopopgave. Voor de huursector treden we daarom in overleg met woningcorporaties over de transformatieopgave om hier concrete

afspraken over te maken. Voor de koopsector doen we onderzoek naar innovatieve duurzame concepten zoals bijvoorbeeld het oprichten van een gemeentelijk woonbedrijf, waarbij in samenwerking met andere partijen (bijvoorbeeld woningcorporaties) incourante woningen worden opgekocht en tijdelijk verhuurd en daarna gesloopt. De basis hiervoor is een transformatievisie. In 2019 wordt daarom gestart met een interactief proces om tot een dergelijke visie te komen. In het verlengde daarvan starten we een lobby voor een regionaal transformatiefonds.

Krimp, ontgroening en vergrijzing zijn een feit maar onze gemeente moet aantrekkelijk blijven als woongemeente. Om die reden wordt een actief en duidelijk beleid gevoerd op het gebied van jongerenhuisvesting. Wij stimuleren daarom particuliere initiatieven en concepten om panden voor dit doel aan te passen. Verder kunnen leegstaande/vrijkomende (gemeentelijke) gebouwen worden herbestemd voor deze specifieke vormen van huisvesting voor jongeren. Het thema jongerenhuisvesting wordt echter integraal worden benaderd in die zin dat het voor jongeren aantrekkelijk moet zijn om in onze gemeente te blijven wonen door bijvoorbeeld te investeren in een aanbod in voorzieningen dat jongeren aanspreekt. Daarnaast is er bijzondere aandacht voor de huisvesting van doelgroepen in een categorie waaraan nu nog een tekort is. Zo dienen er meer mogelijkheden voor ouderen te zijn om een appartement te kunnen huren of kopen in het (middel)dure segment zonder dat ze daarbij afhankelijk zijn van een corporatie.

Herbestemming Kerk Kerensheide

Onze gemeente kent vele beeldbepalende gebouwen. Als voorbeelden kunnen de fanfarezaal in oud Stein en de kerk in Kerensheide genoemd worden. Er moet een fonds of budget in de gemeentelijke begroting komen om die beeldbepalende gebouwen te onderhouden en beheren. We onderzoeken de mogelijkheid van de vestiging van hoogwaardige woon-zorg-complexen (alternatieve woonconcepten zoals bijvoorbeeld buurtzorghuis, Kangaroewoning, tandemhuis) in Stein en steunen daarbij de synergie die kan ontstaan door de functie van leegstaande gebouwen al dan niet in het kader van burgerinitiatieven voor dat doel te wijzigen.

Integraal woonwagenbeleid

In 2017 is gestart met de uitvoering van integraal woonwagenbeleid. Het project duurt in beginsel twee jaar. Hiervoor is door de raad geld beschikbaar gesteld, dat onder andere wordt aangewend voor participatie, scholing en arbeidstoeleiding voor woonwagenbewoners, waarbij de focus ligt op de toekomst van jeugdige woonwagenbewoners. Deze aanpak is in 2018 gecontinueerd.

Op het moment van opstellen van onderhavige tekst dient de geplande algehele evaluatie van het project nog plaats te vinden (december 2018), waardoor thans geen actuele informatie hieromtrent gegeven kan worden.

Mobiele toiletten woonwagenlocaties

Vanaf 2016 is er geen groot onderhoud meer uitgevoerd aan de sanitaire units op de woonwagenlocaties. Tijdens visuele inspecties in 2017 is geconstateerd dat sommige units in slechte conditie zijn en er sprake is van achterstallig onderhoud. In 2018 is dan ook een inhaalslag gemaakt en heeft er bij een groot aantal van deze units groot onderhoud plaatsgevonden. De overige units zullen in 2019 van groot onderhoud voorzien worden zodat de beschreven inhaalslag gemaakt is.

De kosten van het groot onderhoud zijn gestegen vanwege het feit dat in de afgelopen periode de materiaalprijzen en het uurtarief gestegen zijn, er is geen sprake meer van een recessie maar van groei.

Wat gaat het kosten ?

Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting (x € 1.000)	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Lasten	2.903	2.968	2.196	1.031	1.034	1.024
Baten	3.670	1.337	1.497	328	319	319
Resultaat	767	-1.630	-699	-704	-715	-705

Relevante afwijkingen tussen begroting 2018 en begroting 2019

Onderwerp	Toelichting	Bedrag
Algemeen	Ontwikkeling kapitaallasten (vrijval kapitaallasten gerealiseerde investeringen en actualisatie investeringsplanning 2018 - 2022).	-23
	Lagere doorverdeling van interne lasten	50
Ruimtelijke ordening	In de begroting 2018 is rekening gehouden met onderzoekskosten voor de Stationsomgeving Beek-Elsloo en voor de poort van Stein	54
Wonen en bouwen	In de begroting 2018 is een incidenteel budget opgenomen voor onderzoekskosten i.h.v. het KLUS-project (KrottenLijst UitvoeringsStrategie).	50
	In de begroting 2018 is rekening gehouden met de ondersteuning van CPO-projecten (Collectief Particulier Opdrachtgeverschap).	100
	In de begroting 2019 is op basis van het coalitieakkoord 'Kansrijk Besturen' een budget van € 75.000 vrijgemaakt voor onderzoek koopsector (sloopopgave) en onderzoek hoogwaardige woon- en zorgcomplexen.	-75

Inleiding

Het programma bestuur en ondersteuning heeft een relatie met de kernwaarde sociale en vitale kernen en de strategische keuze 'van regisseren naar meer stimuleren en faciliteren' in het bijzonder. Om het actief eigenaarschap van inwoners en ondernemers verder te stimuleren zoals wij in onze strategische toekomstvisie hebben vastgelegd, betekent dit een verandering in onze rol en taakopvatting. Hiervoor is zowel vanuit het bestuur als de ambtelijke organisatie daadkracht en bestuurskracht nodig. Daarnaast stemmen we met het oog op de flexibele 24/7 maatschappij onze dienstverlening steeds meer af op deze behoefte aan flexibiliteit van onze inwoners.

In het kader van de strategische keuze 'het stimuleren van actief eigenaarschap van inwoners en ondernemers' willen wij ook meer kennis en expertise van onze inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties, onderwijs en kennisinstellingen naar binnen halen en deze verbinden met de kennis en expertise van onze eigen organisatie.

(Regionale) samenwerking is in de toekomst van groot belang om de kracht van Stein te behouden en onze kernen sociaal en vitaal te houden.

Taakvelden

Dit programma omvat de taakvelden:

- 0.1 Bestuur
- 0.2 Burgerzaken
- 0.3 Beheer overige gebouwen en gronden
- 0.4 Overhead
- 0.5 Treasury
- 0.6 Belastingen (OZB, parkeerbelasting, overige belastingen)
- 0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds
- 0.8 Overige baten en lasten
- 0.9 Vennootschapsbelasting
- 0.10 Mutaties reserves
- 0.11 Resultaat van de rekening

Wat willen we bereiken ?

Een zelfstandige gemeente die financieel gezond is, communicatief sterk en dienstverlenend handelt naar haar inwoners en ondernemers.

Wat gaan we er voor doen?

Bestuur

Gemeenteraad

De vergaderstructuur volgens het BOB-vergadermodel heeft geleid tot een structurele en substantiële verlaging van de vergaderdruk. De duidelijke verdeling in de drie fasen van besluitvorming draagt bij aan de transparantie van de besluitvorming en ondersteunt daarmee de beoogde cultuurverbetering van de raad.

Daarnaast heeft de raad besloten een eigen rekenkamer in te stellen. De verwachting is dat de rekenkamer een a twee onderzoeken per jaar zal realiseren.

College van B&W

De coalitieonderhandelingen hebben geleid tot een coalitie van de partijen, DOS, CDA, SB en VVD. In het Coalitieakkoord 'Kansrijk Besturen' hebben de partijen de koers voor de komende vier jaar uitgezet. Een College met in totaal vijf wethouders verdeeld over een formatie van 4.2 Fte geven de dagelijkse uitvoering aan het gesloten akkoord.

De voorziening pensioenen (oud) wethouders is gevormd voor het betalen van (toekomstige) pensioenen van (voormalige) bestuurders.

De voorziening zal begin 2019 bij het opstellen van de jaarrekening 2018 worden geactualiseerd op basis van het van PROambt te ontvangen financieel jaarverslag 2018.

De voorziening uitkering gewezen wethouders is gevormd met als doel jaarlijkse schommelingen in uitkeringen aan gewezen wethouders te egaliseren en is gebaseerd op bestaande feiten en inzichten.

Indien zich mutaties binnen het college van burgemeester en wethouders voordoen zal de voorziening op de hiervoor bestemde momenten worden geactualiseerd.

Organisatie

De voorziening boventallige medewerkers is gevormd voor de betaling van de maandelijkse loonkosten voor boventallige medewerkers.

De voorziening zoals deze in de begroting 2019 is opgenomen is gebaseerd op bestaande feiten en inzichten. Op het moment dat het aan de orde is zal de voorziening op de hiervoor bestemde momenten worden geactualiseerd.

De voorziening wachtgeldverplichtingen personeel is gevormd voor het betalen van (toekomstige) wachtgeldverplichtingen van voormalige medewerkers.

De voorziening zoals deze in de begroting 2019 is opgenomen, is gebaseerd op bestaande feiten en inzichten. Op het moment dat het aan de orde is zal de voorziening op de hiervoor bestemde momenten worden geactualiseerd.

Burgerzaken

Verkiezingen

In 2019 vinden 3 verkiezingen plaats. Op 20 maart 2019 zijn de gecombineerde Provinciale Staten en Waterschapsverkiezingen en op 23 mei de verkiezingen van het Europees Parlement.

Actueel speelt de discussie over elektronisch stemmen en/of elektronisch tellen. Indien de discussie wordt vertaald naar concrete acties kan dit betekenen dat er extra materiaal voor de verkiezingen dient te worden aangeschaft. De mogelijke financiële gevolgen hiervan zijn dan pas in een later stadium bekend.

Burgerzaken

In 2019 zullen er 3000 minder reisdocumenten worden uitgegeven omdat de geldigheidsduur in 2014 is bepaald op 10 jaar in plaats van 5 jaar.

Beheer overige gebouwen en gronden

De raad heeft op 21 juni 2018 het bouwkundige- en installatietechnische onderhoudsbeleid vastgesteld voor de gemeentelijke accommodaties voor een periode van 2019-2034.

Jaarlijks wordt, vooraf aan de uitvoering, beoordeeld of de geplande werkzaamheden noodzakelijk zijn dan wel dat deze kunnen worden uitgesteld of doorgeschoven.

Overhead

In het BBV wordt overhead gedefinieerd als 'alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van het primaire proces'. Deze definitie omvat onder andere elementen die via de gangbare definitie uit 'Vensters voor Bedrijfsvoering' tot overheadkosten kunnen worden gerekend, maar beperkt zich daar niet toe. Naast de loonkosten van de zogenaamde PIOFACH-functies in de definitie van 'Vensters voor Bedrijfsvoering', omvat de in de BBV-definitie bedoelde overhead ook de ICT-kosten van alle PIOFACH-systemen, alle ambtelijke huisvestingskosten, alle uitbestedingskosten bedrijfsvoering en naar rato de rentekosten die niet zijn toe te delen aan de programma's of taakvelden in het primaire proces. (NB: PIOFACH staat voor de functies personeel, informatievoorziening, organisatie, financiën, automatisering, communicatie en huisvesting)

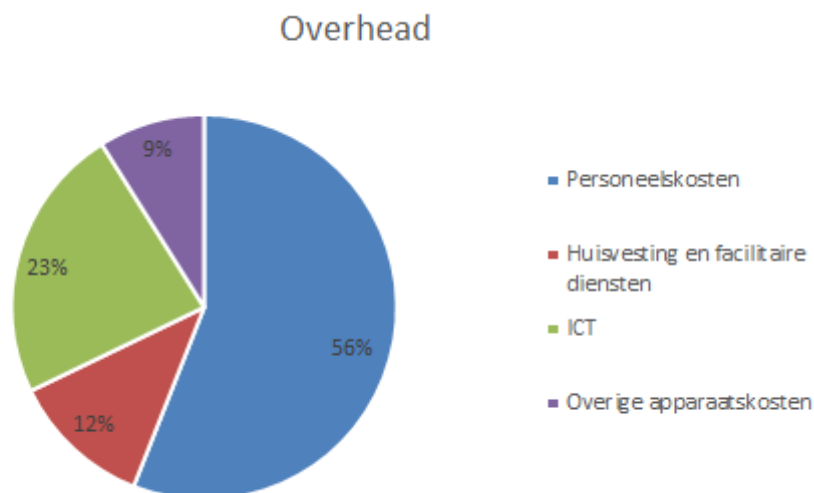
In de 'Notitie overhead' van de commissie BBV wordt dieper ingegaan op de onderscheiden componenten van overhead. Voor wat betreft het personeel behoren tot de overhead de kosten voor:

- de Leidinggevendenden in het primaire proces;
- de medewerkers van financiën, toezicht en controle gericht op de eigen organisatie;
- de medewerkers van P&O;
- de medewerkers van inkoop;
- interne en externe communicatiemedewerkers, met uitzondering van klantcommunicatie;
- de medewerkers van juridische zaken;
- de medewerkers van bestuurszaken en bestuursondersteuning;
- de medewerkers van informatievoorziening en automatisering;
- de medewerkers van facilitaire zaken en huisvesting;
- de medewerkers bezig met postbehandeling en archivering;
- managementondersteuning in het primaire proces.

Naast de personele kosten van bovenstaande medewerkers behoren ook tot de overhead:

- de kosten voor de huisvesting voor de uitvoering van de algemene taken van de eigen gemeentelijke organisatie
- de personele kosten van medewerkers die niet eerder genoemd zijn, maar die werkzaamheden verrichten die niet zijn toe te rekenen aan een of meerdere taakvelden;
- de verzekeringskosten en opleidingskosten voor personeel;
- de bijdrage aan een verbonden partij, voor zover deze verbonden partij werkzaam is voor het taakveld 0.4 overhead.

De uitkomsten voor de gemeente Stein van de voorgeschreven werkwijze zijn in onderstaande grafiek opgenomen.

De gemeente is vrij in de wijze waarop overhead aan heffingen wordt doorberekend. Omdat bij de toerekening van overhead altijd sprake is van arbitraire keuzes, is een relatief eenvoudige methode goed te rechtvaardigen. In de begroting 2019 is uitgegaan van het toerekenen van overhead aan de heffingen op basis van de omvang van het betreffende taakveld. Het opslagpercentage wordt dan als volgt berekend:

Overhead/totale lasten taakvelden excl overhead excl mutatie reserves = opslagpercentage

Op basis van de begroting van de gemeente Stein is de opslag voor 2019 berekend op 14,0%.*

Overhead	Lasten taakvelden ex overhead	Opslag %
€ 7.557.171	€ 53.762.470	14,0%

* peildatum cijfers 31-7-18

Visie op dienstverlening

In het kader van de uitvoeringsagenda van de vastgestelde visie op Dienstverlening vinden in 2019 de volgende activiteiten plaats:

1. Klanttevredenheidsonderzoek 2019

Eind van het jaar zal het tweejaarlijks KTO plaatsvinden. Nog openstaande acties vanuit het KTO 2017 worden opgepakt.

2. Bereikbaarheid van de gemeente

In 2019 wordt een vrije inloopbalie opengesteld. Op dit moment loopt er nog een onderzoek hoe dit precies vorm gaat krijgen.

3. Digitale producten

De doorontwikkeling van het aanbieden van digitale producten loopt door in 2019.

4. Telefoonprotocol

Het ingevoerde telefoonprotocol, in samenhang met de in 2018 gerealiseerde nieuwe telefooncentrale, wordt in 2019 geëvalueerd en daar waar nodig bijgesteld.

Communicatie

Communicatie moet bijdragen aan het realiseren van de strategische toekomstvisie van de gemeente en de diverse beleidsdoelstellingen die daaraan gerelateerd zijn. Om hieraan tegemoet te komen voert het taakveld communicatie volgens haar visie op communicatie 2018-2022 (waarvoor in het coalitieakkoord structureel € 45.000 beschikbaar is gesteld) de regie op de volgende aandachtsgebieden:

1. Het promoten van de gemeente Stein als een aantrekkelijke gemeente om te wonen, ondernemen en om in te recreëren.
2. Politiek dichterbij de inwoners brengen (=raadscommunicatie).
3. Het positioneren, adviseren en daar waar gewenst (operationeel) ondersteunen van het college van b&w.
4. Het adviseren en daar waar nodig (operationeel) ondersteunen van de voltallige ambtelijke organisatie, waarbij projecten en dossiers op een juiste manier worden gepositioneerd.
5. Het beheren van alle communicatiekanalen van de gemeente Stein.
6. Het communicatief vaardiger maken van de ambtelijke organisatie.
7. Het optimaliseren van de interne communicatie.
8. Het op sleeptouw nemen van de organisatie bij een meer van 'buiten naar binnen' gerichte benadering.
9. Het ondersteunen bij de optimalisering van de dienstverlening richting inwoners a.d.h.v. visie op dienstverlening.

Informatiebeleid

In het informatiebeleid is een keuze gemaakt over de inrichting van het functionele applicatiebeheer. In 2019 zal hier invulling aan gegeven worden. Daarnaast is er een projectenkalender, waarin de wettelijke verplichte wijzigingen zijn opgenomen voor 2019. Deze zullen in 2019 opgepakt worden. Voor implementatie van dit informatiebeleidsplan is in het coalitieakkoord structureel € 100.000 beschikbaar gesteld.

Informatiebeveiliging en privacy

In 2019 gaan we verder met de implementatie (finetuning) en de borging (aantoonbaar) van informatiebeveiliging en privacy binnen onze organisatie. Hiervoor geldt de wettelijke grondslag op basis van de Baseline Informatiebeveiliging Gemeenten (BIG), en de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) die per 25 mei 2018 geldt.

In 2019 zal de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO) zijn intrede doen en vanaf 2020 gelden. De BIO vervangt de huidige Baseline Informatiebeveiliging Gemeenten (BIG). Voorts zal in 2019 het informatiebeveiligingsbeleid 2016-2018, het wachtwoordbeleid 2016-2018 en het mobile device beleid 2016-2018 geëvalueerd en indien nodig aangepast worden.

Begin 2019 wordt het implementatieplan privacy 2017-2018 geëvalueerd en via het jaarplan privacy 2019 worden nieuwe acties geformuleerd. Op basis van het risicoprofiel privacy als

onderdeel van het vastgestelde privacybeleidskader 2017-2019 zijn we wettelijk verplicht om voor alle verwerkingen met het predicaat risico 'hoog' een Data Protection Impact Assessment (DPIA) uit te voeren. In 2019 worden de verwerkingen binnen het taakveld bestuur en openbare orde en veiligheid onderworpen aan een Data Protection Impact Assessment.

Bewustwording blijft een punt van aandacht door de snelheid van de digitale ontwikkelingen die op ons afkomen en de toenemende cyberdreigingen. We zullen hier continu aandacht aan blijven besteden.

In 2019 zal uitvoering worden gegeven aan het nieuwe plan van aanpak bewustwording informatieveiligheid en privacy. Hiermee willen we bewerkstelligen dat informatieveiligheid en privacy onderdeel is van onze cultuur!

ENSIA:

De gemeente dient zelfevaluatie vragenlijsten in te leveren voor de domeinen BIG, BRP, BAG, BGT, BRO, PNIK, Suwinet en DigiD. Deelname aan de zelfcontrole ENSIA BAG, ENSIA BGT en ENSIA BRO is voor alle bronhouders geen vrijblijvendheid meer, maar een formeel wettelijke verplichting.

Treasury

Saldo financieringsfunctie

Dit betreft voornamelijk het saldo van de rente over de eigen financieringsmiddelen en het saldo van de toegerekende rente aan de producten van de programma's.

	Rekening Begroting Begroting			Meerjarenraming		
	2017	2018	2019	2020	2021	2022
(x € 1.000)						
Saldo financieringsfunctie	254	335	0	0	0	0
Totaal	254	335	0	0	0	0

Opbrengst uit beleggingen

De gemeente heeft aandelen in vennootschappen. Door enkele vennootschappen wordt dividend uitgekeerd. In onderstaand overzicht is een specificatie van de belangrijkste baten (dividend) en lasten van de aandelen opgenomen.

	Rekening Begroting Begroting			Meerjarenraming		
	2017	2018	2019	2020	2021	2022
(x € 1.000)						
Dividend Enexis en B.N.G.	360	368	357	357	357	357
Rentelasten beleggingen	-22	-20	-19	-19	-19	-19
Totaal	339	348	338	338	338	338

Dividend aandelen Enexis en BNG:

Bij de berekening van het dividend van Enexis is in de begroting 2019 en in de meerjarenraming 2020-2022 rekening gehouden met een bedrag van € 0,67 per aandeel.

Bij de berekening van het dividend van BNG is in de begroting 2019 en in de meerjarenraming 2020-2022 rekening gehouden met een bedrag van € 2,53 per aandeel.

Rentelasten beleggingen:

De aandelen van de beleggingen zijn als activa op de balans opgenomen. Van activa worden rentelasten aan de exploitatie doorberekend.

Belastingen

Dit subtaakveld betreft de belastingen OZB en hondenbelasting.

	Rekening Begroting Begroting			Meerjarenraming		
	2017	2018	2019	2020	2021	2022
(x € 1.000)						
OZB niet-woningen	1.605	1.685	1.685	1.685	1.685	1.685
OZB woningen	3.568	3.622	3.622	3.622	3.622	3.622
Belastingen overig	21	41	71	71	71	71
Totaal	5.193	5.349	5.378	5.378	5.378	5.378

Algemene uitkering

Het gemeentefonds is een fonds op de rijksbegroting waaruit de gemeenten jaarlijks een algemene uitkering ontvangen. Met deze uitkering moeten gemeenten hun taken vervullen, minimaal op het niveau zoals dit door de wet wordt voorgeschreven. Ook wordt hiermee het bestuurlijke en ambtelijke apparaat in stand gehouden. Van verschillende ministeries krijgen gemeenten daarnaast specifieke uitkeringen om specifieke taken te vervullen.

In de besteding van de algemene uitkering is de gemeente vrij. Wel staan hier wettelijke taken tegenover. Over de besteding hoeft geen verantwoording aan het Rijk te worden afgelegd. De algemene uitkering is voor gemeenten de belangrijkste vrij besteedbare inkomstenbron.

De gegevens die in deze begroting zijn opgenomen ten aanzien van het gemeentefonds zijn gebaseerd op de gegevens uit de mei-circulaire 2018.

	Rekening Begroting Begroting			Meerjarenraming		
€ x 1.000	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Algemene uitkering	18.127	19.481	31.339	32.347	33.271	34.103
Decentralisatie- en integratie uitkeringen	2.845	2.854	369	380	359	359
<i>Deelfonds sociaal domein:</i>						
WMO	3.808	3.956				
Jeugdzorg	4.636	4.839	437	437	437	437
Participatie wet	3.876	3.701	3.082	2.891	2.728	2.578
Totaal	33.292	34.832	35.227	36.055	36.795	37.477

In het Regeerakkoord is opgenomen dat het integreerbare deel van de integratie-uitkering Sociaal domein met ingang van 2019 opgaat in de algemene uitkering en daarmee deel uitmaakt van de trap-op-trap-af systematiek.

Een aantal onderdelen van de Integratie-uitkering Sociaal domein kan per 2019 nog niet overgeheveld worden naar de algemene uitkering. Concreet betreft dit de volgende onderdelen:

- IUSD Jeugd onderdeel Voogdij/18+
- IUSD Participatie onderdelen: voorheen Wajong en WSW regulier werk

Overige baten en lasten

Stelposten

Mutaties stelposten	Begroting	Meerjarenraming			
	2019	2020	2021	2022	
(x € 1.000)					
Stelpost ziek en piekpot	-283	-283	-283	-283	
Onderuitputting kapitaallasten	50	50	50	50	
Stelpost herbezetting OR	-85	-85	-85	-85	
Stelpost garantiebanen	-40	-56	-74	-74	
Stelpost cafetaria en leeftijdsverlof	-40	-40	-40	-40	
Stelpost loonstijgingen	-200	-401	-602	-804	
Stelpost flexibele beloning	-28	-28	-28	-28	
Stelpost taxaties verzekerde objecten	0	-10	0	0	
Stelpost prijscompensatie	0	-29	-128	-282	
Totaal	-626	-882	-1.190	-1.546	

Onvoorzien

	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2017	2018	2019	2020	2021	2022
(x € 1.000)						
Onvoorzien	0	-80	-100	-100	-100	-100
Totaal	0	-80	-100	-100	-100	-100

In de primaire begroting is een verplichte post onvoorzien opgenomen, die in de loop van 2019 kan worden aangewend. Indien het budget in het begrotingsjaar niet volledig is aangewend valt dit vrij ten gunste van het jaarrekeningresultaat.

Mutaties reserves

Binnen dit sub taakveld zijn alle reserves opgenomen. Voor een verder overzicht verwijzen wij naar hoofdstuk financiële begroting, onderdeel reserves en voorzieningen.

	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2017	2018	2019	2020	2021	2022
(x € 1.000)						
Mutaties reserves	1.443	5.443	2.502	1.889	1.601	1.552
Totaal	1.443	5.443	2.502	1.889	1.601	1.552

Algemene dekkingsmiddelen

In dit hoofdstuk worden baten en de daaraan gerelateerde lasten toegelicht, die verband houden met de algemene dekkingsmiddelen. Deze lasten cq. baten kunnen overlappen met diverse andere programma's/subtaakvelden.

	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2017	2018	2019	2020	2021	2022
(x € 1.000)						
Lokale heffingen	5.509	5.643	5.643	5.643	5.643	5.643
Algemene uitkeringen	33.319	34.832	35.227	36.055	36.795	37.477
Dividend	339	348	338	338	338	338
Saldo financieringsfunctie	254	335	0	0	0	0
Overige algemene dekkingsmiddelen	2.896	7.484	1.578	733	296	-87
Onvoorzien	0	-80	-100	-100	-100	-100
Totaal (incl. mutaties reserves)	42.317	48.562	42.687	42.669	42.973	43.271

Relatie verbonden partij met realisatie programma

Verbonden partij	Samenwerkings-vorm	Wat is de bijdrage aan dit programma?
BsGW	GR	Het een zo groot mogelijk maatschappelijk rendement halen uit samenwerking tussen lokale overheden op gebied van belastingheffing en-inning.
BNG	Privaat	Het genereren van extra inkomsten voor de gemeente uit eventueel verkregen dividend.
Enexis Holding	Privaat	Het genereren van extra inkomsten voor de gemeente uit eventueel verkregen dividend.
Waterleidingmaatschappij Limburg NV	Privaat	

Wat gaat het kosten ?

Baten en lasten

Bestuur en ondersteuning (x € 1.000)	Rekening Begroting		Begroting	Meerjarenraming		
	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Lasten	11.143	12.210	11.577	11.761	12.098	12.393
Baten	42.035	43.090	42.880	43.635	44.312	44.955
Saldo van baten en lasten	30.892	30.880	31.304	31.874	32.214	32.562
Toevoeging reserves	5.007	6.885	2.328	2.604	2.826	2.975
Onttrekking reserves	6.450	12.328	4.830	4.494	4.426	4.526
Resultaat	32.336	36.324	33.806	33.763	33.815	34.113

Relevante afwijkingen tussen begroting 2018 en begroting 2019

Onderwerp	Toelichting	Bedrag
Bestuur	In 2018 is een hoger bedrag voor uitgaven strategische visie(€ 119.000) opgenomen. Tevens heeft in 2018 een aanvullende storting plaatsgevonden in de voorziening gewezen wethouders(€ 105.000)	225
Burgerzaken	In 2019 is met een lager bedrag rekening gehouden voor leges paspoorten, id-kaarten en rijbewijzen van € 51.000 . Daarnaast is in 2019 € 18.000 voor het tweejaarlijks KTO opgenomen	-69
Overhead	In 2018 is uit de algemene reserve een werkbudget beschikbaar gesteld van € 300.000 voor aanpassingen klimaat gemeentehuis. Er is in 2018 € 30.000 meer budget opleidingskosten beschikbaar. Hiertegenover staat dat in 2019 € 100.000 meer beschikbaar voor ICT (CA).	230
Stelposten	In 2019 is een hoger bedrag aan stelposten opgenomen welke nog niet functioneel verwerkt zijn.	260
Treasury	In 2019 wordt een lager bedrag aan rente ontvangen wegens een aflopende tranche van de belegging 2020 bij Ooyens en van Eeghen (€ 115.000). In 2019 is verder een lager bedrag aan te betalen rente vaste geldleningen (€ 115.000), maar een hoger bedrag aan door te belaste rente tbv investeringen (€ 545.000)	-545
Algemene uitkering	In 2019 is een hoger bedrag algemene uitkering geraamd ten opzichte van 2018	395
Reserves	In 2018 is een hoger bedrag uit diverse reserves beschikbaar gesteld	-2.950
Garantiebanen	In 2019 is voor € 28.000 een hoger bedrag voor garantiebanen beschikbaar ten opzichte van 2018	-28

PARAGRAFEN

Lokale heffingen

Inleiding

Het pakket van de gemeentelijke belastingen en heffingen bestaat in Stein uit een 6-tal heffingen. Deze worden gelegitimeerd door verordeningen die de raad elk jaar vaststelt.

De lokale heffingen worden ingedeeld in twee categorieën:

- Belastingen: Deze worden door de overheid dwangmatig opgelegd. Voor de belastingbetaler staat hier geen individuele aanwijsbare prestatie tegenover. Belastingplichtigen hebben feitelijk geen keuzemogelijkheid.
- Heffingen: Dit zijn betalingen aan de overheid voor een door de overheid individueel geleverde specifieke overheidsprestatie. De heffingen zijn gebaseerd op het profijtbeginzel. Iemand die van de overheid profiteert, betaalt hiervoor een bijdrage.

Lokale heffingen

De lokale heffingen vormen een belangrijk onderdeel van de inkomsten van de gemeente. De gemeente Stein kent de volgende niet bestedingsgebonden heffingen.

	Rekening Begroting Begroting			Meerjarenraming		
	2017	2018	2019	2020	2021	2022
(x € 1.000)						
Hondenbelasting	208	212	212	212	212	212
OZB niet woningen	1.605	1.685	1.685	1.685	1.685	1.685
OZB woningen	3.568	3.622	3.622	3.622	3.622	3.622
OZB-eigenaren	0	0	0	0	0	0
Toeristenbelasting	128	124	124	124	124	124
Totaal	5.509	5.643	5.643	5.643	5.643	5.643

Algemeen

Waarom wordt belasting geheven?

Een gemeente genereert geen winst zoals een private onderneming. De lasten die de gemeente jaarlijks maakt voor het lokaal bestuur en het onderhouden en in stand houden van wegen, riolering, scholen, openbaar groen etc. worden voor een groot gedeelte gedekt uit de van het Rijk ontvangen algemene uitkering. Omdat de algemene uitkering niet de volledige uitgaven dekt, moet de gemeente zelf ook baten genereren. Dit gebeurt door het heffen van belastingen en (privaatrechtelijke) heffingen.

Verschil algemene heffingen en specifieke heffingen

Bepaalde belastingen/heffingen mogen alleen worden opgelegd als kosten worden gemaakt voor dit doel. Zo mag bijvoorbeeld de opbrengst van de afvalstoffenheffingen niet hoger zijn dan de kosten die hiervoor worden gemaakt. Er zijn ook belastingen/ heffingen die een algemeen karakter hebben. Deze zijn wat hoogte en besteding betreft niet voor een specifiek doel bestemd, maar dienen ter dekking van algemene uitgaven.

De heffingen van de gemeente Stein zijn

- Onroerende Zaak Belastingen (OZB)
- Afvalstoffenheffingen

- Rioolheffingen
- Hondenbelasting
- Toeristenbelasting
- Leges

Totstandkoming van de tarieven:

Jaarlijks worden bij het vaststellen van de begroting ook de opbrengsten voor de belastingen/heffingen en retributies door de gemeenteraad vastgesteld. In de raad van 8 november 2018 wordt, na vaststelling van de programmabegroting 2019, per belasting/heffing een aparte verordening vastgesteld met daarin opgenomen het doel, de grondslag en de definitieve tarieven 2019 van de belasting/heffing.

Tarievenbeleid:

Met het coalitieakkoord 'Kansrijk Besturen' als uitgangspunt is het gemeentelijke belastingbeleid afgestemd op de ambities van de gemeente, met oog voor de lastendruk van inwoners en ondernemers. De automatische stijging van de lokale lasten met jaarlijks 2% zoals die de afgelopen jaren is toegepast, past niet bij profilering als woongemeente. In de Meerjarenbegroting 2019-2022 is dan ook geen inflatiecorrectie toegepast op de opbrengsten van de Onroerendzaakbelasting, hondenbelasting en toeristenbelasting.

Voor de rioolheffing geldt het principe van 100% kostendekkendheid. Dat betekent dat de opbrengst van de rioolheffing voldoende moet zijn om de kosten die gemaakt worden ten behoeve van instandhouding en verbetering van het watersysteem te borgen. Schommelingen in de rioolheffing worden opgevangen middels de daartoe gevormde (egalisatie)voorziening.

Voor de afvalstoffenheffing geldt hetzelfde kader van kostendekkendheid. Bij deze heffing kan de ingestelde egalisatiereserve ingezet worden om schommelingen in de tarieven tegen te gaan.

Uitgangspunt bij zowel de rioolheffing als de afvalstoffenheffing is dat niet uitgegeven middelen middels de voorziening respectievelijk egalisatiereserve ingezet worden om tariefstijgingen te dempen. Daarnaast wordt bij voortdurende kritisch gekeken naar de uitgaven om daarmee de lasten voor inwoners en bedrijven te beperken.

Ontwikkelingen:

In aansluiting op de op 5 juli 2018 aangenomen motie is een onderzoek gestart naar de gehanteerde kostensystemiek en mogelijke alternatieven heffingsmaatstaven van de rioolheffing. Daarnaast wordt met de lokale ondernemers overlegd over het eventueel vormgeven van centrummanagement en de bekostiging hiervan door middel van belastingheffing en/of de oprichting van een bedrijveninvesteringszone (BIZ). Zodra meer duidelijkheid is over bovenstaande trajecten wordt een integraal belastingbeleidsplan aangeboden.

Onroerende zaakbelastingen (OZB)

Doel van de belasting/heffing:

De opbrengst van deze belastingen is een algemeen dekkingsmiddel. Tegenover deze belastingopbrengsten staan geen specifieke uitgaven.

Wie is belastingplichtig?

De OZB wordt geheven van:

1. de eigenaren van alle woningen en
2. de eigenaren en gebruikers van niet-woningen (bedrijven, scholen, trafo's etc.) binnen de gemeentegrenzen.

Grondslag van de heffing

De grondslag voor de heffing is de WOZ-waarde. Dit is de waarde volgens de Wet Onroerende Zaken. De tarieven voor de OZB zijn mede afhankelijk van de getaxeerde WOZ-waarden.

Overige informatie

Er bestaat een relatie tussen de OZB en de algemene uitkering uit het gemeentefonds. De algemene uitkering wordt over de gemeenten verdeeld met behulp van verdeelmaatstaven die verschillen in kosten weerspiegelen, maar ook verschillen in belastingcapaciteit. Voor de belastingcapaciteit wordt een afgeleide van de waarde van onroerende zaken gebruikt. Gemeenten die binnen hun grenzen veel hoog gewaardeerd onroerend goed hebben, ontvangen een lagere uitkering dan soortgelijke gemeenten met minder waardevol onroerend goed. Van de waarde van woningen wordt met 80% rekening gehouden en van de waarde van niet-woningen 70%. Hierop wordt het zogenaamde rekentarief toegepast. Dit rekentarief is globaal afgeleid van het gemiddelde OZB-tarief. Het OZB-tarief dat de gemeente hanteert, is niet relevant voor deze aftrekpost bij de algemene uitkering.

Afvalstoffenheffing

Doel van de belasting/heffing:

De opbrengsten van deze heffingen worden benut voor het dekken van de kosten voor het ophalen, verwijderen en verwerken van huishoudelijke afvalstoffen en de kosten voor heffing en invordering.

Wie is belastingplichtig?

De gebruiker van een perceel waar huishoudelijke afvalstoffen kunnen ontstaan, is belastingplichtig. Dit kan een woning zijn, maar ook bijvoorbeeld een vakantiehuis naast een woonhuis.

Grondslag van de heffingen

Voor de afvalstoffenheffingen worden hoofdzakelijk tarieven per kilo aangeboden afval, per lediging afvalbak en een vast recht gehanteerd.

Verwachte kosten

De gemeente heeft een wettelijk inzamelplicht voor het afval van huishoudens. Om deze kosten transparant te maken, zijn de kosten naar taakveld uitgesplitst.

Verdeling kosten

Uit onderstaande overzicht blijkt dat het grootste deel van de gemeentelijke kosten staat op het taakveld afval (€ 2.243.000). Deze kosten bestaan vooral uit het daadwerkelijk inzamelen en verwerken van het huishoudelijke afval inclusief het scheiden van afval en het recyclen. Ook de kosten voor de heffing en invordering van de afvalstoffenheffingen worden binnen dit taakveld verantwoord. Denk hierbij aan het versturen van juiste aanslagen aan de juiste personen. Naar verwachting wordt € 241.000 uitgegeven aan taken die onder het taakveld verkeer en wegen vallen. Zo draagt het schoonmaken en het schoonhouden van de wegen bij aan een afvalvrije openbare ruimte. Daarnaast is € 349.000 toegerekend van het taakveld overhead. Dit zijn kosten die worden gemaakt voor de sturing en ondersteuning van medewerkers in brede zin.

De compensabele BTW bedraagt € 477.000 en wordt, conform de BBV-wetgeving, eveneens aan de kosten toegerekend.

Herkomst middelen

Gemeenten mogen op grond van artikel 15.33 van de Wet Milieubeheer voor de inzameling van het afval van huishoudens een afvalstoffenheffing invoeren. Deze mag maximaal kostendekkend zijn. Om 100% kostendekkenheid te realiseren is een bedrag van € 2.716.00 als opbrengst van de afvalstoffenheffing in de begroting opgenomen.

Berekening van kostendeckendheid van de afvalstoffenheffing 2018		
		<i>bedragen x € 1.000</i>
lasten taakvelden		
2.1 wegen en vervoer	241	
7.3 afval	2.243	
totaal lasten taakvelden	2.484	
baten taakvelden		
7.3 afval	595	
totaal baten taakvelden	595	
netto lasten taakvelden	1.889	
toe te rekenen lasten:		
overhead	349	
compensabele BTW	477	
totale lasten	2.715	
opbrengst heffingen	2.716	
kostendeckking:		100%

Rioolheffingen

Doel van de belasting/heffing

De opbrengst van deze heffingen wordt benut voor het dekken van de kosten van afval-, hemel- en grondwater (inclusief rioleringen).

Wie is belastingplichtig?

De belasting wordt geheven:

- a. van degene die bij het begin van het belastingjaar het genot heeft krachtens eigendom, bezit of beperkt recht het genot heeft van een perceel dat direct of indirect is aangesloten op de gemeentelijke riolering, verder te noemen: eigenarendeel; en
- b. van de gebruiker van een perceel van waaruit water direct of indirect op de gemeentelijke riolering wordt afgevoerd dan wel dat belang heeft bij nakoming van de gemeentelijke waterzorgplichten, verder te noemen: gebruikersdeel.

Grondslag van de heffing

Stein baseert zich op het eigendomsrecht. Per perceel wordt een vast bedrag opgelegd. Daarnaast worden de grootverbruikers aangeslagen bij een gebruik van meer dan 300 m³ water.

Verwachte kosten

De gemeente is wettelijk verplicht haar zorgplichten voor afval-, hemel- en grondwater na te komen. Om deze kosten transparant te maken, zijn de kosten naar taakveld uitgesplitst.

Verdeling kosten

Het merendeel van de gemeentelijke kosten betreft het taakveld riolering. De kosten bestaan vooral uit kosten voor het nakomen van de gemeentelijke watertaken op het gebied van afvalwater, hemelwater en grondwater, met name aanleg en onderhoud van rioleringen en de kosten voor heffen en invorderen van de rioolheffingen. Verder is € 361.000 opgenomen voor het taakveld overhead. Dit zijn kosten voor de sturing en ondersteuning van medewerkers in brede zin. Naar verwachting wordt € 99.000 uitgeven aan straatreiniging welke onder het taakveld verkeer en wegen valt. Dit voorkomt overbelasting van het rioolstelsel bij piekbelasting. De compensabele BTW bedraagt € 446.000 en wordt, conform de BBV-wetgeving, eveneens aan de kosten toegerekend.

Herkomst middelen

Gemeenten mogen op grond van artikel 228a van de Gemeentewet een rioolheffingen invoeren. Deze mag maximaal kostendekkend zijn. Om 100% kostendekkenheid te realiseren is een bedrag van € 3.388.00 als opbrengst van de rioolheffing in de begroting opgenomen. In de raadsvergadering van 21 juni 2018 is besloten om, uitgaande van de stijgende lasten van het riool, de stijging van het eigenarentarief in 2019 en 2020 te dempen door de inzet van daartoe gevormde egalisatievoorziening. Op basis van de toenmalige kostenraming is besloten om voor 2019 het 100% kostendekkende tarief van € 284 te verlagen door voor € 167.600 te beschikken over de egalisatievoorziening. Hierdoor kon voor 2019 een tarief van € 270 worden vastgesteld.

Bij het opmaken van de begroting 2019 is gebleken dat, met name door herprioritering van investeringen, de kosten lager zijn dan de kostenramingen waarmee bij het raadbesluit rekening is gehouden. Mede met het oog op de toekomstige kostenontwikkeling stellen we voor om vast te houden aan het op 21 juni 2018 vastgestelde tarief van € 270. De beschikking over de egalisatievoorziening kan hierdoor worden verlaagd van € 167.600 naar € 45.000. Het verschil van € 122.600 kan, in lijn met hetgeen in het coalitieakkoord 'Kansrijk besturen' in de paragraaf Belastingbeleid is gesteld, worden ingezet om toekomstige tariefstijgingen te dempen.

Berekening van kostendekkendheid van de rioolheffing 2019		
		<i>bedragen x € 1.000</i>
lasten taakvelden		
2.1 wegen en vervoer	99	
7.2 riolering	2.482	
totaal lasten taakvelden	2.581	
netto lasten taakvelden	2.581	
toe te rekenen lasten:		
overhead	361	
compensabele BTW	446	
totale lasten	3.388	
opbrengst heffingen	3.388	
kostendekking:		100%

Hondenbelasting

Hondenbelasting

Doel van de belasting/heffing

De opbrengst van de hondenbelasting is een algemeen dekkingsmiddel. Tegenover deze opbrengsten staan geen specifieke uitgaven.

Wie is belastingplichtig?

Deze belasting wordt geheven van de binnen de gemeente wonende houder van één of meerdere honden.

Grondslag van de heffing

De heffing heeft een fiscaal karakter en is gebaseerd op het aantal honden dat door een belastingplichtige wordt gehouden.

Tarieven hondenbelasting:

	2018	2019
1 ^e en volgende hond	88,45	88,45
Kennel	366,65	366,65

Overige informatie

De aanslag hondenbelasting wordt gecombineerd met de aanslag gemeentelijke heffingen opgelegd. Vanaf 2009 wordt structureel gecontroleerd op het bezit van een hond in relatie tot de hondenbelasting. De controle vindt verspreid over de gemeente plaats en rouleert jaarlijks waardoor iedere wijk/straat een keer aan de beurt komt.

Toeristenbelasting

Doel van de belasting/heffing

De opbrengst van deze belasting is een algemeen dekkingsmiddel. Een deel van de opbrengst wordt aangewend voor de revitalisering van het toerisme en de recreatie.

Wie is belastingplichtig?

Belastingplichtige is die persoon die verblijft (overnacht) in de gemeente Stein zonder in het bevolkingsregister van deze gemeente te zijn opgenomen.

Grondslag van de heffing

Per persoon wordt per overnachting een bedrag geheven.

Tarieven toeristenbelasting:

	2018	2019
Tarief per overnachting	1,92	1,92

De verordening op de toeristenbelasting is zodanig aangepast dat kleinschalige recreatie (kamperen bij de boer tot € 10,00 per persoon per nacht) onder de uitsluitingsgronden valt.

Overige informatie

De toeristenbelasting wordt per kwartaal, op aangifte, achteraf opgelegd.

Leges

Titel 1 – Algemene dienstverlening

We streven naar 100% kostendekkendheid, maar zijn hierin beperkt door de gemaximeerde legestarieven vanuit het Rijk. Zie hieronder de mate van kostendekkendheid voor de leges burgerzaken.

Titel 1 : Algemene dienstverlening	lasten	baten	kosten dekking
Burgerlijke stand	49.450	36.350	74%
Reisdocumenten	44.355	33.318	75%
Rijbewijzen	123.019	111.000	90%
Verstrekkings uit gemeentelijke basisregistraties	29.863	25.000	84%
Kansspelen	2.182	1.250	57%
Verkeer en Vervoer	19.380	4.000	21%
Diversen	6.065	3.475	57%
Totaal	274.314	214.393	78%

Titel 2 – Dienstverlening vallend onder de fysieke leefomgeving/omgevingsvergunning

Het grootste gedeelte van de kosten en opbrengsten binnen titel 2 vallen binnen het hoofdstuk van de Omgevingsvergunning.

Titel 2 : Dienstverlening vallend onder fysieke leefomgevings-vergunningen	lasten	baten	kosten dekking
Omgevingsvergunningen	346.331	277.000	80%
Totaal	346.331	277.000	80%

Binnen titel 2 wordt dus grofweg 80% van de kosten gedekt door baten. De leges in titel 2 zijn aldus niet 100% kostendekkend. De afgelopen jaren zien we dat de kostendekkendheid onder druk is komen te staan vanwege ontwikkelingen op de markt en op het gebied van wetgeving.

Titel 3 – Dienstverlening vallend onder de Europese Dienstenrichtlijn

Titel 3 vormt een klein gedeelte van onze legesinkomsten. Onze tarieven zijn hier niet kostendekkend, de mate van kostendekkendheid ligt rond de 57%.

Titel 3 : Dienstverlening vallend onder Europese dienstenrichtlijnen	lasten	baten	kosten dekking
Horeca	10.777	6.175	57%
Organiseren van evenementen of markten	13.743	7.875	57%
Brandveiligheidsverordeningen	2.138	1.225	57%
Totaal	26.658	15.275	57%

Vergelijking regionaal

In onderstaande tabel zijn de gegevens over de woonlasten 2018 van de 4 gemeenten van de Westelijke Mijnstreek opgenomen. De cijfers zijn afkomstig uit het belastingoverzicht 2017 dat door de provincie Limburg in maart 2017 is gepubliceerd.

Gemiddelde woonlasten van een 4-persoons huishouden met een eigen woning met een gemiddelde WOZ-waarde:

Gemeentelijke woonlasten	Stein	Beek	Schinnen	Sittard-Geleen
OZB				
Gemiddelde WOZ-waarde	194.523	193.122	203.127	166.081
Tarief eigenaren woningen	0,1642%	0,1546%	0,1545%	0,1873%
Tarief eigenaren niet-woningen	0,3201%	0,3175%	0,2489%	0,5098%
Tarief gebruikers niet-woningen	0,2693%	0,2546%	0,2812%	0,3902%
OZB aanslag eigenaar	319,41	298,57	313,83	311,07
Afvalstoffenheffing				
Tarief vastrecht	133,11	76,95	110,00	152,55
Tarief per kg restafval	0,26	0,26	0,26	0,26
Tarief per kg groenafval	0,10	0,10	0,10	0,10
Tarief per lediging	0,80	0,80	0,80	0,80
DIFTAR	86,00	93,95	93,60	83,94
Aanslag afvalstoffenheffing	219,12	170,90	203,60	236,49
Rioolheffing				
rioolheffing eigenaar	229,18	213,47		179,20
rioolheffing gebruiker			282,30	
Aanslag rioolheffing	229,18	213,47	282,30	179,20
Totale woonlasten	767,71	682,94	799,73	726,76

Gemiddelde woonlasten van een 4-persoons huishouden in een huurwoning

Gemeentelijke woonlasten	Stein	Beek	Schinnen	Sittard-Geleen
Afvalstoffenheffing				
Tarief vastrecht	133,11	76,95	110,00	152,55
Tarief per kg restafval	0,26	0,26	0,26	0,26
Tarief per kg groenafval	0,10	0,10	0,10	0,10
Tarief per lediging	0,80	0,80	0,80	0,80
DIFTAR	86,00	93,95	93,60	83,94
Aanslag afvalstoffenheffing	219,12	170,90	203,60	236,49
Rioolheffing				
rioolheffing gebruiker	-	-	282,30	-
Aanslag rioolheffing	-	-	282,30	-
Totale woonlasten	219,12	170,90	485,90	236,49

Weerstandvermogen en risicobeheersing

Aanleiding en achtergrond

De Gemeente Stein acht het wenselijk om risico's die van invloed zijn op de bedrijfsvoering beheersbaar te maken. Door inzicht in de risico's wordt de organisatie in staat gesteld om op verantwoorde wijze besluiten te nemen. Om inzicht in de risico's van de gemeente te kunnen verkrijgen is er een risico-inventarisatie uitgevoerd. Hieronder wordt verslag gedaan van de resultaten van de risico-inventarisatie. Op basis van de geïnventariseerde risico's is tevens het weerstandvermogen berekend.

Risicoprofiel

Om de risico's van Gemeente Stein in kaart te brengen is een risicoprofiel opgesteld. Het risicoprofiel is tot stand gekomen door gebruik te maken van een softwareprogramma (NARIS) waarmee risico's schematisch in kaart kunnen worden gebracht en beoordeeld. Uit de inventarisatie zijn risico's in beeld gebracht. Dit zijn zowel grote als kleine risico's, risico's met interne of externe oorzaak en operationeel dan wel strategisch van aard. In onderstaand overzicht worden echter alleen de risico's gepresenteerd die de hoogste bijdrage hebben aan de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit.

Risico	Gevolgen	Kans	Financieel gevolg
Ontwikkeling Bramert-Noord.	Financieel	30%	max.€ 3.000.000
Instellingen waarvoor de gemeente garant staat kunnen hun verplichtingen niet nakomen.	Financieel - Aflossingsverplichting voor de gemeente	10%	max.€ 6.300.000
Datalek, verlies smartphone, phishing mail, geen beveiligde wifi.	Financieel	30%	max.€ 900.000
RWM kan haar verplichtingen niet nakomen ten aanzien van de geldlening van 1,1 miljoen waarvoor de gemeente garant staat.	Financieel - aanspraak op de door de gemeente verstrekte garantstelling	10%	max.€ 1.100.000
Niet controleren van alle toezichttaken.	Financieel - fin. aansprakelijkheid	10%	max.€ 1.000.000
Geen afzet kavel Mergelakker.	Financieel	50%	max.€ 150.000
Niet doorgaan van het groene net	Financieel	10%	max.€ 179.000
Werkzaamheden zwembad	Financieel	30%	max.€ 350.000
Kosten doorontwikkeling en herijking kosten verdeelsleutel van brandweer Veiligheidsregio Zuid Limburg.	Financieel	Nog niet Bekend	Nog niet bekend
Overige risico's			€ 797.000
Totaal alle risico's			€ 13.776.000

Benodigde weerstandscapaciteit

Op basis van de ingevoerde risico's is een risicosimulatie uitgevoerd. De risicosimulatie wordt toegepast omdat het reserveren van het maximale bedrag (€13.776.000) ongewenst is. De risico's zullen immers niet allemaal tegelijk en in hun maximale omvang optreden. Uit de risico simulatie blijkt dat bij een zekerheidspercentage van 90% risico's kunnen worden afgedekt met een bedrag van € 2.949.096.

Beschikbare weerstandscapaciteit

Beschikbare weerstandscapaciteit

De beschikbare weerstandscapaciteit van Gemeente Stein bestaat uit het geheel aan middelen dat de organisatie daadwerkelijk beschikbaar heeft om de risico's in financiële zin af te dekken.

Beschikbare weerstandscapaciteit	
Weerstand	Startcapaciteit
Algemene reserve (vrij besteedbaar)	€ 11.336.000
Post onvoorzien	€ 100.000
Totale weerstandscapaciteit	€ 11.436.000

Relatie benodigde en beschikbare weerstandscapaciteit

Om te bepalen of het weerstandsvermogen toereikend is, is de relatie gelegd tussen beschikbare weerstandscapaciteit en de benodigde weerstandscapaciteit. De benodigde weerstandscapaciteit die uit de risicosimulatie voortvloeit is afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit. De uitkomst van die berekening vormt het hieronder geschetste weerstandsvermogen.

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}} = \frac{€ 11.436.000}{€ 2.949.096} = 3,87$$

De normtabel is ontwikkeld in samenwerking met de Universiteit Twente. Het biedt een waardering van het berekende ratio.

Weerstandsnorm		
Waarderingscijfer	Ratio	Betekenis
A	>2.0	uitstekend
B	1.4-2.0	ruim voldoende
C	1.0-1.4	voldoende
D	0.8-1.0	matig
E	0.6-0.8	onvoldoende
F	<0.6	ruim onvoldoende

Het ratio van de Gemeente Stein valt in klasse A. Dit duidt op een uitstekend weerstandsvermogen.

Financiële kengetallen:

In deze paragraaf zijn een aantal kengetallen opgenomen. Deze kengetallen maken inzichtelijk(er) over hoeveel (financiële) ruimte de gemeente beschikt om structurele en incidentele lasten te kunnen dekken of opvangen. Ze geven zodoende inzicht in de financiële weerbaar- en wendbaarheid.

Omschrijving	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Nettoschuldquote	84%	103%	123%	130%	136%	133%
Nettoschuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	83%	94%	114%	122%	128%	127%
Solvabiliteitsratio	35%	27%	23%	21%	20%	19%
Structurele exploitatieruimte	3,5%	0,5%	0,0%	0,1%	0,1%	0,0%
Grondexploitatie	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Belastingcapaciteit: woonlasten meerpersoonshuishoudens	103%	103%	103%	103%	103%	103%

Netto schuldquote

De netto schuldquote weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. Hoe lager de netto schuldquote, hoe lager de relatieve schuldenlast. De netto schuldquote stijgt door de toename van de schulden (vreemd vermogen). Deze toename van de schulden heeft ook effect op de solvabiliteitsratio.

Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Er is tevens een tweede berekening van de netto schuldquote, maar nu gecorrigeerd met de doorverstrekte leningen aan woningbouwcorporaties en deelnemingen. In de eerste berekening van de netto schuldquote zijn deze verstrekte leningen niet meegenomen, omdat er een risico bestaat dat de gemeente deze bedragen niet (volledig) zal kunnen terugvorderen.

Solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio is de verhouding tussen eigen vermogen en totaal vermogen. Het geeft weer in hoeverre de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Hoe hoger de solvabiliteitsratio hoe beter de gemeente hier toe in staat is..

Structurele exploitatieruimte

Het percentage voor structurele exploitatieruimte geeft de mate aan waarin de structurele lasten volledig afgedekt worden door structurele baten en de mate waarin al of niet beroep gedaan hoeft te worden op incidentele middelen die maar tijdelijk beschikbaar zijn.

Grondexploitatie

Deze indicator geeft de verhouding weer tussen de boekwaarde van de gronden en de totale baten van de gemeente.

Belastingcapaciteit: woonlasten meerpersoonshuishoudens

De indicator belastingcapaciteit geeft aan hoe hoog de gemiddelde woonlasten voor een gezin zijn in de gemeente Stein ten opzichte van het landelijke gemiddelde van het voorgaande jaar.

Grondbeleid

Inleiding

Het grondbeleid van de gemeente Stein is vastgelegd in de Nota Grond- en Vastgoedbeleid. Het grondbeleid is geen doel op zich, maar een middel om de visie van de gemeente te realiseren. Deze visie heeft de gemeente vastgelegd in de "Strategische toekomstvisie 2018-2022", de "Ruimtelijke Structuurvisie 2015-2025" en het coalitieakkoord. Het grondbeleid heeft hoofdzakelijk invloed op en samenhang met het Programma "Een gemeente met een aantrekkelijke woon- en leefomgeving".

Nota grondbeleid

In 2018 heeft uw Raad de nota Grond- en vastgoedbeleid vastgesteld. Aangezien op het gebied van maatschappelijk vastgoed sprake is van grote veranderingen zijn in de nieuwe nota kaders voor het te voeren vastgoedbeleid opgenomen. Verder is de beleidsnota Grondenbeheer geïntegreerd in de nieuwe nota Grond- en vastgoedbeleid

De gemeente Stein voert zgn. 'situationeel grondbeleid'. Dat wil zeggen dat afhankelijk van de geformuleerde doelstelling en de prioriteit die de gemeente Stein aan een ontwikkeling geeft, wordt gekeken welke rol de gemeente in het proces wil innemen.

Relevant beleid en wet- en regelgeving

- Wet ruimtelijke ordening (m.n. afdeling grondexploitatie)
- Onteigeningswet
- Wet voorkeursrecht gemeenten (Wvg)
- Wet inrichting landelijk gebied
- Wet Omzetbelasting
- Wet vennootschapsbelasting (Vpb)
- Besluit begroting en verantwoording (BBV)
- Ruimtelijke Structuurvisie 2015-2025
- Provinciaal Omgevingsplan Limburg 2014
- Structuurvisie Wonen, Zuid-Limburg
- Regionale prestatieafspraken Westelijke Mijnstreek 2016-2018
- Woonvisie Stein 2016

Ontwikkelingen

Algemeen

De vraag naar woningen en bouwkvavels neemt weer toe. Echter in de provincie Limburg stijgen de woningprijzen beduidend minder snel dan in de rest van Nederland.

Ondanks de toenemende vraag naar woningen zal vanwege de demografische bevolkingskrimp de inkrimping en de transformatie van de woningvoorraad in goede banen moeten worden geleid. Met de structuurvisie Wonen Zuid-Limburg (SWZL) streven de 18 Zuid-Limburgse gemeenten een gezamenlijke koers na op het gebied van wonen en woningvoorraadontwikkelingen. Om niet voorbij te gaan aan de eigenheid van haar kernen, heeft de gemeente Stein gekozen voor een woonvisie op regionaal niveau (Woonvisie Stein 2016-2021).

Omgevingswet

Gelijktijdig met de invoering van de Omgevingswet, inwerkingtreding 2021, integreert ook de wetgeving die betrekking heeft op het gemeentelijk grondbeleid, in het omgevingsrecht. Daarbij gaat het om de wet- en regelgeving die betrekking heeft op onteigening, voorkeursrecht gemeenten, inrichting landelijk gebied, stedelijke kavelruil en grondexploitatie (kostenverhaal).

In de Aanvullingswet Grondeigendom wordt een nieuwe wettelijke regeling voor de grondexploitatie opgenomen. In de Aanvullingswet worden de nieuwe wettelijke regels over bijvoorbeeld onteigening, voorkeursrecht en stedelijke herverkaveling opgenomen en wordt de

'nieuwe' regeling kostenverhaal opgenomen. In het kader van de invoering van de Omgevingswet betekent dit dat we het wettelijke instrumentarium uit de Aanvullingswet Grondeigendom toetsen op de consequenties voor ons grondbeleid.

Vennootschapsbelasting

Met ingang van 2016 zijn gemeenten belastingplichtig voor de Vennootschapsbelasting. Bij nieuwe bouwgrondexploitaties leidt dit tot een belastingplicht.

Bouwgrondexploitaties

Naar aanleiding van de in 2018 vastgestelde uitgangspuntennotitie en uitgevoerde studies en onderzoeken wordt in 2019 een definitief go/no go besluit genomen over de gebiedsontwikkeling Bramert-Noord

Aangezien de gemeente grondbezit heeft op de locatie Meerdel, Elsloo, kan de uitkomst van de haalbaarheidsstudie voor een woningbouwontwikkeling volgens collectief particulier opdrachtgeverschap (CPO) leiden tot een bouwgrondexploitatie.

Voor de herontwikkeling van zes woningen op de locatie Achter de Hegge/Stegerweg in Berg aan de Maas wordt een anterieure overeenkomst gesloten. De benodigde grondruil voor de herinrichting wordt in deze overeenkomst meegenomen.

Grondexploitaties

Volgens de Notitie Grondexploitaties 2016 BBV dient jaarlijks een herziening van de grondexploitatie plaats te vinden. Een actualisatie van de grondexploitatiebegroting met planinhoudelijke wijzigingen, dan wel autonome wijzigingen met materiële financiële gevolgen, moet opnieuw door de Raad worden vastgesteld.

Conform het gestelde in de Nota Grondbeleid is de herziening van de grondexploitaties gekoppeld aan de Planning- en Controlcyclus.

Voor de herziene grondexploitaties zijn onderstaande uitgangspunten toegepast:

- Rente 2019-2022: 2,44% .
- Aangezien alle grondexploitaties in 2019 zijn afgerond, is geen inflatiepercentage (zowel voor de kosten als de opbrengsten) toegepast.
- Activering van kosten binnen de grondexploitatie vindt plaats met in acht neming van de door de Commissie BBV (Besluit Begroten en Verantwoorden) opgestelde Notitie grondexploitatie 2016.
- Winstenneming vindt plaats middels de 'Percentage of Completion'-methode. Winstnemingen komen ten gunste van de Algemene Reserve.
- Voor grondexploitaties met een geprognoseerd nadelig saldo wordt een voorziening getroffen ter grootte van het tekort. Deze voorziening wordt gevormd ten laste van de Algemene Reserve.

Bouwgrond in exploitatie

Onderstaand volg een korte stand van zaken van de grondexploitatie

- Mergelakker Oost

Binnen de grondexploitatie Mergelakker Oost is nog één kavel, voor maatschappelijke doeleinden bij de ingang van het sportcomplex Mergelakker, beschikbaar. De verkoop van deze kavel is voorzien in 2019.

De in augustus geactualiseerde exploitatiebegroting heeft per einddatum 31 december 2019 een positief saldo van € 152.000

Het positieve resultaat komt conform Raadsbesluit ten gunste van de Algemene Reserve.

Strategische gronden

Als gevolg van de in 2016 gewijzigde regelgeving BBV worden de verworven gronden in Bramert-Noord aangemerkt als strategische gronden en gepresenteerd onder de materiële vaste activa (MVA)

Conform de overgangsbepaling is de boekwaarde per 1 januari 2016, zijnde 3,5 mln. zonder afwaardering opgenomen onder de materiële vaste activa. Uiterlijk 31 december 2019 dient een toets plaats te vinden omtrent de marktwaarde van deze gronden tegen de geldende bestemming per 31 december 2019. Het definitief go/no besluit dat in 2019 wordt genomen over de gebiedsontwikkeling Bramert-Noord is van invloed op deze marktwaardetoets.

Risico's

In zijn algemeenheid kan gesteld worden dat door de toenemende complexiteit van de ontwikkelingen, de hoogte van de investeringen en de huidige economische situatie de risico's in de grondexploitaties alsmáar groter worden. Inzicht in het verloop van de financiële prognoses alsmede de risico's is daarom van groot belang.

Voorziening te verwachten verliezen

Geldend beleid is dat positieve exploitatiesaldi ten gunste van de Algemene Reserve worden geboekt en dat de voorziening "Te verwachten verliezen grondexploitatie" de buffer vormt voor verliezen en risico's binnen de grondexploitatie.

Aangezien momenteel geen verliezen worden voorzien is de stand van deze voorziening ultimo 2019 nihil.

Weerstandsvermogen

Om inzicht te krijgen in de risico's van de grondexploitaties is een risico-inventarisatie uitgevoerd. Deze risico-inventarisatie heeft plaatsgevonden voor de bouwgrondexploitatie 'Mergelakker Oost' en de verworven gronden in Bramert Noord. De risico-inventarisatie is opgenomen in de gemeente brede risico-inventarisatie, zie paragraaf "Weerstandsvermogen".

Onderhoud kapitaalgoederen

Inleiding

In de openbare ruimte vinden activiteiten plaats in het kader van wonen, werken en recreëren. Hiervoor is de openbare ruimte ingericht met kapitaalgoederen (infrastructuur). De kapitaalgoederen worden onderhouden en tijdig vervangen. De door de raad gewenste kwaliteit van de kapitaalgoederen is vastgesteld in beleidskaders. De vastgestelde beleidskaders zijn daarna, door het college, vertaald in beheerplannen waarin de kosten voor vervanging en onderhoud zijn opgenomen. De beheerplannen worden verwerkt in de begroting.

De volgende kapitaalgoederen zijn in deze paragraaf opgenomen:

- gebouwen en overige accommodaties
- wegen
- openbare verlichting
- bruggen
- rioleringen
- groen

Gebouwen en overige accommodaties

Beleidskaders

De raad heeft op 3 december 2015 de beleidskaders voor gebouwen en speelvoorzieningen vastgesteld. In 2019 wordt het nieuwe accommodatiebeleid door de Raad vastgesteld. Onderdeel van het accommodatiebeleid is een uitvoeringsplan dat in 2019 en volgende jaren zal worden geïmplementeerd.

Voor de speelterreinen geldt verder dat in de kadernota 2014 is besloten het aantal speelvoorzieningen terug te brengen naar negen. Sinds 2014 wordt in de begroting alleen nog maar met de vervanging van speeltoestellen op deze negen beoogde locaties rekening gehouden. In het kader van de dorpsgewijze aanpak (DOP's) is besloten dat het feitelijk aantal te handhaven speelvoorzieningen en de locaties in overleg met de inwoners worden vastgesteld. Het voor vervanging en onderhoud beschikbare budget voor de in de Kadernota 2014 beoogde 9 locaties, blijft het maximaal hiervoor beschikbaar budget.

Beheerplannen

Het beheerplan BOP is in 2018 geactualiseerd voor de periode 2019-2034. Met ingang van 2019 is de voorziening onderhoud accommodaties BOP en de voorziening groot onderhoud gemeenschapshuizen samengevoegd tot één voorziening. Jaarlijks wordt, voorafgaand aan de uitvoering, beoordeeld of de geplande werkzaamheden noodzakelijk zijn dan wel dat deze kunnen worden uitgesteld of doorgeschoven. Daarna worden de werkzaamheden waar mogelijk gebundeld en volgens de geldende inkoopprocedures in de markt gezet. Bij de gemeentelijke accommodaties is, gebaseerd op de geldende NEN 2767 normering (BOP), geen sprake van achterstallig onderhoud.

Financiële vertaling

De beheerplannen BOP (bouwtechnisch onderhoudsplan) en SOP (sporttechnisch onderhoudsplan) zijn in de begroting 2019-2022 opgenomen. De jaarlijkse storting in de voorzieningen groot bouwkundig onderhoud (voor de in het BOP opgenomen accommodaties) bedraagt € 495.921. De jaarlijkse storting in de voorziening groot sporttechnisch onderhoud bedraagt € 74.250.

Herstel- en calamiteitenonderhoud worden op de exploitatie verantwoord. De vervangingsinvesteringen van de speel- en sportvoorzieningen worden verantwoord op het programma 'Sport, Cultuur en Recreatie'.

Directe lasten onderhoud gebouwen		x € 1.000				
	Rek. 2017	Begr. 2018	Begr. 2019	Begr. 2020	Begr. 2021	Begr. 2022
Onderhoudsbudget exploitatie:						
Bouwkundig onderhoud BOP	428	213	250	251	251	251
Sporttechnisch onderhoud SOP	71	132	128	128	128	128
Ten laste van voorziening:						
Groot onderhoud accommodaties BOP	168	323	682	47	243	250
Groot sporttechnisch onderhoud SOP	18	103	60	135	65	65
Groot onderhoud gemeenschapshuizen	17	4	-	-	-	-
Totaal exploitatie + voorziening	702	775	1.120	561	687	694

Wegen

Beleidskaders

Op 30 juni 2016 heeft de raad de onderhoudsniveaus Beheer Openbare Ruimte (BOR) vastgesteld. De vastgestelde kwaliteit is van toepassing op de instandhouding van de verhardingen gedurende de technische levensduur in die gebieden waar de komende jaren geen grootschalige reconstructies of wijzigingen zijn gepland.

Beheerplannen

Om de 2 jaar wordt - via inspectie - het beheerplan wegen geactualiseerd en wordt een doorkijk gegeven voor 15 jaren. Na beëindiging van het groot onderhoud 2017 zijn alle wegen in Stein geïnspecteerd. De financiële gevolgen zijn via berap1-2018 in de begroting verwerkt.

Financiële vertaling

Vanaf 2010 is voor groot onderhoud wegen een voorziening gevormd. Hierin wordt op basis van het vastgesteld beheerplan jaarlijks een bedrag gestort. De hoogte van de storting wordt telkens bij het vaststellen van het beheerplan wegen geactualiseerd. Vanaf 2018 bedraagt de storting in de voorziening groot onderhoud wegen € 627.000. In de voorziening groot onderhoud wegen worden geen kosten van rehabilitaties of reconstructies van wegen verantwoord. Deze worden als investering op het programma 'Verkeer, Vervoer en Waterstaat' verantwoord en waar nodig toegelicht.

Directe lasten onderhoud wegen		x € 1.000				
	Rek. 2017	Begr. 2018	Begr. 2019	Begr. 2020	Begr. 2021	Begr. 2022
Onderhoudsbudget exploitatie:						
Klein onderhoud wegen	139	124	124	124	124	124
Wegvoorzieningen (o.a. belijningen)	28	50	50	30	30	30
Ten laste van voorziening:						
Groot onderhoud wegen	672	636	684	617	616	611
Totaal exploitatie + voorziening	839	810	858	771	770	765

Openbare verlichting

Beleidskaders

Op 26 oktober 2017 heeft de raad het beleidsplan openbare verlichting 2018-2021 vastgesteld. Het beleidsplan 2018 t/m 2021 is vooral gericht op verdere energiebesparing en terugdringing van de CO2 uitstoot.

Beheerplannen

Het beheer van de openbare verlichting is op basis een beheer- en onderhoudsplan uitbesteed aan een externe partij. Bij openbare verlichting is geen sprake van achterstallig onderhoud.

Financiële vertaling

De financiële gevolgen van het nieuwe beleidsplan OVL 2018 -2021 wijken niet af van de voorgaande jaren. De kosten voor het vervangen van lichtmasten en armaturen worden als investering op het programma 'verkeer, vervoer en waterstaat' verantwoord en waar nodig toegelicht.

Directe lasten openbare verlichting		x € 1.000					
		Rek. 2017	Begr. 2018	Begr. 2019	Begr. 2020	Begr. 2021	Begr. 2022
Onderhoudsbudget exploitatie:							
Energie		82	91	91	91	91	91
Onderhoud		178	181	181	181	181	181
Totaal exploitatie		260	272	272	272	272	272

Bruggen

Beleidskaders

In 2017 is het beheerplan civieltechnische kunstwerken opgesteld. Dit is een actualisatie en scopeverbreding van het meerjarig onderhoudsplan Kunstwerken dat op 7 juli 2011 door de raad is vastgesteld.

Beheerplannen

Het in 2011 opgestelde onderhoudsplan was gebaseerd op drie kunstwerken (de boogbrug Veestraat en de bruggen in de Nieuwe Postbaan en in de Brugstraat). Inmiddels heeft de gemeente meerdere bruggen in beheer zoals de fietsbrug Julianakanaal Stein, de brug in het Steinerbos en de brug in het Heidekampark. De binnen de gemeente gelegen duikers waren niet opgenomen in een beheerplan. Middels een QuickScan is onderzocht of de duikers in eigendom zijn van de gemeente en zijn deze in het beheerplan ondergebracht.

Financiële vertaling

Voor het onderhouden van de kunstwerken is een voorziening gevormd. Op basis van het huidige beheerplan wordt jaarlijks € 31.500 in de voorziening gestort. Omdat in 2020 de brug aan de Veestraat wordt opgenomen in het beheerplan wordt met ingang van dat jaar de jaarlijkse storting met € 11.5000 verhoogd naar € 43.000. De tot het beheerplan en het projectenplan behorende investeringen en onderhoudsbudgetten worden verantwoord op het programma 'Verkeerr, Vervoer en Waterstaat'.

Directe lasten onderhoud bruggen		x € 1.000					
		Rek. 2017	Begr. 2018	Begr. 2019	Begr. 2020	Begr. 2021	Begr. 2022
Onderhoudsbudget exploitatie:							
Onderhoud kleine kunstwerken		1	2	2	2	2	2
Verbreden brug Berg aan de Maas		790	-	-	-	-	-
Ten laste van voorziening:							
Groot onderhoud bruggen		11	107	27	53	40	13
Totaal exploitatie + voorziening		12	109	29	55	42	15

Riool

Beleidskaders

Op 1 oktober 2009 heeft de raad het Waterplan vastgesteld. Hierin zijn de volgende ambities opgenomen:

- scheiden van vuilwater en regenwater;
- verkleinen van afwaterende oppervlakken naar de riolering;
- water maakt groen: in verdroogde beekdalen en versterkt de stedelijke groenstructuur;
- water stroomt zichtbaar weg om te infiltreren of naar oppervlaktewater;
- overheid, inwoners en bedrijven zijn samen verantwoordelijk voor de verwerking van regenwater;
- maatregelen worden genomen met zorg voor de (leef)omgeving;
- mensen worden bewust (gemaakt) over de aanwezigheid van water en de omgang met water.

De gemeente moet op grond van de Kader Richtlijn Water (KRW) maatregelen nemen om het overstorten op kwetsbare wateren te verminderen. Hierdoor heeft vooral het afkoppelen van regenwater grote invloed op het uitvoeringsprogramma.

In 2013 is gestart met het opstellen van een regionaal beleid- en uitvoeringskader voor het stedelijk watermanagement. Deze kaders vervangen het traditioneel Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan voor de gemeenten Beek, Schinnen, Sittard-Geleen en Stein. Hierin participeren ook het waterschap Roer en Overmaas en Waterschapsbedrijf Limburg. De kaders voor Stein zijn op 30 oktober 2014 door de raad vastgesteld.

Op 24 september 2014 heeft de raad het GRP vastgesteld en is gekozen voor een rioolheffing, waarbij de tarieven van de rioolheffing worden vastgesteld op basis van het principe van 100% kostendekkendheid waarbij alle eigenaren een vast bedrag per perceel betalen en de gebruikers op basis van het watergebruik een opslag betalen. Op 26 juni 2014 heeft de raad het afkoppelbeleid particulier vastgesteld. De raad heeft op 21 juni 2018 het kostendekkingsplan 2015-2019 aangepast waarbij de gebruiksheffing voor de categorie b (tussen de 201-300 m³) is komen te vervallen en waarbij het plafond van 2.100 m³ is losgelaten.

Beheersplannen

Op 19 augustus 2014 heeft het college de bij het regionaal beleid- en uitvoeringskader stedelijk management behorende beheerplan en projectplannen vastgesteld. In 2017 is het beleidsplan, het beheerplan en het kostendekkingsplan afvalwater geëvalueerd en geactualiseerd.

In de beeldvormende bijeenkomst van 13 september 2017 zijn de raads- en commissieleden geïnformeerd over de ontwikkelingen op het gebied van het gemeentelijk waterbeheer en de noodzaak om het ontwerp en het beheer van de riolering hierop aan te passen. Daarnaast is ook melding gemaakt van de achterstanden op het rioolonderhoud de toename van de onderhoudskosten en de bestrijding van calamiteiten, waar we mee te kampen hebben. Het gevolg hiervan is dat de meerjarige onderhoudsbudgetten niet toereikend zijn en dat ook de stand van de voorziening weinig soelaas biedt. Tijdens de bijeenkomst zijn een aantal oplossingsrichtingen gepresenteerd.

Financiële vertaling

De tot het beheerplan en het projectenplan behorende investeringen en onderhoudsbudgetten worden verantwoord op het programma 'Volksgezondheid en milieu'.

Directe lasten onderhoud riolering	x € 1.000					
	Rek. 2017	Begr. 2018	Begr. 2019	Begr. 2020	Begr. 2021	Begr. 2022
Onderhoudsbudget exploitatie:						
Onderhoud	645	842	842	842	842	842
Totaal exploitatie	645	842	842	842	842	842

Groen

Beleidskaders

In 2016 heeft de raad de onderhoudskaders voor het beheer van de openbare ruimte (BOR) geactualiseerd. Voor het groenbeheer zijn hierbij de volgende wijzigingen vastgesteld:

1. de groenkwaliteit in de centra is verlaagd van A naar B;
2. de groenkwaliteit op en rond de rotondes en bij de komgrenzen is verhoogd van B naar A;
3. de groenkwaliteit op de doorgaande gemeentelijke wegen aan de oostzijde is verhoogd van B naar A;
4. burgers wordt de mogelijkheid gegeven om op eigen initiatief extra kwaliteit te leveren, binnen nog op te stellen kaders, bovenop de vastgestelde kwaliteit van het groen.

Beheersplannen

De vastgestelde beleidskaders voor het beheer en onderhoud van het groen zijn verwerkt in groenonderhoudsbestekken. Deze bestekken worden als leidraad gebruikt voor de uitvoering van het groenonderhoud. In 2019 worden het groenonderhoud op de woonlocaties verder op de vastgestelde kwaliteit gebracht. Er is geen sprake van achterstallig onderhoud.

Financiële vertaling

Het groenonderhoud wordt uitgevoerd door de Algemene dienst en drie groenaannemers voor het specialistisch onderhoud (o.a. bermen, sportvelden en bomen). Het aanleggen en onderhouden van groen wordt op het programma 'Sport, Cultuur en Recreatie' verantwoord en waar nodig toegelicht.

Directe lasten onderhoudsgroen	x € 1.000					
	Rek. 2017	Begr. 2018	Begr. 2019	Begr. 2020	Begr. 2021	Begr. 2022
Onderhoudsbudget exploitatie:						
Bestrijden onkruid	124	171	171	171	171	171
Bermen	51	51	81	81	81	81
Landschapsplannen	59	60	60	60	60	60
Onderhoud openbaar groen	780	872	802	745	675	659
Totaal exploitatie	1.014	1.154	1.114	1.057	987	971

Financiering

Algemeen

De financieringsparagraaf is voorgeschreven in de wet Financiering Decentrale Overheden (FIDO). Hierin zijn de kaders gesteld voor de inrichting en uitvoering van de treasuryfunctie van de decentrale overheden. In de door de raad vastgestelde financiële verordening (artikel 212 gemeentewet) is ook de financieringsfunctie opgenomen. De paragraaf financiering in de begroting is bedoeld om de uitvoering van de financieringsfunctie te volgen. In juli 2016 is bij de vernieuwing van het BBV een rentenotitie gepubliceerd. In die notitie is aangegeven hoe rentelasten en -baten in de begroting en jaarstukken verwerkt moeten worden. De bepalingen en richtlijnen van die notitie treden in werking met ingang van het begrotingsjaar 2018. De gemeente Stein heeft deze aanpassingen in deze begroting doorgevoerd.

Leningportefeuille

Omschrijving	Bedrag x €
Opgenomen leningen (excl. aan woningst. verstrekte leningen per 1/1/2019)	37.437.000
Reguliere aflossingen in 2019	-6.889.000
Leningschuld per 31.12.2019	30.548.000

In bovenstaand overzicht geen rekening gehouden met nieuwe leningen ter dekking van de geraamde financieringsbehoefte. Deze behoefte neemt toe door realisatie van de geraamde investeringen, waarbij ook desinvesteringen betrokken worden. De bepaling van de financieringsbehoefte gebeurt integraal (totaalfinanciering) waarbij alle kasstromen worden betrokken.

In onderstaande tabel zijn de *grootste investeringen* opgenomen zoals deze zich in meerjarenperspectief voordoen. Voor een totaal meerjarig investeringsoverzicht verwijzen wij naar het hoofdstuk financiële begroting.

Investering	bedragen € 1.000)	2019	2020	2021	2022
Verkeer vervoer en waterstaat					
Infrastructuur MISA project		0	0	1.500	0
Herstructurering oude dorpskernen		0	500	0	500
Fietspaden Julianakanaal		0	0	1.000	0
Aanpak rotondes BPS		0	0	1.000	1.000
Gebiedsvisie Dorine Verschureplein		0	0	250	750
Reconstructie Mauritsweg Stein		1.200	1.366	0	0
LED armaturen openbare verlichting		200	200	200	0
Vervangen boogbrug Veestraat		2.153	0	0	0
GGA Stein centrum wegen		50	1.100	0	0
Reconstructie Molenweg Zuid		600	0	0	0
Verkeersmaatr veilige schoolomgeving		200	200	200	0
Aanpassen fietsroutenetwerk		400	100	0	0
Herinrichting Stationsstraat		1.400	0	0	0
Rotonde Steinderweg		900	0	0	0
Reconstructie Jurgenstraat		0	150	1.000	0
Reconstructie rotonde ACL		565	0	0	0
Rehabilitatie nieuwe Postbaan		540	0	0	0
Reconstructie Heidekampweg		1.500	0	0	0
Sport, cultuur en recreatie					
Vervangen speelvoorzieningen		113	154	35	38
Vervangen kunststofoplaag Haslou		520	0	0	0

Volksgezondheid en milieu				
GGA Stein centrum riool	50	1.000	0	0
Nog te bepalen projecten vervangen riool	600	600	0	0

Jaarlijks wordt bekeken of zich mogelijkheden voordoen tot vervroegde aflossing of herfinanciering tegen lagere rente. De gewogen gemiddelde rentevoet van de aangegane leningen (exclusief woningbouw) bedraagt per 1 januari 2019 3,27%. De herfinancierings- en renteherzieningsmomenten vertonen een goede spreiding in de tijd waardoor het renterisico beperkt blijft. In de komende jaren laten de reguliere aflossingsbedragen gelijkblijvend bedrag zien van circa € 2,9 miljoen.

Kasbeheer

Voor het beheer van de financiële middelen houdt de gemeente Stein een rekening courant aan bij de NV Bank Nederlandse Gemeenten en de Rabobank. De NV Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) fungeert als huisbankier. Met deze bank is een rentecompensabel stelsel overeengekomen. Dit wil zeggen dat overschotten en tekorten op de verschillende bankrekeningen als een geheel worden gezien en hierop de renteberekening wordt gebaseerd. Ook het afkomen van overtollige middelen naar de schatkist verloopt via de BNG.

Rente

Rentebeleid

Bij de berekening van de rente over de eigen financieringsmiddelen en het financierings-tekort boven de kasgeldlimiet (zie hierna) is voor 2019 en verder uitgegaan van 3,5%. Voor het financieringstekort tot de kasgeldlimiet is voor 2019 en verder uitgegaan van een rentevoet van 1,0%. Een onvoorziene renteontwikkeling heeft uiteraard invloed op de financieringskosten. Een wijziging van het rentepercentage met 1% zal, op basis van het geraamde financieringstekort, leiden tot meer of minder rentekosten van circa € 150.000

Rente omslagpercentage

In het kader van de vernieuwing van het BBV is de renteomslag berekend conform de nota rentenotitie die in 2016 door de commissie BBV is gepubliceerd. Vanwege het inzicht in de rentelasten van externe financiering het renteresultaat en de wijze van toerekening is onderstaand renteschema opgenomen. Het rente omslagpercentage wordt berekend door de totale rentekosten te delen door het totaal geactiveerd bedrag. De totale rentekosten bestaan uit de rente voor vaste geldleningen, de bespaarde rente over de eigen financieringsmiddelen (reserves) en de rente van de financierings-behoefte. Het omslagpercentage voor de begroting 2019 is per 1 augustus 2018 berekend op 2,9 %.

Renteschema:		2019
a.	De externe rentelasten over de korte en lange financiering:	
	- Externe rente Vaste geldleningen	€ 1.221.500
	- Externe rentelasten financiering investeringen 2019	€ 146.475
	- Externe rentelasten financieringstekort	€ 718.635
b.	De externe rentebaten	-/- € 299.418
	Totaal door te rekenen externe rente	€ 1.787.192
c.	De rente die aan de grondexploitaties moet worden doorberekend	-/- € 1.500
	De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden doorberekend	-/- € 466.329
		-/- € 467.829

	Saldo door te rekenen externe rente		€	1.319.363
d1.	Rente over eigen vermogen	€	33.296.000	€ 1.088.779
d2.	Rente over voorzieningen (CW)			
	De aan taakvelden (programma's inclusief overzicht Overhead) toegerekende rente (renteomslag)		€	2.408.142
e.	De werkelijk aan taakvelden (programma's inclusief overzicht Overhead) toegerekende rente (renteomslag)		€	2.379.364
f.	Saldo renteresultaat taakveld treasury		€	28.778

Rentevisie

Sinds maart 2015 zijn de centrale banken van het Eurosysteem, waaronder De Nederlandsche Bank, gestart met het grootschalig aankopen van staatsobligaties. De verwachting is dat dit opkoopprogramma voor het einde van 2018 wordt beëindigd. Voorwaarde is dat nieuwe economische data tot die tijd de inflatieverwachtingen van de ECB „bevestigen”.

Het Eurosysteem injecteert geld direct in de economie door de staatsobligaties aan te kopen.

De belangrijkste drijfveer voor de ECB voor haar aankoopprogramma is de vrees dat de inflatieverwachtingen in de eurozone te laag zouden blijven of nog verder zouden dalen en zo een neerwaartse spiraal op gang zou brengen. Op middellange termijn heeft de centrale bank immers een inflatiedoelstelling van net geen 2%

De rente voor het aantrekken van financieringsmiddelen is in historisch perspectief gezien laag. De herfinancieringsrente van de ECB bedraagt vanaf maart 2016 0,00 procent. Daarmee staat de rente die banken aan de ECB moeten betalen als zij geld opnemen, op een historisch laag niveau. De rente is in belangrijke mate afhankelijk van de economische ontwikkeling en de inflatie. Bij een lage inflatie is er een risico dat er deflatie ontstaat. Deflatie betekent dat het prijsniveau in een economie daalt en dit kan forse schade opleveren voor de economische groei. Als prijzen dalen is het bijvoorbeeld voordelig om uitgaven uit te stellen. Er heerst een grote mate van onzekerheid, waardoor het moeilijk blijft, zo niet onmogelijk, om een rentevisie op te schrijven.

Hoewel de voorspelbaarheid van de rente zeker op langere termijn gering is, kan het toch wenselijk zijn tendensen aan te geven die als basis kunnen dienen voor het sluiten van transacties. Daarbij worden een aantal vuistregels gehanteerd:

- De rente van vaste leningen is door de lange looptijd financieel van groter belang dan de rente van leningen met een korte looptijd.
- Bij een verwachte daling van de lange rente wordt het aantrekken van vaste langlopende leningen zoveel mogelijk uitgesteld tot de rentedaling is ingetreden.
- Bij een verwachte stijging van de lange rente vindt consolidatie plaats van korte schuld (korte schuld wordt omgezet in langlopende leningen).
- Bij een te verwachten stabiele renteontwikkeling wordt in de actuele financieringsbehoefte voorzien met de financieringsvormen die absoluut gezien de laagste rente dragen.
- Dit alles uiteraard binnen de mogelijkheden die de regelgeving biedt.

Uitgangspunten financiering

Onderstaand de belangrijkste beleidsmatige uitgangspunten die gehanteerd worden bij financiering. Hierbij moet rekening gehouden worden met het verplicht schatkistbankieren vanaf eind 2013. Het rentetarief van dit schatkistbankieren bedraagt momenteel 0 %.

- Overtollige geldmiddelen worden uitsluitend uitgezet in de schatkist.
- Indien een liquiditeitsbehoefte ontstaat worden middelen aangetrokken in de vorm van dag- en kasgeldleningen en kredietlimiet op de rekening courant.

- Onderhandse geldleningen en vaste geldleningen worden aangetrokken voor financiering met een looptijd van langer dan één jaar.
- Overeenkomsten voor het aangaan van leningen, het uitzetten van middelen of het verlenen van garanties luiden in euro.
- Bij het uitzetten van middelen, het verstrekken van garanties en het aangaan van financiële participaties, uit hoofde van de publieke taak, worden zoveel mogelijk zekerheden bedongen. Het college motiveert in zijn besluit het openbaar belang van dergelijke uitzettingen van middelen, verstrekkingen van garanties en financiële participaties.

Resultaat uitzettingen

Sinds de verkoop van de aandelen Essent in 2009 beschikt de gemeente over geldmiddelen waarover rendement wordt behaald. Voor de deelneming in Enexis is, zoals opgenomen in de begrotingsbrief 2019 van de Provincie Limburg, voor de jaren 2019-2022 met een dividendschatting van € 0,67 per aandeel rekening gehouden. Dit is gelijk aan het bedrag dat in de (meerjaren)begroting 2018 reeds verwerkt was.

Verder levert ook de rente over de bruglening aan Enexis en de belegging bij APG een bijdrage aan de weggefallen inkomsten. Het jaarlijks verwacht rendement van de bruglening van € 1.076.000 bedraagt € 76.000.

Nadat in 2013 en 2016 van het "OVE Garantie Fonds" twee tranches voor een totaalbedrag van € 9.000.000 zijn afgelost, resteert de laatste tranche van het "OVE Garantie Fonds 2019/2020". Het verwacht rendement van deze laatste tranche is € 166.000 ($€ 4.000.000 \times 4,15\%$).

Het totaal verwachte dividend en rente van bovengenoemde uitzettingen komt daarmee uit op:

Omschrijving:	(x € 1.000)	2019	2020	2021	2022
Dividend deelneming Enexis (460.350 aandelen x 0,67)		308	308	308	308
Rente Brugleningen* (€ 1.076.000) en Belegging "OVE Garantie Fonds" (€ 4.000.000)		114	76	76	76

* Bij aflopende tranches van de brugleningen en beleggingen (GarantieFonds in 2019) wordt ervan uitgegaan dat vrijkomende middelen als intern financieringsmiddel gebruikt worden waardoor de lagere rentelasten de wegvallende rentebaten zullen compenseren.

Wet Houdbare Overheidsfinancien (HOF)

In de wet zijn de Europese normen verankerd voor de hoogte van de overheidsschuld en de jaarlijkse groei van de overheidsschuld. Die normen raken ook gemeenten, omdat de gemeenteschulden en financieringstekorten van gemeenten meetellen in de overheidsschuld van Nederland. Alle gemeenten samen krijgen een plafond voor het totale EMU-tekort van gemeenten in een jaar. Dat plafond wordt volgens de wet na bestuurlijk overleg voor een bepaalde periode overeengekomen. Het plafond voor de gezamenlijke gemeenten bedraagt 0,32% van het bruto binnenlands product. Met het plafond wordt de groei van de netto schuld (volgens de definitie voor het EMU-saldo) van de gezamenlijke gemeenten in een jaar beperkt.

Iedere gemeente krijgt daarnaast een individuele referentiewaarde voor het EMU-tekort in een jaar. Echter bij het opstellen van de begroting is het van belang te letten op de ontwikkeling van de hoogte van uw gemeenteschuld! Te hoge schulden zijn voor de financiële gezondheid van de gemeente niet goed. Pas als het plafond voor het EMU-tekort van de gezamenlijke gemeenten wordt overschreden kan de individuele referentiewaarde voor het EMU-tekort een rol gaan spelen. Voor de berekening van het EMU-saldo van de gemeente Stein wordt verwezen naar de paragraaf 'EMU-saldo'

Schatkistbankieren

Decentrale overheden zijn met ingang van 2013 gaan schatkistbankieren.

Schatkistbankieren houdt in dat tegoeden worden aangehouden in de Nederlandse schatkist. Doel is om de EMU-schuld te verminderen. Er is sprake van een optische verbetering want de totale schuldpositie van de gezamenlijke overheden wijzigt niet.

De deelnemende instellingen houden hun publieke middelen aan op een eigen rekening-courant bij

het ministerie van Financiën. Alle decentrale overheden zijn aangesloten op de schatkist, ook als een decentrale overheid geen overtollige middelen heeft. Deelnemende gemeenten regelen het betalingsverkeer via de eigen bank(en). Een eventueel negatief saldo op de bankrekening(en) wordt aangezuiverd vanaf de rekening-courant die de gemeente heeft bij het ministerie van Financiën. Andersom wordt een positief saldo op deze bankrekening juist afgeroomd ten gunste van de rekening-courant van de gemeente bij het ministerie van Financiën.

Er is een doelmatigheidsdrempel van 0,75% van het begrotingstotaal met een minimum van € 250.000 per gemeente (maar wel met een maximum van € 2,5 miljoen).

Voor Stein is deze gemiddelde drempel per kwartaal $0,75\% \times € 53.762.000$ (het begrotingstotaal per 1/1/2019) = € 403.000.

Stein beschikt momenteel niet over overtollige middelen die in de schatkist ondergebracht moeten worden. Het rentetarief van het schatkistbankieren bedraagt momenteel 0%.

Het is voor gemeenten wel mogelijk om overtollige middelen uit te lenen aan andere overheden, en daarmee een beter rendement te halen dan bij de schatkist.

Hierbij bestaat de mogelijkheid om leningen die door BNG Bank aan een gemeente zijn verstrekt, over te dragen aan decentrale overheden die over overtollige middelen beschikken. Indien de BNG Bank een aan de gemeente verstrekte lening overdraagt aan een andere decentrale overheid, dan wordt deze andere decentrale overheid de nieuwe crediteur. Rente en aflossing zijn in dat geval niet langer verschuldigd aan BNG Bank, maar aan de decentrale overheid die de vordering heeft overgenomen. De voorwaarden van de lening blijven in geval van overdracht onveranderd. Cessie van vorderingen behoeft op grond van het Burgerlijk Wetboek geen instemming van de kredietnemer.

Risicobeheer

Met risico's wordt bedoeld renterisico's, kredietrisico's, liquiditeitsrisico's, koersrisico's en debiteurenrisico's. Het beheersen van risico's komt tot uitdrukking via het gebruik van de instrumenten kasgeldlimiet en renterisiconorm. Beide instrumenten hebben tot doel het renterisico te begrenzen dat verbonden is aan financiering met korte en lange schuld.

Renterisico op vlottende schuld

Om het renterisico op de netto vlottende schuld te beheersen mogen gemeenten voor hun financieringsbehoefte niet onbeperkt kort geld aantrekken. Het aantrekken van kort geld is normaliter goedkoper dan lang geld, maar is ook aan fluctuaties onderhevig.

De maximale toegestane netto vlottende schuld wordt bepaald door de zgn. kasgeldlimiet. De kasgeldlimiet heeft betrekking op leningen met een looptijd tot maximaal 1 jaar.

Voor 2019 komt de kasgeldlimiet voor Stein neer op:

Berekening kasgeldlimiet 2019 (x 1.000 €)		
(a)	Omvang van de programmabegroting per 1/1/2019:	€ 53.762
(b)	Bij ministeriële regeling vastgesteld percentage:	8,5%
	Toegestane kasgeldlimiet voor 2019 (a) x (b):	€ 4.570

De kasgeldlimiet wordt aan het begin van het jaar vastgesteld voor het gehele jaar. De kasgeldlimiet bedroeg de afgelopen jaren:

Jaar:	Kasgeldlimiet (x 1.000 €)
2014	4.675
2015	5.865
2016	5.780
2017	5.230
2018	4.497

Als de liquiditeitspositie een vlottende schuld vertoont die groter is dan de kasgeldlimiet, leidt dit tot het aflossen c.q. het consolideren van kort geld door aantrekken van vaste geldleningen. De wet Fido geeft aan dat in de financieringsparagraaf van de begroting informatie over de

liquiditeitspositie opgenomen te worden. Dit is de gemiddeld netto vlottende schuld minus de gemiddeld vlottende middelen in relatie met de kasgeldlimiet. In onderstaande tabel is deze informatie opgenomen:

Periode	Netto vlottende schuld - /-overschot vlottende middelen	Kasgeldlimiet	Overschrijding	Onderschrijding
3 ^e kw 2017	2.076	5.230		3.154
4 ^e kw 2017	3.944	5.230		1.286
1 ^e kw 2018	5.319	5.230	89	
2 ^e kw 2018	4.441	5.230		789

Renterisico op vaste schuld

De renterisiconorm is bedoeld om het renterisico op leningen met een looptijd langer dan 1 jaar (vaste schuld) inzichtelijk te maken. Het doel van deze norm uit hoofde van de wet Fido is te voorkomen dat bij herfinanciering van de leningen bij (aanzienlijk) hogere rente grote schokken optreden in de hoogte van de door de gemeente te betalen rente. Dus hoe meer de aflossing van de schuld in de tijd wordt gespreid, hoe minder gevoelig de begroting wordt voor renteschokken bij herfinanciering. Een wijziging in de rentestand werkt daardoor vertragend op de rentelasten en rentebaten in enig jaar. Deze norm houdt in dat de jaarlijks verplichte aflossingen en de renteherzieningen niet meer mogen bedragen dan 20% van het begrotingstotaal. Uit onderstaande berekening blijkt dat de komende vier jaar het renterisico ruim binnen de norm blijft.

Berekening (bedragen x € 1.000)

Stap	Variabelen Renterisico(norm)	2019	2020	2021	2022
(1)	Renteherziening	0	0	0	0
(2)	Aflossingen	2.890	2.820	2.820	2.785
(3)	Renterisico (1+2)	2.890	2.820	2.820	2.785
(4)	Renterisiconorm*	10.750	10.750	10.750	10.750
(5a)	Ruimte onder renterisiconorm	7.860	7.930	7.930	7.965
(5b)	Overschrijding renterisiconorm				

* Berekening renterisiconorm:

Begrotingstotaal 2019 € 53.762 x 20% = € 10.750

Liquiditeitsrisico

Dit zijn risico's van mogelijke wijzigingen in de liquiditeitenplanning en de meerjaren-investeringsplanning waardoor financiële resultaten kunnen afwijken van de verwachtingen. Momenteel wordt in de financieringsbehoefte voorzien met financieringsvormen die absoluut gezien de laagste rente hebben.

Koersrisico's

Dit is het risico dat de financiële activa van de gemeente in waarde verminderen door negatieve koersontwikkelingen. De financiële vlottende activa van de gemeente omvatten rekening-courant gelden, kasgelden en deposito's. De vaste financiële activa bestaan enerzijds uit aandelenbezit en deelname in gemeenschappelijke regelingen, aan derden verstrekte leningen en beleggingen in een garantiefonds. Een specificatie van het aandelenbezit van de gemeente Stein is opgenomen in de paragraaf verbonden partijen.

Debiteurenrisico's

Dit betreft het risico dat vorderingen op debiteuren niet kunnen worden geïnd en afgeboekt moeten worden. Ter afdekking van mogelijk oninbare vorderingen van debiteuren is de voorziening dubieuze debiteuren gevormd. De voorziening dubieuze debiteuren sociale zaken is als buffer gevormd voor debiteuren die niet aan hun verplichtingen voldoen.

Liquiditeitenontwikkeling

In onderstaande tabel is de liquiditeitenontwikkeling van de gemeente Stein meerjarig in beeld gebracht.

(bedragen x € 1.000)	2019	2020	2021	2022
Kasstroom uit operationele activiteiten				
Begrotingssaldo	19	7	77	100
Afschrijvingen	3.351	3.686	3.870	4.073
Mutaties reserves	-2.675	-1.890	-1.600	-1.551
Mutaties voorzieningen	-414	+286	+203	+226
Kasstroom uit investeringsactiviteiten				
Vermeerderingen investeringen	-12.431	-7.417	-5.613	-2.528
Kasstroom uit financieringsactiviteiten				
Geldleningen opnamen/aflossingen	-2.890	-2.820	-2.820	-2.785
Aflossing APG / Bruglening	1.076			
Ontwikkeling liquiditeiten	-13.964	-8.148	-5.883	-2.465

Bedrijfsvoering

Algemeen

Het gemeentebestuur heeft ambities. Om die ambities te realiseren is een organisatie nodig van mensen en middelen. Het is belangrijk dat een dergelijke organisatie in lijn wordt gebracht met deze ambities. De paragraaf bedrijfsvoering schetst de manier waarop de organisatie hier invulling aan geeft en welke instrumenten hiervoor nodig zijn.

Bedrijfsvoering is van belang voor het slagen van de gemeentelijke programma's. In de paragraaf moet de gemeente de beleidsvoornemens rondom de bedrijfsvoering aangeven.

Bedrijfsvoering bestaat traditioneel uit de onderdelen personeel, automatisering, communicatie, organisatie, financieel beheer (waaronder de administratieve organisatie en de interne controle) en huisvesting.

In 2019 zullen de resultaten zichtbaar worden van de doorontwikkeling van de bedrijfsvoering die in 2018 in gang is gezet:

- De invoering van de verplichtingenadministratie en de begroting online.
- De aanpassingen in de PenC cyclus.
- De vervolgbijeenkomsten in het kader van de cultuurbijeenkomsten.
- De invoering van de AVG en de resultaten van de DPIA's.

Tevens zullen een aantal zaken geïmplementeerd c.q. verder ontwikkeld gaan worden zoals:

- Het informatie beleidsplan.
- Het communicatiebeleidsplan.
- Sturing op begroting en realisatie met bijbehorend instrumentarium.
- De overige penc documenten online.
- De ontwikkeling en invoering van juridisch control.
- Het strategisch personeelsbeleid.
- Het belastingbeleid.

Geen geringe opgave maar wel logische stappen op de ingeslagen weg van doorontwikkeling van de organisatie.

Financien

In 2019 worden de P&C producten online verder doorontwikkeld. Eind 2019 zijn de Begroting 2019-2022 alsmede de Berap-I en II (slotwijziging) online beschikbaar.

De gemeenteraad wordt verder geïnformeerd hoe zij hun rol als "kaderstellend" orgaan ook online kan bewerkstelligen.

De verplichtingenadministratie wordt begin 2019 uitgerold binnen de organisatie.

Juridische advisering

De juridische functie is gepositioneerd op drie plekken binnen de organisatie nml. bij de vakinhoudelijke afdelingen en teams, concerncontrol en de afdeling bedrijfsvoering. De samenwerking tussen deze drie geledingen is van eminent belang. In 2019 zal dit extra aandacht krijgen.

Juridische advisering biedt ondersteuning op een breed vlak aan en verwijst in voorkomende gevallen. In dit kader is medio 2018, na een aanbestedingstraject een contract gesloten met een nieuwe huisadvocaat.

Het secretariaat van de bezwaarschriftencommissies is ondergebracht bij Juridische advisering. De Soza kamer beschikt over een eigen secretaris. In 2019 zal een intern rapportagemodel worden geïntroduceerd waarin periodiek verslag wordt gedaan van de algemene bevindingen en conclusies van de commissies.

Mediation is een instrument dat veelvuldig, met name in de SoZa hoek, wordt toegepast en positieve resultaten laat zien. 2019 zal dit ook worden gehanteerd en uitgebreid daar waar mogelijk.

Inkoop

Er wordt buiten het adviseren over en begeleiden van aanbestedingen, nog meer nadruk gelegd op het registreren en plannen van aanbestedingen in een inkoopjaarplan. Het inkoopjaarplan wordt als dynamisch plan per kwartaal bijgehouden, om inzicht te verkrijgen in de aanbestedingen die niet rechtstreeks vanuit de outputplanning te distilleren zijn.

Er zijn structurele inkoopvoordelen gerealiseerd op de tarieven van de juridische dienstverlening, die in 2019 en verder zullen doorwerken.

Verder is de interne controle op het inkoopproces geïntensiveerd en zal dit steeds verder aangescherpt worden.

Ook wordt vanwege het ingaan van de Algemene Verordening Gegevensbescherming in 2019 veel aandacht besteed aan het opstellen en screenen van verwerkers- en uitwisselingsovereenkomsten met leveranciers.

Automatisering

Automatisering zal ondersteunen bij de diverse projecten binnen de organisatie en zich inzetten in het verder verbeteren van de informatievoorziening. Verder zal automatisering verder gaan met het doorontwikkelen van het zaakgericht werken binnen de organisatie.

Facilitaire zaken

Het verder digitaliseren van het archief zal ook in 2019 een belangrijk aandachtspunt blijven. Het uiteindelijke doel zal zijn om compleet digitaal te gaan werken.

Communicatie

In 2018 is een communicatie beleidsplan ontwikkeld. Het beoogde doel is in de periode 2018 - 2022 een sterke communicatieve organisatie neer te zetten. Besluitvorming zal hierover nog in 2018 plaatsvinden. Invoering en uitvoering zal eventueel vanaf 2019 plaatsvinden.

Juridische kwaliteitszorg

Het begrip juridische kwaliteitszorg (hierna: JKZ) kan als volgt worden omschreven: het op een gestructureerde wijze managen van de juridische kwaliteit van de gemeentelijke producten en diensten. Enerzijds omdat de gemeente zich aan de wet moet houden (democratische rechtsstaat). Anderzijds teneinde risico's zichtbaar en beheersbaar te maken. De signaalfunctie van Concerncontrol is in het kader van JKZ van groot belang. Naar aanleiding van gesignaleerde problemen kunnen door en/of in overleg met Concerncontrol (juridische) instrumenten worden ontwikkeld, gericht op beheersing en verbetering van de bedrijfsprocessen.

Concerncontrol heeft de verantwoording voor de volgende taakvelden:

- bestuurlijk-juridische advisering;
- bewaking van de kwaliteit van verordeningen en beleidsregels;
- juridische aspecten van gemeenschappelijke regelingen en verbonden partijen;
- monitoring van bevoegdheden (mandaat, volmacht, machtiging);
- bewaking van de kwaliteit van overeenkomsten;
- de juridische ondersteuning van projecten;
- de monitoring van klachtprocedures, wobverzoeken en ingebrekestellingen wet dwangsom en beroep bij niet tijdig beslissen;
- kennisoverdracht.

Formatieontwikkeling ambtelijk personeel

Indien formatieontwikkeling aan de orde is of de formatie wijzigt, als gevolg van het uitvoering geven aan het coalitieakkoord, zullen wij uw raad op de hiervoor bestemde momenten nader informeren.

Organisatieontwikkeling

In de achterliggende jaren is de organisatie getransformeerd naar een professionele, resultaatgerichte, klantgerichte en faciliterende organisatie. Er is intensief aandacht geweest en vorm gegeven aan de hierbij gewenste organisatiecultuur.

Voor 2019 zal de verdere doorontwikkeling van de organisatie centraal staan.

Bedrijfsvoering

Zowel de doorontwikkeling van de organisatie als de uitvoering van het coalitieprogramma zullen hun weerslag vinden in de bedrijfsvoering binnen de afdelingsplannen en outputplanning. Het opleidingsbudget is met ingang van 2019 structureel verhoogd met € 50.000. Enerzijds als gevolg van de stijgende kosten van opleidingstrajecten maar ook vanuit de wens van de gemeente Stein om verder door te ontwikkelen naar een professionele en klant- en resultaatgerichte organisatie.

Uitgangspunten personeelskosten

De Cao voor het ambtelijk personeel heeft een looptijd tot 1 januari 2019. In de begroting 2019 is rekening gehouden met een jaarlijkse loonstijging van 2%. Zodra de loonafspraken van de in 2019 nog af te sluiten Cao definitief zijn, zullen wij uw raad op het hiervoor bestemde moment informeren.

Garantiebanen

De verwachting is dat de opgave voor de garantiebanen volledig gerealiseerd kan worden door vaste formatieplaatsen bij de Algemene Dienst voor doorstromers vanuit het project 'Stein Schoon'. De werkzaamheden in het kader van dit project, passen echter niet bij alle personen die in aanmerking zouden kunnen komen voor een garantiebaan. Daarom zal voor de periode 2018-2023, naast doorstroom uit Stein Schoon, ook gekeken worden naar andere mogelijkheden om aan de banenafpraak te voldoen, waarbij de persoonskenmerken uitgangspunt vormen voor de banen. Vanaf 2019 worden ook ondernemers in onze gemeente actief gestimuleerd om hun verantwoordelijkheid in het kader van de banenafpraak te nemen. Tijdens de denktanks/ondernemersbijeenkomsten worden ondernemers geïnformeerd over onze eigen ervaringen met de doelgroep en de invulling van de taakstelling. Ook worden ze geïnformeerd over de ondersteuning die we hier als gemeente bij kunnen bieden.

Stelposten secundaire arbeidsvoorwaarden

Naast de reguliere salariskosten zijn er personele lasten die niet vooraf zijn toe te rekenen aan medewerkers of afdelingen (herbezetting, inzet IKB, uitbetaling leeftijdsverlof, flexibele beloning, Cao stijgingen, lokaal bezoldigingsbeleid en stijging sociale werkgevers-lasten). Hiervoor zijn stelposten opgenomen. Zodra voornoemde lasten zich voordoen worden deze in mindering gebracht op de stelposten.

Voor 2019 zijn onderstaande stelposten geraamd;

IKB en leeftijdsverlof	€	40.000
Herbezetting OR	€	33.000
Flexibele beloning	€	28.000
Garantiebanen (raadsbesl. 26/10/17)	€	40.000
Loonstijgingen	€	200.000
Totaal stelposten	€	341.000

Indicatoren personeelsbeleid

Omschrijving	Rekening 2017	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022
verzuimpercentage	6,63%	4,5%	4,5%	4,5%	4,5%

Omschrijving	Rekening 2017	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022
stageplaatsen	9	10	10	10	10

Omschrijving	Rekening 2017	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022
werkervaringsplaatsen	8	10	10	10	10

Verbonden Partijen

Er volgt nu van de publiekrechtelijke verbonden partijen een actueel overzicht van o.a. het openbaar belang, visie in relatie tot de doelstellingen, actuele beleidsvoornemens verwachte ontwikkelingen ten aanzien van het gemeentelijk belang en de financiële positie.

Publiekrechtelijke verbonden partijen

1. Naam		Veiligheidsregio Zuid Limburg
2. Rechtsvorm		Gemeenschappelijke Regeling
3. Vestigingsplaats		Maastricht
4. Doelstelling en openbaar belang		Betreft de uitvoering van de aan Veiligheidsregio opgedragen taken, die zich met name richten op de brandweerzorg en de crisisbeheersing.
5. Relatie met beleidsprogramma		Programma Veiligheid
6. Deelnemende partijen		Alle gemeenten van Zuid-Limburg
7. Bestuurlijk belang		Conform de Wet gemeenschappelijke regelingen bestaat de bestuursstructuur uit een Algemeen Bestuur (AB) en Dagelijks Bestuur (DB). De burgemeester vertegenwoordigt de gemeente Stein in het AB.
8. Financieel belang		Alle gemeenten in Zuid-Limburg betalen, op basis van een verdeelsleutel, hun aandeel in de kosten.
9. Vermogen	Eigen vermogen	31-12-2017 € 9.552.870 31-12-2016 € 9.886.310
	Vreemd vermogen	31-12-2017 € 48.927.710 31-12-2016 € 50.377.840
10. Financieel resultaat		2017: € 585.142 -/- 2016: € 447.817
11. Risico's		De risico's zijn beschreven in de risicoparagrafen van de begrotingen en jaarrekeningen van de Veiligheidsregio. De Veiligheidsregio beschikt over een eigen algemene reserve.
12. Ontwikkelingen		In verband met de doorontwikkeling van de Veiligheidsregio is per 1 januari 2018 een nieuw Veiligheidsbureau opgericht waarin de multidisciplinaire taken zijn ondergebracht. Op verzoek van het Dagelijks Bestuur is er voor gekozen de discussie over de verdeelsleutel en de intensivering van het programma Brandweer qua tijd te synchroniseren en hiervoor de ambities op te houden tot 2020.

1. Naam		Gemeenschappelijke regeling WSW Vixia
2. Rechtsvorm		Gemeenschappelijke regeling van de gemeenten Sittard-Geleen, Beek, Schinnen en Stein.
3. Vestigingsplaats		Sittard-Geleen
4. Doelstelling en openbaar belang		Uitvoering van de WSW en de Participatiewet.
5. Relatie met beleidsprogramma		<i>Programma Sociaal Domein</i>
6. Deelnemende partijen		Gemeenten Sittard-Geleen, Beek, Schinnen en Stein.
7. Bestuurlijk belang		Conform de WGR bestaat de bestuursstructuur uit een algemeen bestuur (twee wethouders per gemeente) en een dagelijks bestuur (wethouders met Participatie in hun portefeuille)
8. Financieel belang		De deelnemende gemeenten voldoen, op basis van de begroting van de GR Vixia, aan hun gemeentelijke bijdrage. Hierbij is het financieel belang van de vier deelnemende gemeenten gebaseerd op het aantal WSW-ers. Dit betekent dat er sprake is van een verdeling die (in beperkte mate) kan fluctueren. Grosso modo kan gesteld worden dat de verdeling als volgt is samengesteld: Sittard-Geleen: 68% Beek: 9% Schinnen: 5% Stein: 18% De bijdrage van de gemeente Stein in 2019 bedraagt € 1.293.694
9. Vermogen	Eigen vermogen	31-12-2017 € 1.111.693 31-12-2016 € 491.516
	Vreemd vermogen	31-12-2017 € 14.717.540 31-12-2016 € 15.221.379
10. Financieel resultaat		2017: € 187.251 2016: € 202.874
11. Risico's		In geval er sprake is van een tekort t.o.v. de begroting moeten de gemeenten dit tekort aanzuiveren d.m.v. een hogere gemeentelijke bijdrage.
12. Ontwikkelingen		Om ook in de toekomst de verschillende doelgroepen met een (grote) afstand tot de arbeidsmarkt een passende plek te kunnen bieden, ondergaat Vixia een transformatie. In 2018 is hier een start mee gemaakt en het transformatieplan is in het najaar van 2018 vastgesteld. In 2019 en 2020 zal het plan verder gerealiseerd worden.

1. Naam	GGD Zuid Limburg
2. Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
3. Vestigingsplaats	Heerlen en Maastricht
4. Doelstelling en openbaar belang	Zorg dragen voor publieke gezondheid, toezicht op de kwaliteit Wmo, Veilig Thuis, ambulancezorg, GHOR, vangnetfunctie en crisiszorg verslaafden, dak- en thuislozen, sociaal medische advisering
5. Relatie met beleidsprogramma	<i>Programma Volksgezondheid en milieu</i>
6. Deelnemende partijen	de 18 gemeenten van Zuid-Limburg
7. Bestuurlijk belang	Het Algemeen Bestuur van de GGD Zuid-Limburg bestaat uit 1 bestuurslid per deelnemende gemeente en 1 plaatsvervangend lid. Als lid van het Algemeen Bestuur kunnen slechts worden aangewezen leden van het college van de gemeenten. Het Dagelijks Bestuur (DB) bestaat uit bestuurders van 7 gemeenten, waaronder Stein. Besluitvorming vindt plaats via gewogen stemmen, gerelateerd aan het inwonersaantal
8. Financieel belang	Alle gemeenten betalen, op basis van een verdeelsleutel, hun aandeel in de kosten. de bijdrage van de gemeente Stein in 2019 bedraagt: € 423.342 GGD € 161.275 Veilig Thuis
9. Vermogen Eigen vermogen	31-12-2017 € 3.561.000 31-12-2016 € 3.262.000
Vreemd vermogen	31-12-2017 € 22.790.900 31-12-2016 € 13.793.000
10. Financieel resultaat	2017: € 97.000 -/- 2016: € 204.000 -/-
11. Risico's	Verliesbijdrage naar rato inwonertal.
12. Ontwikkelingen	De jeugdgezondheidszorg (jgz) van de GGD ZL gaat over de jongeren van 4 tot 18 jaar, terwijl de jgz 0-4 jaar in ZL wordt uitgevoerd door 3 andere organisaties. Er wordt nu bekeken of gekomen kan worden tot één jgz-organisatie ZL 0-18, tenminste door intensief -formeel- samenwerken.

1. Naam		Gemeenschappelijke regeling Omnibuzz
2. Rechtsvorm		Gemeenschappelijke regeling
3. Vestigingsplaats		Sittard-Geleen
4. Doelstelling en openbaar belang		Het zorg dragen voor het vervoer van inwoners met een mobiliteitsbeperking die in aanmerking komen voor de Wet maatschappelijke ondersteuning.
5. Relatie met beleidsprogramma		<i>Programma Sociaal Domein</i>
6. Deelnemende partijen		Gemeente: Beek, Beesel, Bergen, Brunssum, Echt-Susteren, Eijsden-Margraten, Gennep, Gulpen-Wittem, Heerlen, Horst aan de Maas, Kerkrade, Landgraaf, Leudal, Maasgouw, Maastricht, Meerssen, Nederweert, Nuth, Onderbanken, Peel en Maas, Roerdalen, Roermond, Schinnen, Simpelveld, Sittard-Geleen, Stein, Vaals, Valkenburg aan de Geul, Venlo, Venray, Voerendaal, Weert
7. Bestuurlijk belang		Kwalitatief goed en betrouwbaar vervoer op maat tegen reële kosten.
8. Financieel belang		De gemeente Stein heeft zitting in het algemeen bestuur van Omnibuzz en stelt met de vertegenwoordigers van de overige gemeenten de jaarrekening en begroting vast. De totale gemeentelijke bijdrage is opgebouwd uit twee delen: een bedrag per inwoner voor de bedrijfskosten en de vervoerskosten (het reisvolume/daadwerkelijk gebruik)
9. Vermogen	Eigen vermogen	31-12-2017 € 2.006.000 31-12-2016 € 2.550.000
	Vreemd vermogen	31-12-2017 € 1.139.000 31-12-2016 € 1.571.000
10. Financieel resultaat		2017: € 633.000 2016: € 1.606.000
11. Risico's		In geval er sprake is van een tekort t.o.v. de begroting moeten de gemeenten dit tekort aanzuiveren d.m.v. een hogere gemeentelijke bijdrage.
12. Ontwikkelingen		Het uitvoeren van beheersmaatregelen door Omnibuzz die de overhead van de organisatie Omnibuzz structureel kunnen verlagen. Verder voeren de deelnemende gemeenten in 2019 beheersmaatregelen uit om de totale kosten te verlagen. Om een goede vervoersvoorziening overeind te houden, kijkt Omnibuzz hoe de vraag naar doelgroepenvervoer beheersbaar kan worden gehouden en hoe het vervoer efficiënter kan worden ingezet. In 2019 voert Omnibuzz naar verwachting het in 2018 opgestelde bedrijfsplan Omnibuzz 2.0 uit. In dit plan zullen de doelstellingen, ambities en methoden om die te realiseren worden geactualiseerd. De oorspronkelijke ambitie om het vervoer van en naar de dagbesteding vanaf 2019 en het leerlingenvervoer vanaf 2020 geleidelijk op te nemen in het Omnibuzz vervoer vindt geen doorgang. De instroom wordt getemporiseerd en afhankelijk gesteld van de wensen van (individuele) gemeenten. Landelijke studies wijzen uit dat het doelgroepenvervoer in de nabije toekomst verder zal toenemen. Enerzijds door een toename van het aantal klanten ten gevolge van de dubbele vergrijzing anderzijds door de tendens dat de klanten meer gaan reizen. Omnibuzz probeert de groei van het

	doelgroepenvervoer te vertragen of om te buigen. Hierbij wordt vooral ingezet om de klanten, waarvoor dat mogelijk is, gebruik te laten maken van het openbaar vervoer en er wordt geëxperimenteerd met pilots inzake klant/reizigersprofilering.
--	---

1. Naam	Regionale Uitvoeringsdienst Zuid Limburg
2. Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
3. Vestigingsplaats	Maastricht
4. Doelstelling en openbaar belang	Het doel van de vorming van de RUD ZL is om hogere kwaliteit van vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH) te bereiken op het gebied van milieu voor minimaal de basistaken van alle 19 deelnemers en de specialistische milieutaken voor de deelnemers die ook deze taken inbrengen. De gemeente Stein heeft alle milieutaken ingebracht. De RUD ZL is tevens een BRZO-RUD omdat alle BRZO-taken provinciebreed hier zijn ondergebracht. De vorming van een RUD is wettelijk verplicht.
5. Relatie met beleidsprogramma	<i>Programma Volksgezondheid en milieu</i>
6. Deelnemende partijen	In Zuid-Limburg werken de gemeenten Beek, Brunssum, Eijsden-Margraten, Gulpen-Wittern, Heerlen, Kerkrade, Landgraaf, Maastricht, Meerssen, Nuth, Onderbanken, Schinnen, Simpelveld, Sittard-Geleen, Stein, Vaals, Valkenburg, Voerendaal en de Provincie Limburg op basis van een gemeenschappelijke regeling samen in de RUD ZL.
7. Bestuurlijk belang	De gemeente Stein is vertegenwoordigd in het Algemeen Bestuur en het Dagelijks Bestuur van de RUD ZL.
8. Financieel belang	De verdeling van de kosten vindt plaats op basis van de te besteden uren per deelnemer en het ingebrachte takenpakket per deelnemer.
9. Vermogen	Eigen vermogen
	31-12-2017 € 2.157.003 31-12-2016 € 1.520.081
	Vreemd vermogen
	31-12-2017 € 1.206.559 31-12-2016 € 1.246.362
10. Financieel resultaat	2017: € 1.066.754 2016: € 450.982
11. Risico's	In de GR ligt vast dat de financiële eindverantwoordelijkheid voor de financiële positie van de RUD ZL door de deelnemers wordt gedragen. Onverlet deze eindverantwoordelijkheid heeft de RUD ZL als zelfstandig orgaan een eigen verantwoordelijkheid om te zorgen voor de vorming van voldoende weerstandsvermogen.
12. Ontwikkelingen	2019 is het 1e begrotingsjaar waarin de RUD beschikt over eigen personeel.

1. Naam		BelastingSamenwerking Gemeenten en Waterschappen
2. Rechtsvorm		Gemeenschappelijke regeling.
3. Vestigingsplaats		Roermond
4. Doelstelling en openbaar belang		BsGW Belastingssamenwerking Gemeenten en Waterschappen is een zelfstandig samenwerkingsverband voor heffing en inning van gemeentelijke belastingen en waterschapsbelastingen en voor uitvoering van de wet WOZ. 30 van de 33 Limburgse gemeenten en de twee Limburgse waterschappen werken samen in BsGW. Deze samenwerking betekent dat de uitvoeringstaken van de waterschapsbelastingen, de gemeentelijke belastingtaken en administratieve taken van de Wet Waardering Onroerende Zaken (WOZ), worden verzorgd door BsGW. De verzelfstandiging beoogt een zo groot mogelijk maatschappelijk rendement te halen uit samenwerking tussen lokale overheden op het gebied van belastingheffing en -inning.
5. Relatie met beleidsprogramma		<i>Programma Bestuur en ondersteuning</i>
6. Deelnemende partijen		30 van de 33 Limburgse gemeenten en de twee Limburgse waterschappen werken samen in BsGW. De deelnemende gemeenten zijn Beek, Beesel, Bergen, Brunssum, Echt-Susteren, Eijsden-Margraten, Gennep, Gulpen-Wittem, Heerlen, Kerkrade, Landgraaf, Leudal, Maasgouw, Maastricht, Meerssen, Nederweert, Nuth, Onderbanken, Peel en Maas, Roerdalen, Roermond, Schinnen, Simpelveld, Sittard-Geleen, Stein, Vaals, Valkenburg, Venlo, Voerendaal, Weert. De waterschappen Peel en Maasvallei en het Waterschap Roer en Overmaas nemen deel aan de GR.
7. Bestuurlijk belang		Conform de Wet gemeenschappelijke regelingen bestaat de bestuursstructuur uit een Algemeen Bestuur (AB) en een Dagelijks Bestuur (DB). De portefeuillehouder financiën vertegenwoordigt de Gemeente Stein in het AB.
8. Financieel belang		De processen voor waterschappen en gemeenten overlappen elkaar in grote mate en de benodigde basisgegevens worden gelijktijdig voor alle deelnemers opgebouwd. Omdat BsGW de processen voor alle belastingsoorten integraal uitvoert, zijn de daarmee samenhangende kosten zodanig met elkaar verweven dat kosten niet per belastingsoort gedifferentieerd kunnen worden. De uitvoeringskosten van de productieprocessen worden om die reden toegerekend aan eenduidige, herkenbare hoofdprocessen, overeenkomstig de organisatieopzet van BsGW. Dit resulteert in vijf primaire producten van dienstverlening: Gegevensbeheer en heffen, Waarderen, Innén, Klantzaken en Parkeerbelasting. De verdeling van deze kosten over de deelnemers gebeurt hierna met behulp van eenheidstarieven per product van dienstverlening. De bijdrage van Stein in 2017 aan de BsGW was conform begroting € 377.497 (€ 324.112 reguliere bijdrage en € 53.385 goodwill).
9. Vermogen	Eigen vermogen	31-12-2017 € 160.000 31-12-2016 € - 998.000
	Vreemd vermogen	31-12-2017 € 5.395.000

	31-12-2016 € 5.140.000
10. Financieel resultaat	2017: € -433.000 2016: € -714.000
11. Risico's	In de GR ligt vast dat de eindverantwoordelijkheid voor de financiële positie van de BsGW door de deelnemers wordt gedragen. Onverlet deze eindverantwoordelijkheid heeft de BsGW als zelfstandig orgaan een eigen verantwoordelijkheid om te zorgen voor de vorming van voldoende weerstandsvermogen.
12. Ontwikkelingen	-

Privaatrechtelijke verbonden partijen

De gemeente Stein heeft aandelen in de volgende vennootschappen:

Instelling	Aantal aandelen	Nominale waarde
Bank Nederlandse Gemeenten NV	19.266	€ 48.165
Enexis Holding NV	460.350	€ 460.350
Steinerbos BV	1	€ 1
Waterleidingmaatschappij Limburg NV	9	€ 40.840
NV Theodora	219	€ 99.378
LIOF NV	10	€ 3.403
NV RWM	117	€ 11.700

1. Naam	Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)
2. Rechtsvorm	Naamloze vennootschap
3. Vestigingsplaats	Den Haag
4. Doelstelling en openbaar belang	BNG Bank is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. De bank draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger
5. Relatie met beleidsprogramma	<i>Programma Bestuur en ondersteuning</i>
6. Deelnemende partijen	Aandeelhouders van de bank zijn uitsluitend overheden. De staat is houder van de helft van de aandelen. De andere helft is in handen van gemeenten en provincies
7. Bestuurlijk belang	De gemeente Stein heeft stemrecht in de algemene vergadering van de aandeelhouders
8. Financieel belang	De gemeente Stein is houder van 19.266 aandelen
9. Vermogen	Eigen vermogen 31-12-2017 € 4.953.000 31-12-2016 € 4.486.000
	Vreemd vermogen 31-12-2017 € 135.072.000 31-12-2016 € 149.514.000
10. Financieel resultaat	2017: € 393.000.000 2016: € 369.000.000
11. Risico's	Bij negatieve economische ontwikkelingen zijn de winstverwachtingen en dividenden onzeker
12. Ontwikkelingen	-

1. Naam	Steinerbos BV								
2. Rechtsvorm	BV								
3. Vestigingsplaats	Stein								
4. Doelstelling en openbaar belang	De vennootschap heeft ten doel het exploiteren van het Recreatiepark Steinerbos en het scheppen van voorwaarden voor maatschappelijke en culturele ontplooiing en voor vrijetijdsbesteding								
5. Relatie met beleidsprogramma	<i>Programma Sport, cultuur en recreatie</i>								
6. Deelnemende partijen	Gemeente Stein.								
7. Bestuurlijk belang	Via de algemene vergadering van aandeelhouders (AVA) kan de gemeente Stein sturend optreden. De jaarrekening van Steinerbos B.V. wordt vastgesteld door de AVA. Tussen de gemeente Stein en de Steinerbos B.V. zijn een exploitatieovereenkomst en een huurovereenkomst gesloten. De exploitatieovereenkomst strekt tot doel om de wederzijdse rechten en plichten vast te leggen tussen partijen. Onder andere is beschreven welke exploitatiebijdrage door de gemeente Stein betaald wordt en welke tegenprestaties door Steinerbos B.V. hiervoor geleverd worden. De huurovereenkomst strekt tot doel om de aanwezige onroerende zaken inclusief de ondergrond ter beschikking te stellen aan Steinerbos B.V. teneinde het recreatiepark te kunnen exploiteren. Tevens is in deze overeenkomst beschreven onder welke condities en tegen welke prijs het gehuurde ter beschikking wordt gesteld aan de B.V.								
8. Financieel belang	De gemeente Stein is enig aandeelhouder van de vennootschap Steinerbos B.V. Het kapitaal van de vennootschap bestaat uit één aandeel van één euro (€ 1,00).								
9. Vermogen	<table> <tr> <td>Eigen vermogen</td><td>31-12-2016 -/- € 160.251</td></tr> <tr> <td></td><td>31-12-2017 -/- € 219.687</td></tr> <tr> <td>Vreemd vermogen</td><td>31-12-2016 € 449.393</td></tr> <tr> <td></td><td>31-12-2017 € 554.136</td></tr> </table>	Eigen vermogen	31-12-2016 -/- € 160.251		31-12-2017 -/- € 219.687	Vreemd vermogen	31-12-2016 € 449.393		31-12-2017 € 554.136
Eigen vermogen	31-12-2016 -/- € 160.251								
	31-12-2017 -/- € 219.687								
Vreemd vermogen	31-12-2016 € 449.393								
	31-12-2017 € 554.136								
10. Financieel resultaat	<table> <tr> <td>2016:</td><td>-/- € 98.479</td></tr> <tr> <td>2017:</td><td>-/- € 59.435</td></tr> </table>	2016:	-/- € 98.479	2017:	-/- € 59.435				
2016:	-/- € 98.479								
2017:	-/- € 59.435								
11. Risico's	Aan het eind van de Looptijd van de exploitatieovereenkomst (2018) vindt een eindafrekening plaats op basis van exploitatieresultaat en de door de gemeente ter beschikking gestelde renteloze leningen. Indien Steinerbos BV aan het einde van deze looptijd nog schulden heeft worden deze kwijtgescholden. Ter dekking van het mogelijk risico van het niet kunnen terugbetalen van deze lening werd ten laste van de exploitatie van de gemeente Stein bij het opstellen van de jaarrekening van dat jaar een voorziening gevormd.								
12. Ontwikkelingen	In het nieuwe coalitieakkoord is afgesproken dat de gemeente Stein een langdurige exploitatieovereenkomst voor een periode van 12 jaar aangaat met Steinerbos BV en dat de BV jaarlijks een exploitatiebijdrage krijgt. De eventuele tekorten moet Steinerbos BV zelf opvangen. Hiervoor krijgt de BV eenmalig een startkapitaal voor. De BV zal nieuwe bedrijfsactiviteiten gaan ontwikkelen om zodoende tot een betere bedrijfsexploitatie te komen. De eerste aanzet								

	hiervoor is reeds gemaakt door de brasserie Steinerbos te laten exploiteren door Steinerbos BV.
--	---

1. Naam	NV RWM
2. Rechtsvorm	NV
3. Vestigingsplaats	Sittard-Geleen
4. Doelstelling en openbaar belang	Uitvoeren afvalinzameling en aanverwante reinigingstaken van de aangesloten gemeenten
5. Relatie met beleidsprogramma	<i>Programma volksgezondheid en milieu</i>
6. Deelnemende partijen	De gemeenten: Stein, Sittard-Geleen, Beek en Schinnen
7. Bestuurlijk belang	Wethouder Hendrix vertegenwoordigd de gemeente in de AVA en inhoudelijk.
8. Financieel belang	Het aandeel van Stein in het aandelenkapitaal van de NV RWM bedroeg in eerste instantie € 5.900. In december 2010 heeft de NV RWM de deelnemende gemeenten gevraagd het aandelenkapitaal uit te breiden om een vergunning op grond van de Wet wegvervoer goederen te krijgen. Voor Stein betekende dit een uitbreiding van het aandelenkapitaal met € 5.800. Op 15 februari 2011 heeft het college hiermee ingestemd. Stein bezit 117 aandelen á € 100.
9. Vermogen Eigen vermogen	31-12-2017 : n.n.b. 31-12-2016 : € 3.960.000 31-12-2015 : € 3.548.000
Vreemd vermogen	31-12-2017 : n.n.b. 31-12-2016 : € 6.841.000 31-12-2015 : € 7.939.000
10. Financieel resultaat	2017: n.n.b. 2016: € 758.000 <i>batig</i> 2015: € 850.000 <i>batig</i>
11. Risico's	Bij beëindigen contract worden desintegratiekosten in rekening gebracht.
12. Ontwikkelingen	-

FINANCIËLE BEGROTING

Algemeen

De financiële begroting beoogt het inzicht in de gemeentelijke financiën te vergroten en biedt daartoe een samenhangend inzicht in de ontwikkeling van de exploitatie en de belangrijkste vermogensbestanddelen.

De financiële begroting bestaat uit:

- De uitgangspunten begroting 2018.
- Een overzicht van totaal lasten en baten.
- Een overzicht van lasten en baten per (sub) taakveld
- Een overzicht van de incidentele baten en lasten.
- Overzicht toevoegingen en onttrekkingen aan reserves en voorzieningen.
- Uiteenzetting financiële positie.
- Berekening EMU saldo.
- Geprognosticeerde balans.
- Investeringsplanning 2018-2021.

Uitgangspunten begroting 2019

Bij de samenstelling van de begroting 2019 is rekening gehouden met onderstaande uitgangspunten. Deze worden kort toegelicht.

Algemeen

- De begroting 2019 is samengesteld op basis van bestaand beleid.
- Budgetten zijn, voor zover mogelijk, onderbouwd met kwantitatieve en kwalitatieve gegevens (de zgn. APK's).
- Ramingen zijn gebaseerd op realistische inschattingen.
- Stelposten zijn geactualiseerd
- De begroting heeft een reëel ambitieniveau.
- Nog niet functioneel toe te rekenen bedragen worden via een stelpost inzichtelijk gemaakt.
- De ramingen van zowel exploitatielasten als investeringsbedragen die betrekking hebben op BTW compensabele posten en BTW-plichtige posten zijn exclusief de te verrekenen BTW opgenomen.
- De verplichte beleidsindicatoren zijn weergegeven in een extra bijlage (bijlage 2).
- Alle bedragen x € 1.000

Loon- en prijsinflatie

- Voor de uitgangspunten van de loonkosten verwijzen wij naar paragraaf bedrijfsvoering
- Voor prijsinflatie is in principe de nullijn gehanteerd.

Belastingen en tarieven

Betreffende het belasting- en tariefbeleid worden de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- In de programmabegroting 2019-2022 is het opbrengstvolume van de opbrengsten OZB bevroren op het niveau van 2018;
- Bij de bepaling van de tarieven voor de afvalstoffenheffingen en de rioolheffingen wordt uitgegaan van 100% kostendekking;
- In de programmabegroting 2019-2022 zijn de tarieven voor toeristen- en hondenbelasting gelijk gesteld aan de tarieven van 2018.
- Ook bij de bepaling van de legestarieven 2019 is geen verhoging van de tarieven toegepast. Bij de vaststelling van deze tarieven, is daar waar van toepassing, rekening gehouden met wettelijk gestelde maxima.

- Bij de huurtarieven voor de binnensportaccommodaties (sport- en gymzalen) wordt geen verhoging doorgevoerd. De tarieven voor de buitensportaccommodaties worden contractueel bepaald door de CBS indexeringen.
- Bij de marktgelden wordt uitgegaan van een kostendekkend tarief.
- Kostendekkingsplannen zijn in principe kaderstellend voor de tariefbepalingen.

Kapitaallasten

- Afschrijving op investeringen vindt voor het eerst plaats in het jaar ná het jaar van ingebruikname/investeren. Er vindt dus géén afschrijving plaats in het jaar van investeren.
- Voor de berekening van kapitaallasten van nieuwe investeringen wordt het gemiddelde investeringsmoment gesteld op 1 juli van het jaar. Daarom wordt in het jaar van investeren een half jaar rente als last in de begroting opgenomen.
- Bij de berekening van kapitaallasten wordt voor 2019 en verder de renteomslag gehanteerd.
- Voor bestaande activa wordt de rente berekend op basis van de zgn. 'renteomslag'. Dit percentage is bij de begroting 2019 opnieuw berekend. Berekening heeft plaatsgevonden op basis van de boekwaarde aan het begin van het begrotingsjaar.
- Jaarlijks wordt in de begroting een stelpost 'onderuitputting kapitaallasten' opgenomen van € 50.000. Hiermee wordt op voorhand rekening gehouden met enige vertraging bij de uitvoering van investeringen.

Totaal lasten en baten

	Werk	Begr	Begroting			Meerjarenplanning								
	2017	2018	2019			2020			2021			2022		
	Saldo	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
(x € 1.000)														
Bestuur en ondersteuning	38.310	39.190	3.909	42.849	38.940	4.054	43.604	39.550	4.347	44.281	39.934	4.648	44.923	40.276
Veiligheid	-1.687	-1.650	1.821	89	-1.732	1.849	89	-1.760	1.851	89	-1.762	1.853	89	-1.764
Verkeer en vervoer en waterstaat	-3.024	-3.318	3.747	133	-3.614	4.298	133	-4.164	4.534	133	-4.401	4.814	133	-4.681
Economie	-119	-307	1.050	296	-754	1.054	296	-758	1.055	296	-759	1.063	296	-767
Onderwijs	-2.997	-2.826	2.954	287	-2.667	2.972	287	-2.685	2.825	287	-2.538	2.879	287	-2.592
Sport, cultuur en recreatie	-4.377	-4.569	5.181	333	-4.848	4.810	335	-4.475	4.685	336	-4.348	4.616	338	-4.278
Sociaal domein	-18.654	-21.976	25.467	5.197	-20.270	25.208	5.197	-20.011	25.183	5.149	-20.033	25.185	5.149	-20.036
Volksgezondheid en milieu	-237	416	6.063	6.859	796	7.299	8.100	801	6.118	6.936	818	6.097	6.908	811
Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting	767	-1.630	2.196	1.497	-699	1.031	328	-704	1.034	319	-715	1.024	319	-705
Onvoorzien	0	-80	100	0	-100	100	0	-100	100	0	-100	100	0	-100
Overhead	-7.417	-8.229	7.568	31	-7.537	7.607	31	-7.576	7.652	31	-7.620	7.645	31	-7.614
Saldo van baten en lasten	565	-4.981	60.057	57.572	-2.485	60.282	58.399	-1.883	59.381	57.858	-1.524	59.925	58.473	-1.451
Mutaties reserves	1.443	5.443	2.328	4.830	2.502	2.604	4.494	1.889	2.826	4.426	1.601	2.975	4.526	1.552
Mutaties reserves	1.443	5.443	2.328	4.830	2.502	2.604	4.494	1.889	2.826	4.426	1.601	2.975	4.526	1.552
Resultaat	2.008	463	62.385	62.402	17	62.886	62.893	7	62.207	-62.284	77	62.899	63.000	100

Totaal saldo per taakveld

	2019	2020	2021	2022
(x € 1.000)				
Bestuur	-1.716	-1.720	-1.662	-1.704
Mutaties reserves	2.502	1.889	1.601	1.552
Burgerzaken	-645	-553	-621	-605
Beheer overige gebouwen en gronden	-263	-262	-261	-191
Overhead	-7.537	-7.576	-7.620	-7.614
Treasury	1.364	1.334	1.295	1.267
OZB woningen	3.622	3.622	3.622	3.622
OZB niet-woningen	1.685	1.685	1.685	1.685
Belastingen overig	71	71	71	71
Algemene uitkering en overige uitkering	35.227	36.055	36.795	37.477
Overige baten en lasten	-505	-782	-1.090	-1.446
Bestuur en ondersteuning	33.806	33.763	33.815	34.113
Crisisbeheersing en Brandweer	-1.178	-1.199	-1.199	-1.199
Openbare orde en veiligheid	-554	-561	-563	-565
Veiligheid	-1.732	-1.760	-1.762	-1.764
Verkeer, wegen en water	-3.495	-4.046	-4.283	-4.563
Parkeren	-120	-119	-118	-117
Verkeer en vervoer en waterstaat	-3.614	-4.164	-4.401	-4.681
Economische ontwikkeling	-71	-71	-72	-78
Bedrijfsloket- en regelingen	-43	-45	-47	-48
Economische promotie	-639	-641	-641	-641
Economie	-754	-758	-759	-767
Openbaar basisonderwijs	-420	-408	-401	-395
Onderwijshuisvesting	-1.285	-1.311	-1.168	-1.224
Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	-962	-966	-969	-973
Onderwijs	-2.667	-2.685	-2.538	-2.592
Sportbeleid en activering	-294	-294	-295	-295
Sportaccommodaties	-624	-683	-690	-688
Cultuurpresentatie, productie participat	-412	-382	-385	-387
Musea	-163	-161	-161	-160
Cultureel erfgoed	-122	-122	-123	-123
Media	-564	-576	-588	-600
Openbaar groen en (openlucht)recreatie	-2.669	-2.256	-2.108	-2.025
Sport, cultuur en recreatie	-4.848	-4.475	-4.348	-4.278
Samenkracht en burgerparticipatie	-2.398	-2.218	-2.190	-2.180
Inkomensregelingen	-862	-820	-824	-828
Begeleide participatie	-4.599	-4.600	-4.600	-4.601
Arbeidsparticipatie	-441	-442	-442	-442
Maatwerkvoorzieningen (WMO)	-1.899	-1.799	-1.788	-1.789
Maatwerkdienst-verlening 18+	-3.816	-3.874	-3.927	-3.931
Maatwerkdienst-verlening 18-	-5.386	-5.381	-5.384	-5.386
Geescaleerde zorg 18+	-219	-229	-229	-229
Geescaleerde zorg 18-	-650	-650	-650	-650
Sociaal domein	-20.270	-20.011	-20.033	-20.036

Volksgezondheid	-522	-522	-522	-521
Riolering	924	934	951	943
Afval	1.119	1.113	1.114	1.113
Milieubeheer	-609	-609	-609	-608
Begraafplaatsen	-116	-116	-115	-115
Volksgezondheid en milieu	796	801	818	811
Ruimtelijke ordening	-351	-308	-291	-353
Grondexploitatie (niet bedrijventerrein)	119	-22	-23	-25
Wonen en bouwen	-467	-374	-401	-328
Ruimtelijke ordening en volkshuisvestiging	-699	-704	-715	-705
Totaal	17	7	77	100

Incidentele baten en lasten

Incidentele baten	2019	2020	2021	2022
Programma 'Volksgezondheid en milieu'				
Geluidwerende maatregelen spoor Elsloo		1.225		
Totaal	0	1.225	0	0
Programma 'Bestuur en ondersteuning'				
Regionale krimp gelden	48	48		
Onttr. Alg. reserve ivm eenmalige kapitaalinjectie Steinerbos (CA)	400			
Onttr. Alg. reserve ihkv uitvoering cultuur en recreatie (CA)	375	375	375	375
Onttr. Krimpreserve ivm diverse incidentele projecten	247	119		
Onttr. Reserve Sociaal Domein ikv incidentele projecten	235			
Totaal	1.305	541	375	375
Totaal baten	1.305	1.766	375	375

Incidentele lasten	2019	2020	2021	2022
Programma 'Verkeer, vervoer en waterstaat'				
Ondersteuning wensauto	54	23		
Totaal	54	23	0	0
Programma 'Economie'				
Recreatie Toerisme en Cultureel erfgoed (CA)	375	375	375	375
Totaal	375	375	375	375
Programma 'Onderwijs'				
Tijdelijke huisvesting IKC de Triviant	38	46		
Totaal	38	46	0	0
Programma 'Sport, cultuur en recreatie'				
Eenmalige kapitaalinjectie Steinerbos (CA)	400			
Aanpassing speelvoorzieningen		40		
Totaal	400	40	0	0
Programma 'Sociaal domein'				
Project eigen kracht	180	70		
Onderzoek functie raadgever	25			
Onderzoek Steinse cadeaubon	25			
Onderzoek hoogwaardige woon-zorgcomplexen	25			
Onderzoeken zorg aan huis	25			
Ontwikkeling Sociaal Domein	10	10		
Stimulering zelfredzaamheid	50			
Totaal	340	80	0	0

Programma 'Volksgezondheid en milieu'				
Geluidswerende maatregelen spoor Elsloo		1.225		
Kosten strategische visie	15			
Totaal	15	1.225	0	0
Programma 'Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting'				
Implementatie omgevingswet	60			
Onderzoek koopsector (sloopkosten)	50			
Totaal	110	0	0	0
Programma 'Bestuur en ondersteuning'				
Klanttevredenheidsonderzoek	18		18	
Storting regionale krimp gelden in reserve krimp	48	48		
Totaal	66	48	18	0
Totaal lasten	1.398	1.836	393	375

Reserves en voorzieningen

Volgens het BBV artikel 19, lid d en artikel 23 lid c moet in de toelichting op het overzicht van baten en lasten een overzicht van de structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves worden opgenomen. In onderstaand overzicht zijn deze belangrijkste posten weergegeven.

Tevens wordt het verloopoverzicht aangegeven van de voorzieningen.

Verloop reserves

	Stand	Storting	Onttrekking	Stand	Storting	Onttrekking	Stand	Storting	Onttrekking	Stand	Storting	Onttrekking	Stand	Storting	Onttrekking	Stand
	31-dec	2017	2018	2018	2018	2019	2019	2019	2020	2020	2020	2021	2021	2021	2022	2022
Algemene reserve	18.504	39	7.206	11.336	156	803	10.690	0	403	10.287	0	403	9.884	0	403	9.481
Reserve knelpunten gemeentelijke huisvesting	1.429	0	49	1.380	0	49	1.331	0	49	1.281	0	49	1.232	0	49	1.183
Reserve afk. geld. steun woonw. standpl.	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Reserve uitbreiding sporthal Stein	184	0	20	163	0	20	143	0	20	123	0	20	102	0	20	82
Reserve Mergelakker	185	0	17	168	0	17	152	0	17	135	0	17	118	0	17	101
Reserve nieuwbouw IKC de Triviant	300	0	68	233	0	26	207	0	26	182	0	26	156	0	26	130
Reserve Maaslandcentrum	176	0	20	156	0	20	137	0	20	117	0	20	98	0	20	78
Reserve MFC Stein	238	0	7	231	0	7	224	0	7	218	0	7	211	0	7	204
Reserve egalisatie afval	817	0	339	478	0	0	478	0	0	478	0	0	478	0	0	478
Reserve krimp	1.474	48	546	975	48	247	776	48	119	706	0	0	706	0	0	706
Reserve incidentele investeringen	1.414	0	135	1.279	0	126	1.153	0	95	1.058	0	77	981	0	77	904
Reserve archeologisch museum	123	0	8	116	0	8	108	0	8	100	0	8	92	0	8	85
Reserve sociaal domein	5.579	2.299	3.632	4.245	2.125	3.368	3.002	2.557	3.656	1.903	2.826	3.800	928	2.975	3.900	2
Reserve stationsomgeving	1.000	0	0	1.000	0	0	1.000	0	0	1.000	0	0	1.000	0	0	1.000
Reserve fietsbrug Meers	961	0	75	886	0	0	886	0	0	886	0	0	886	0	0	886
Reserve bijdrage LED	229	0	76	154	0	76	78	0	76	3	0	0	3	0	0	3
Reserve MFC Regiofonds	290	0	0	290	0	0	290	0	0	290	0	0	290	0	0	290
Reserve bouwgrondexploitaties (BGE)	198	0	132	66	0	65	1	0	0	1	0	0	1	0	0	1
Reserve renovatie brug Urmond	0	2.000	0	2.000	0	0	2.000	0	0	2.000	0	0	2.000	0	0	2.000
Reserve doorontwikkelingsbudget	0	1.000	0	1.000	0	0	1.000	0	0	1.000	0	0	1.000	0	0	1.000
Reserve pilots duurzaamheid	0	1.000	0	1.000	0	0	1.000	0	0	1.000	0	0	1.000	0	0	1.000
Reserve invoeringomgevingswet	0	500	0	500	0	0	500	0	0	500	0	0	500	0	0	500
Totaal	33.100	6.885	12.328	27.657	2.329	4.830	25.155	2.604	4.494	23.266	2.826	4.426	21.665	2.975	4.526	20.113

Middels onderstaand overzicht worden de mutaties in de Algemene reserve toegelicht.

Mutaties algemene reserve	Rekening Begroting Begroting		
	2017	2018	2019
Doorgeschoven posten	-700	-612	
Upgraden begraafplaatsen	-445		0
Normalisatie woonwagenlokaties		-50	
Jaarrekening resultaat 2017	2.008		
Look en feel		-50	
Treasurystatuut Vixia		-1.222	
Vormen bestemmingsreserve renovatie brug Urmond		-2.000	
Vormen bestemmingsreserve doorontwikkelingsbudget		-1.000	
Vormen bestemmingsreserve pilots duurzaamheid		-1.000	
Vormen bestemmingsreserve invoering omgevingswet		-500	
Werkbudget klimaatsysteem gemeentehuis		-300	
Uitvoering cultuur en recreatie			-375
Steinerbos buffer			-400
Mutaties algemene reserve algemene dekkingsmiddelen	863	-6.734	-775
Winst grondexploitatie Centrumplan / Mergelakker	105	129	-28
Achter de Hegge		-562	156
Mutaties algemene reserve grondexploitatie	105	-433	128
Totaal mutaties algemene reserve	968	-7.167	-647

Toelichting mutaties reserves

"Reserves" zijn vermogensbestanddelen die als eigen vermogen zijn aan te merken en die bedrijfseconomisch vrij te besteden zijn. Tegenover een reserve staat geen direct aanwijsbare verplichting.

Reserve Archeologiemuseum

Betreft een bestemmingsreserve voor de afdekking van de kapitaallasten van de extra investering in 2013 van € 155.000.

Reserve uitbreiding sporthal

Deze reserve wordt ingezet ter gedeeltelijke dekking van de kapitaallasten van de uitbreiding van de sporthal Merode.

Reserve Maaslandcentrum

Betreft een bestemmingsreserve ter gedeeltelijke dekking van de kapitaallasten die gemoeid zijn met de uitvoering van de revitalisering van het MLC. Deze reserve is gevoed met de opbrengst van de verkoop van het voormalig gemeentehuis van Elsloo.

Reserve sociaal domein

Om mogelijke tegenvallers bij de uitvoering van het sociaal domein te kunnen opvangen heeft de gemeenteraad een reserve sociaal domein in het leven geroepen.

Mocht er op bepaalde gebieden binnen het sociaal domein onderuitputting ontstaan in enig jaar dan worden deze middelen ingezet om eventuele tekorten op andere gebieden binnen het

sociaal domein op te vangen. Dit betreft de integratie-uitkering sociaal domein en de nieuwe Wmo-taken, integratie-uitkering Wmo-oud, gebundelde uitkering (Participatiewet bijstandsuitkeringen) en Welzijn (Algemeen maatschappelijk werk en Wijk- en buurtopbouw). Dit kan zowel in het betreffende jaar zijn, maar ook in een later jaar van de bestuursperiode.

Reserve gemeentelijke huisvesting:

Deze reserve wordt gevoed met de verkoopopbrengst van de grond (voormalig gemeentehuis) en ingezet ter gedeeltelijke dekking van de kapitaallasten van het huidige gemeentehuis.

Reserve afkoopsom geldelijke steun woonwagens:

Deze reserve wordt ingezet ter gedeeltelijke dekking van de kapitaal- en exploitatielasten van woonwagens, waarvoor destijds een afkoopsom is ontvangen.

Reserve nieuwbouw IKC de Triviant:

Deze reserve is gevoed met de opbrengst van de bouwgrondexploitatie Assevedo-sstraat en ingezet ter gedeeltelijke dekking van de exploitatielasten (huurpenningen) van Bredeschool IKC de Triviant.

Reserve Mergelakker:

De opbrengsten uit de grondexploitatie worden aangewend ter dekking van investeringen ter realisatie van het huidige clubgebouw ter huisvesting van de voetbal- en tennisvereniging die van het sportcomplex gebruik maken.

Reserve egalisatie afval:

De kosten van het afvalcompartiment worden gedekt uit de opbrengsten binnen dit compartiment. Een saldo wordt verrekend met de egalisatiereserve afvalstoffenheffingen.

Reserve MFC Stein:

De reserve is ingesteld voor het (gedeeltelijk) dekken van de kapitaallasten van het Multifunctioneel Centrum Stein. Daarnaast is in 2011 het teruggevorderde, teveel uitbetaalde subsidie aan het muziekonderwijs in deze reserve gestort. Dit ter dekking van de verhuiskosten na realisatie van het MFC.

Reserve Stationsomgeving:

Deze bestemmingsreserve is gevoed vanuit de algemene reserve en is ingesteld naar aanleiding van een amendement in de raad van 7 november 2013. Deze reserve wordt pas aangesproken als cofinanciering door de overige partijen (gemeente Beek, Provincie Limburg, NS, ProRail etc.) voor het totaalproject is gegarandeerd. Bij aanwending van deze € 1 miljoen zal binnen de bestaande budgetten dekking gezocht worden voor de hiermee samenhangende rentekosten.

Reserve Bouwgrondexploitaties:

Deze reserve is ingesteld ter afdekking van de financiële gevolgen (afdekking kapitaallasten) voortvloeiende uit de gewijzigde verslagleggingsregels Besluit Begroten en Verantwoorden (BBV) Bouwgrondexploitaties per 1 januari 2016.

De reserve wordt gevoed door de vrijval van de voorziening "Te verwachten verliezen", gedeelte Bramert-Noord fase 1 en fase 2. Deze vrijval ontstaat eveneens als gevolg van de gewijzigde verslagleggingsregels.

Reserve fietsbrug Meers:

Deze bestemmingsreserve is gevoed vanuit de algemene reserve en is ingesteld naar aanleiding van een amendement in de raad van 6 november 2014. Bij aanwending zal binnen de bestaande budgetten dekking gezocht worden voor de hiermee samenhangende rentekosten.

Reserve bijdrage LED:

De reserve bijdrage LED is in 2014 gevormd door in € 453.000 (6 * € 75.500) te onttrekken aan de

krimpreserve en te storten in deze reserve. Voor de periode 2015 tot en met 2020 is de jaarlijkse bijdrage aan de LED van € 155.000 voor € 79.500 afgedekt uit de vrijval van de structurele procesgelden voor de Regiovisie.

Algemene reserve:

Voor een specificatie van de mutaties binnen de algemene reserve verwijzen wij naar het voorgaand overzicht bij verloop reserves.

Reserve krimp

De gemeente Stein ontving via de krimpmaatstaf geld uit het gemeentefonds. Om deze gelden in te zetten voor onderwerpen die met krimp te maken hebben is deze reserve gecreëerd.

Reserve incidentele investeringen:

Een bijdrage in de bezuinigingstaakstelling in 2011 is gezocht in aanwending van een gedeelte van de algemene reserve (Kadernota 2012).

Deze bezuiniging is onder andere gerealiseerd door het treffen van een bestemmingsreserve ter dekking van de afschrijvingskosten van incidentele investeringen.

Reserve renovatie brug Urmond

Deze bestemmingsreserve is gevoed vanuit de algemene reserve en is ingesteld naar aanleiding van een Coalitieakkoord 2018-2022 Kansrijk Besturen.

Reserve doorontwikkelingsbudget

Deze bestemmingsreserve is gevoed vanuit de algemene reserve en is ingesteld naar aanleiding van een Coalitieakkoord 2018-2022 Kansrijk Besturen.

Reserve pilots duurzaamheid

Deze bestemmingsreserve is gevoed vanuit de algemene reserve en is ingesteld naar aanleiding van een Coalitieakkoord 2018-2022 Kansrijk Besturen.

Reserve invoering omgevingswet

Deze bestemmingsreserve is gevoed vanuit de algemene reserve en is ingesteld naar aanleiding van een Coalitieakkoord 2018-2022 Kansrijk Besturen.

Verloop voorzieningen

	Stand 31-dec 2017	Stortin g 2018	Ottrekkin g 2018	Stand 31-dec 2018	Stortin g 2019	Ottrekkin g 2019	Stand 31-dec 2019	Stortin g 2020	Ottrekkin g 2020	Stand 31-dec 2020	Stortin g 2021	Ottrekkin g 2021	Stand 31-dec 2021	Stortin g 2022	Ottrekkin g 2022	Stand 31-dec 2022
Voorzieningen dubieuze vorderingen																
woonwagengebouders	4	0	0	4	0	0	4	0	0	4	0	0	4	0	0	4
Voorziening groot onderhoud gem huizen en fanfarezalen	142	31	4	170	0	0	170	0	0	170	0	0	170	0	0	170
Voorzieningen verwachte verliezen gondexploitaties	0	445	0	445	0	445	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Voorziening onderh. Kunstwerk en viaduct.	140	31	107	65	31	27	69	43	53	59	43	40	61	43	13	91
Voorziening kleine monumenten	2	0	0	2	0	0	2	0	0	2	0	0	2	0	0	2
Voorziening dubieuze debiteuren sociale zaken	879	32	32	879	32	32	879	32	32	879	32	32	879	32	32	879
Voorziening planschades	16	0	0	16	0	0	16	0	0	16	0	0	16	0	0	16
Voorziening dubieuze debiteuren	138	0	0	138	0	0	138	0	0	138	0	0	138	0	0	138
Voorziening pensioenvoorziening (oud) wethouders	1.226	30	41	1.215	30	41	1.204	30	41	1.193	30	41	1.182	30	41	1.171
Voorziening groot onderhoud wegen	107	627	636	98	627	684	41	627	617	51	627	616	62	625	611	76
Voorziening (groot) bouwkundig onderhoud BOP	1.097	404	323	1.178	496	682	992	496	47	1.441	496	243	1.694	496	250	1.940
Voorziening vordering verkoop vennootschap	42	0	0	42	0	0	42	0	0	42	0	0	42	0	0	42
Voorziening wachtgeldverplichtingen	24	0	10	14	0	10	4	0	4	0	0	0	0	0	0	0
Voorziening groot sporttechnisch onderhoud	255	74	103	226	74	60	241	74	135	180	74	65	189	74	65	199
Voorziening wethouderuitkeringen	579	106	124	562	0	115	446	0	87	359	0	62	297	0	62	235
Voorziening riool (cf art 44 lid 2 BBV)	747	0	369	378	0	0	378	0	0	378	0	0	378	0	0	378
Voorziening boventallige medewerkers	107	0	54	53	0	54	-1	0	0	-1	0	0	-1	0	0	-1
Voorziening Geldlening Steinerbos BV	299	0	0	299	0	0	299	0	0	299	0	0	299	0	0	299
Totaal	5.805	1.781	1.802	5.784	1.290	2.149	4.925	1.302	1.016	5.210	1.302	1.099	5.413	1.300	1.074	5.639

Toelichting mutaties voorziening

"Voorzieningen" hebben het karakter van een verplichting en behoren tot het vreemd vermogen. Voorzieningen worden gevormd voor concrete of specifieke risico's of om te kunnen voldoen aan verplichtingen en ter dekking van verliezen die op de balansdatum daadwerkelijk bestaan. Voorzieningen worden gevormd ten laste van het resultaat (resultaatbepaling).

Voorziening groot onderhoud fanfarezalen en gemeenschapshuizen:

De toevoeging en onttrekking aan deze voorziening is gebaseerd op het onderliggende onderhoudsplan.

Voorziening (groot) bouwkundig onderhoud (BOP):

De toevoeging en onttrekking aan deze voorziening is gebaseerd op het onderliggende onderhoudsplan.

Voorziening groot sporttechnisch onderhoud

De toevoeging en onttrekking aan deze voorziening is gebaseerd op het onderliggende beheerplan.

Voorziening kleine monumenten

Het doel van deze reserve is het uitvoeren van restauratie en achterstallig onderhoud kleine monumenten.

Voorziening dubieuze vorderingen woonwageneigenaren

Ter afdekking van mogelijke oninbare vorderingen op woonwageneigenaren is de voorziening dubieuze vorderingen woonwageneigenaren gevormd.

Voorziening groot onderhoud wegen

De toevoeging en onttrekking aan deze voorziening is gebaseerd op het onderliggende onderhoudsplan.

Voorziening verwachte verliezen grondexploitaties:

De omvang deze voorziening moet voldoende zijn om de risico's af te dekken (zie paragraaf grondbeleid)

Voorziening onderhoud kunstwerken (bruggen ed):

De toevoeging en onttrekking aan deze voorziening is gebaseerd op het onderliggende onderhoudsplan.

Voorziening planschades

Om te voorkomen dat planschadekosten voor rekening van de gemeente komen, door het verlenen van vrijstelling van het bestemmingsplan, is deze voorziening gevormd. Er wordt een overeenkomst gesloten tussen de initiatiefnemer en de gemeente. Vooraf wordt er een bedrag aan de gemeente betaald waaruit eventuele planschades worden betaald.

Voorziening riool ex artikel 44 lid 2 BBV

De rioolvoorziening is verwerkt op basis van nominale waarde en met inachtneming van artikel 44, lid 2 BBV. Vanuit het GRP is er geen inzicht in de wijze waarop het riooltarief is opgebouwd en is een voorziening op basis van artikel 44, lid 1 BBV niet mogelijk.

Voorziening geldlening Steinerbos BV

In 2015 en 2016 heeft Steinerbos BV een beroep moeten doen op de gemeente (op grond van de gesloten exploitatieovereenkomst) tot aanzuivering van het financieel tekort met een bedrag van

€ 140.000 in 2015, € 100.000 in 2016 en € 59.000 in 2017. Ter hoogte van deze bedragen is een voorziening gevormd.

Voorziening APPA (oud) wethouders:

De toekomstige pensioenrechten van de (oud) wethouders is bij Wet geregeld in de Wet APPA (Algemene Pensioenwet Politieke Ambtsdragers). Voor het realiseren van de verplichting ten aanzien van de verstreken diensttijd van de actieve wethouders, de oud-wethouders met wachtgeld en de oud-wethouders zonder wachtgeld, is deze voorziening gevormd.

Voorziening wachtgeldverplichtingen personeel:

In verband met betalingen van toekomstige wachtgeldverplichtingen voor personeel is deze voorziening ingesteld.

Voorziening boventallige medewerkers

In verband met de betaling van de maandelijkse loonkosten voor boventallige medewerkers is deze voorziening in 2015 gevormd.

Voorziening uitkeringen gewezen wethouders:

In 2014 is deze voorziening gevormd in verband met betalingen van te verwachten wachtgelduitkeringen aan gewezen wethouders in de periode 2015 t/m 2026. om de jaarlijkse schommelingen in de uitkeringen aan gewezen wethouders te egaliseren.

Diverse voorzieningen dubieuze vorderingen:

De toevoeging is gebaseerd op een inschatting van de oninbaarheid. Bedragen worden onttrokken zodra een debiteur daadwerkelijk oninbaar wordt verklaard.

Uiteenzetting financiële positie

Financieel begrotingsbeeld

Belangrijk hierbij is dat het bij de financiële positie nadrukkelijk gaat om het beeld van de financiën over het begrotingsjaar en de daarop volgende jaren. De financiële positie speelt een belangrijke rol in het kader van een adequaat en integraal afwegingsproces betreffende de te varen koers op de korte, maar vooral op de middellange termijn.

Op basis van de uitgangspunten ontstaat het navolgende financieel beeld voor het jaar 2019-2022.

Omschrijving	2019	2020	2021	2022
Primaire begroting 2018	270	174	136	144
<i>Mutaties raadsbesluiten</i>				
Eerste bestuursrapportage 2018	384	323	268	81
Tweede bestuursrapportage 2018	27	-13	61	331
Uitvoeringskosten 3D	0	0	0	0
Aanpassingen onderwijslocaties	-1	-1	-1	-1
Treasurystrategie Vixia	0	0	0	0
Look en feel	0	0	0	0
Eigenstandige rekenkamer	-13	-13	-13	-13
Kunst en cultuur	-50	-50	-50	-50
Haalbaarheidsonderzoek St. Jozefkerk	0	0	0	0
Doorgeschoven posten	0	0	0	0
Coalitieakkoord 2018-2022	-600	-413	-324	-390
Begroot exploitatiesaldo	17	7	77	100

De mutaties vanuit bovenstaand overzicht met betrekking tot opstellen begroting 2019 zijn bij de programma's en paragrafen opgenomen en toegelicht.

EMU saldo

		2018	2019	2020
Omschrijving		x € 1000,-	x € 1000,-	x € 1000,-
1	Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	-4.981	-2.485	-1.883
2	Afschrijvingen ten laste van de exploitatie	2.906	3.351	3.686
3	Bruto dotaties aan de post voorzieningen ten laste van de exploitatie minus de vrijval van de voorzieningen ten bate van de exploitatie	1.781	1.290	1.302
4	Investerings in (im)materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd	12.571	12.537	7.537
5	Baten uit bijdragen van andere overheden, de Europese Unie en overigen, die niet op de exploitatie zijn verantwoord en niet al in mindering zijn gebracht bij post 4			
6	Desinvesteringen in (im)materiële vaste activa: Baten uit desinvesteringen in (im)materiële vaste activa (tegen verkoopprijs), voor zover niet op exploitatie verantwoord			
7	Aankoop van grond en de uitgaven aan bouw-, woonrijp maken e.d. (alleen transacties met derden die niet op de exploitatie staan)	20		
8	Baten bouwgrondexploitatie: Baten voorzover transacties niet op exploitatie verantwoord	397		
9	Lasten op balanspost Voorzieningen voorzover deze transacties met derden betreffen	1.172	1.453	852

- 10 Lasten ivm transacties met derden, die niet via de onder post 1 genoemde exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves (inclusief fondsen en dergelijke) worden gebracht en die nog niet vallen onder één van bovenstaande posten

- 11 Verkoop van effecten:

a Gaat u effecten verkopen? (ja/nee)

b Zo ja wat is bij verkoop de verwachte boekwinst op de exploitatie?

Berekend EMU-saldo

-13.660 -11.834 -5.284

Geprognosticeerde balans

Omschrijving	Realisatie 31-12-17	Begroting 31-12-18	Begroting 31-12-19	Begroting 31-12-20	Begroting 31-12-21	Begroting 31-12-22
<i>Immateriële vaste activa</i>	124	124	124	124	124	124
- Afschrijvingen		0	0	0	0	0
- Investerings		0	0	0	0	0
<i>Materiële vaste activa</i>	75.404	85.120	94.184	98.000	99.884	98.592
- Afschrijvingen		2.855	3.473	3.721	3.850	3.942
- Investerings		12.571	12.537	7.537	5.734	2.650
<i>Financiële vaste activa</i>	11.555	10.183	9.859	5.521	5.180	4.839
Leningen woningbouwcorporaties	5.478	5.084	4.769	4.446	4.116	3.785
Overige langlopende leningen	333	431	422	407	396	386
Uitzettingen met een looptijd > 1 jaar	4.208	4.208	4.208	208	208	208
Bijdrage activa derden	0	0	0	0	0	0
Leningen aan deelneming	1.076	0	0	0	0	0
Kapitaalverstekkingen aan deelnemingen	460	460	460	460	460	460
Totaal vaste activa	87.083	95.427	104.167	103.645	105.188	103.555
<i>Vlottende activa:</i>	6.850	6.850	6.850	6.850	6.850	6.850
- Voorraden	47	47	47	47	47	47
- Vorderingen	5.444	5.444	5.444	5.444	5.444	5.444
- Liquide middelen	15	15	15	15	15	15
- Overlopende activa	1.344	1.344	1.344	1.344	1.344	1.344
Totaal vlottende activa	6.850	6.850	6.850	6.850	6.850	6.850
Totale activa	93.933	102.277	111.017	110.495	112.038	110.405

Omschrijving	Realisatie 31-12-17	Begroting 31-12-18	Begroting 31-12-19	Begroting 31-12-20	Begroting 31-12-21	Begroting 31-12-22
<i>Eigen vermogen</i>	33.101	28.120	25.636	23.754	22.230	20.778
- Algemene reserve	16.496	11.337	11.153	10.768	10.372	10.046
- Bestemmingsreserves	14.597	16.320	14.465	12.979	11.781	10.632
- Resultaat ná bestemming	2.008	463	18	7	77	100
<i>Voorzieningen</i>	4.441	3.975	3.561	3.847	4.050	4.276
- toevoegingen aan voorzieningen		1.304	1.258	1.270	1.270	1.268
- onttrekkingen aan voorzieningen		1.770	1.672	984	1.067	1.042
<i>Vaste schulden met een rentetypische looptijd > 1 jaar</i>	40.790	54.081	65.719	66.793	69.657	69.250
- Onderhandse leningen	40.693	53.984	65.622	66.696	69.560	69.153
- Door derden belegde gelden	30	30	30	30	30	30
- Waarborgsommen	67	67	67	67	67	67
Totaal vaste passiva	78.332	86.176	94.916	94.394	95.937	94.304
<i>Vlottende passiva:</i>						
<i>Vlottende schulden met een rentetypische looptijd < 1 jaar</i>	10.524	11.024	11.024	11.024	11.024	11.024
- Kasgeldleningen	2.000	2.500	2.500	2.500	2.500	2.500
- Banksaldi	3.805	3.805	3.805	3.805	3.805	3.805
- Overige schulden	4.719	4.719	4.719	4.719	4.719	4.719
<i>Overlopende passiva</i>	5.077	5.077	5.077	5.077	5.077	5.077
Totaal vlottende passiva	15.601	16.101	16.101	16.101	16.101	16.101
Totaal passiva	93.933	102.277	111.017	110.495	112.038	110.405

Investeringsplanning 2019-2022

Investeringen per programma	2019	2020	2021	2022
Nieuw meubilair nieuw gemeentehuis	22	22	22	42
eNIK (Elektronische Ned ID kaart)	10	0	0	0
Telefoon toestellen	0	0	0	100
Burostoelen gemeentehuis	0	70	0	0
Vervangen KIA Picanto	15	0	0	0
Burostoelen gemeentehuis	0	0	70	0
Hardware werkplekken mobiele devices	0	240	0	0
Digitaal archiveren	0	70	0	0
* Bestuur en ondersteuning	47	402	92	142
Infrastructuur MISA project	0	0	1.500	0
Herstructurering oude dorpskernen	0	500	0	500
Fietspaden Julianakanaal	0	0	1.000	0
Aanpak rotondes BPS	0	0	1.000	1.000
Gebiedsvisie Dorine Verschureplein	0	0	250	750
Opknappen bedrijventerrein Paalweg	200	0	0	0
Opknappen Beatrixplein	0	250	0	0
Optimaliseren inrichting kanaalboulevard	100	0	0	0
Planvoorb reconstructie Obbichterstraat	20	0	0	0
Reconstructie Mauritsweg Stein	1.200	1.366	0	0
Verkeerskundige aanpassingen Obbichterst	0	400	0	0
Reconstructie rotonde ACL	565	0	0	0
LED armaturen openbare verlichting	200	200	200	0
Vervangen boogbrug Veestraat	2.153	0	0	0
GGA Stein centrum wegen	50	1.100	0	0
Vervangen lichtmasten	50	100	100	0
Reconstructie Molenweg Zuid	600	0	0	0
Rehabilitatie Nieuwe Postbaan	527	0	0	0
Reconstructie Heidekampweg	1.500	0	0	0
Reconstructie rotonde Veestraat	200	200	0	0
Verkeersmaatr veilige schoolomgeving	200	200	200	0
Aanpassen rotonde Steinerweg-Koolweg	200	200	0	0
Aanpassen fietsroutenetwerk	400	100	0	0
Herinrichting Stationsstraat	1.400	0	0	0
Rotonde Steinderweg	900	0	0	0
Reconstructie Jurgenstraat	0	150	1.000	0
Herinrichting Koolweg	0	0	150	0
Rotonde Stadhouderslaan ingang Seinerbos	0-	0	0	0
Weg boogbrug Veestraat	276	0	0	0
Omvormen jaagpad Molenweg tot fietspad	243	0	0	0
Nog te benoemen investeringen uren	119	120	121	122
* Verkeer vervoer en waterstaat	11.102	4.886	5.521	2.372
Vervangen speelvoorzieningen	113	154	35	38
Vervangen armaturen veldverl t Hetjen	0	0	11	0
Vervangen afrastering acco Mergelakker	0	0	0	43
Vervangen afrastering acco Molenpark	0	0	10	0
Verv veldafrastering-poortjes t Hetjen	0	0	26	0

Vervangen ballenvangers t Hetjen	0	0	10	0
Vervangen armaturen veldverl Nederheides	0	11	0	0
Vervangen accom.afrastering voetb Urmond	0	0	0	22
Vervangen masten veldverl B-C t Hetjen	0	0	29	0
Vervangen masten veldverl Molenpark	0	12	0	0
Vervangen masten veldverl tennis Urmond	0	20	0	0
Vervangen ballenvangers voetb Molenpark	0	0	0	14
Verv veldafst,staalm, ballenv voetbal IVS	0	0	0	20
Vervangen afrastering IVS	33	0	0	0
Vervangen veldafstastering Urmondia	21	0	0	0
Vervangen kunststofoplaag Haslou	520	0	0	0
Veldverlichting tennis Urmond	0	34	0	0
Veldverlichting VVUrmond	0	23	0	0
* Sport, cultuur en recreatie	687	253	121	136
Rioolvergroten,afkoppelen Vaartstraat	0	40	0	0
Rioolvergroten,afkoppelen Moutheuvel	0	140	0	0
Afkoppelen riool Meers	50	50	0	0
GGA Stein centrum riool	50	1.000	0	0
Afkoppelen omgeving Odalaan Urmond	0	165	0	0
Nog te bepalen projecten vervangen riool	600	600	0	0
* Volksgezondheid en milieu	700	1.995	0	0
TOTAAL	12.537	7.537	5.734	2.650

BIJLAGEN

Bijlage I Overzicht Formatie

Omschrijving	2018		2019	
	FTE	Pers.	FTE	Pers.
Griffie	2,00	3	2,00	3
Hoofdafdeling Secretaris	6,80	9	6,80	9
Hoofdafdeling Concerncontrol	5,00	5	6,00	6
Hoofdafdeling Bedrijfsvoering	32,09	32	30,80	33
Hoofdafdeling MRO	37,70	40	41,29	45
Hoofdafdeling W&I	27,32	31	29,43	32
Hoofdafdeling Dienstverlening	28,09	35	27,65	35
Bovenformatief	1,50	2	1,50	2
Totaal ambtelijk apparaat	140,50	157	145,47	165
Raadsleden		21		21
College B&W	4,80	6	5,20	6
Totaal Gewezen Wethouders		9		8

P-begroting in Euro's:

	Bijgestelde raming 2017	Werkelijk 2017	Bijgestelde raming 2018	Primaire raming 2019
Loonkosten ambtelijk personeel	9.147.593	9.072.592	9.722.351	10.732.792
Loonkosten Bestuur	798.696	792.793	808.312	857.887
Kosten gewezen wethouders	152.443	128.348	121.325	118.952
Inhuur t.b.v. ambtelijk apparaat	1.017.292	899.972	959.517	
Totaal Gemeente Stein.	11.116.024	10.893.705	11.611.505	11.709.631

Bijlage II Verplichte indicatoren

Indicator	Omschrijving	eenheid	periode	Stein Limburg	
Bestuur en Ondersteuning					
Formatie		FTE per 1.000 inwoners	2017	5,8	
Bezetting		FTE per 1.000 inwoners	2017	5,8	
Apparaatskosten		Kosten per inwoner	2017	385,59	
Externe inhuur		kosten als % v.d. totale loonsom - kosten totale inhuur externen	2018	5,03	
Gemiddelde WOZ waarde	De gemiddelde WOZ waarde van woningen.	Duizend euro	2018	184	182
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuis-houden	Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een éénpersoonshuisouden betaalt aan woonlasten.	In euro's	2018	736	681
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuis-houden	Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een meerpersoonshuisouden betaalt aan woonlasten.	In euro's	2018	790	746
Veiligheid					
Harde kern jongeren	Het aantal harde kern jongeren, per 10.000 inwoners in de leeftijd van 12-24 jaar.	Aantal per 10.000 jongeren	2014	2,1	1,4
Winkeldiefstallen	Het aantal winkeldiefstallen per 1.000 inwoners	Aantal per 1.000 inwoners	2017	0,6	2
Geweldmisdrijven	Het aantal geweldmisdrijven per 1.000 inwoners	Aantal per 1.000 inwoners	2017	3,2	4,7
Diefstallen uit woning	Het aantal diefstallen uit woningen per 1.000 inwoners	Aantal per 1.000 inwoners	2017	3,2	3,4
Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)	Het aantal vernielingen en beschadigingen, per 1.000 inwoners.	Aantal per 1.000 inwoners	2017	4,4	4,9
Ziekenhuisopname na verkeersongeval met een motorvoertuig	als aandeel van het totaal aantal ongevallen die leiden tot ziekenhuisopnamen.	%	2015	5	7
Overige verkeersongevallen met een gewonde fietser	als aandeel van het totaal aantal ongevallen die leiden tot ziekenhuisopnamen.	%	2015	7	9
Economie					
Functiemenging	De functiemengingsindex (FMI) weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen, en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen.	%	2017	42,4	49,3

Vestigingen (van bedrijven)	Het aantal vestigingen van bedrijven, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar.	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar	2017	118	128,5
Onderwijs					
Absoluut verzuim	Het aantal leerplichtigen dat niet staat ingeschreven op een school.	per 1.000 inw. 5-18 jr	2017	2,52	1,49
Relatief verzuim	Het aantal leerplichtigen dat wel staat ingeschreven op een school, maar ongeoorloofd afwezig is	per 1.000 inw. 5-18 jr	2017	15,8	24,52
Vroegtijdig schoolverlaters (zonder startkwalificatie; vsv-ers)	Het percentage van het totaal aantal leerlingen (12 - 23 jaar) dat voortijdig, dat wil zeggen zonder startkwalificatie, het onderwijs verlaat.	% deelnemers aan het VO en MBO Onderwijs	2016	1,2	1,8
Sport, cultuur en recreatie					
Niet sporters	Percentage niet-wekelijks sporters	%	2016	51,8	52,9
Sociaal domein					
Jongeren met een delict voor de rechter	Het percentage jongeren (12-21 jaar) dat met een delict voor de rechter is verschenen.	%	2015	1,3	1,24
Kinderen in uitkeringsgezin	Het percentage kinderen tot 18 jaar dat in een gezin leeft dat van een bijstandsuitkering moet rondkomen.	% van alle jongeren tot 18 jaar	2015	3,1	6,74
Jeugdwerkloosheid	Het percentage kinderen tot 18 jaar werkloos is.	%	2015	1,15	1,23
Jongeren met jeugdhulp	Het percentage jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp ten opzicht van alle jongeren tot 18 jaar.	% van alle jongeren tot 18 jaar	2017	10,6	12,1
Jongeren met jeugdbescherming	Het percentage jongeren tot 18 jaar met een jeugdbeschermingsmaatregel ten opzichte van alle jongeren tot 18 jaar.	% van alle jongeren tot 18 jaar	2017	0,7	1,4
Jongeren met jeugdreclassering	Het percentage jongeren (12-22 jaar) met een jeugdreclasseringsmaatregel ten opzichte van alle jongeren (12-22 jaar).	% van alle jongeren van 12 tot 23 jaar	2016	0,4	0,5
Cliënten met een maatwerkarrangement WMO	Een maatwerkarrangement is een vorm van specialistische ondersteuning binnen het kader van de Wmo	Aantal per 10.000 inwoners	2016	NB	74
Verwijzingen Halt	Verwijzingen naar Buro Halt	Aantal per 10.000 jongeren	2016	100	124,7
Netto arbeidsparticipatie	Het percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de (potentiële) beroepsbevolking.	% van de werkzame bevolking ten opzichte van de beroepsbevolking CBS	2016	63,2	63,2
Achterstands-leerlingen	Het percentage leerlingen (4-12 jaar) in het primair onderwijs dat kans heeft op een leerachterstand.	% 4 t/m 12 jarigen	2012	6,48	11,37
Werkloze jongeren	Het percentage werkeloze jongeren (16-22 jaar).	% 16 t/m 22 jarigen	2015	1,15	1,23

Lopende re-integratievoorzieningen	Het aantal re-integratievoorzieningen, per 10.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar	Aantal per 10.000 inwoners van 15 - 64 jaar	2016	12,1	26,3
Banen	Het aantal banen, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar.	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd 15 - 64 jaar	2017	553	711,7
Personen met een bijstandsuitkering	Het aantal personen met een bijstandsuitkering, per 1.000 inwoners.	Aantal per 10.000 inwoners	2017	19	37,6
Volksgezondheid en milieu					
Omvang huishoudelijk restafval	Niet gescheiden ingezameld huishoudelijk afval.	Kg/inwoner	2016	113	?
Hernieuwbare elektriciteit	Hernieuwbare elektriciteit is elektriciteit die is opgewekt uit wind, waterkracht, zon of biomassa.	%	2014	3,9	?
Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting					
Nieuw gebouwde woningen	Het aantal nieuwbouwwoningen, per 1.000 woningen.	Aantal per 1.000 woningen	2016	5,5	3,5
Demografische druk	De som van het aantal personen van 0 tot 20 jaar en 65 jaar of ouder in verhouding tot de personen van 20 tot 65 jaar.	%	2018	78,3	71,6

Bijlage III Bezuinigingen

In onderstaand overzicht zijn de **nog te realiseren** bezuinigingen weergegeven.

Nr	Document	Bezuiniging:	2019	2020	2021	2022
1	Kn 2014, Coal.akk'14	Bezuinigingen				
		Accommodaties	-72.000	-50.000	-50.000	-50.000
2	Coal.akk'14	Totaal Inkoop	-149.000	-149.000	-150.000	-150.000
		Totaal:	-221.000	-199.000	-200.000	-200.000

1. Bezuinigingen accommodaties

In de begroting is een structurele stelpost opgenomen voor enerzijds de kosten van te treffen energiebesparende maatregelen en de beoogde energiebesparing. Afgelopen periode zijn reeds een aantal structurele besparing gerealiseerd waardoor de stelpost ten opzichte van 2018 is verlaagd. Anderzijds worden ook de besparingen die gerealiseerd worden bij het afstoten van gemeentelijke accommodaties met deze stelpost verrekend.

2. Bezuinigingen inkoop

Op de oorspronkelijke inkooptaakstelling van €200.000 is inmiddels een structurele besparing gerealiseerd van €50.000. Daarnaast worden jaarlijks incidentele besparingen gerealiseerd die ervoor zorgen dat de taakstelling wordt gerealiseerd. Om de taakstelling structureel te realiseren is het dynamische inkoopjaarplan gemaakt. De basis voor het inkoopplan is de investerings- en exploitatiebegroting en het contractbeheersysteem. Hierbij wordt zowel het aantal (te) doorlopen aanbestedingen inzichtelijk, maar ook de daarbij potentiële nieuwe besparingen. Op deze wijze wordt het restant aan (structurele) besparingen inzichtelijk.

Bijlage IV Recapitulatie begrotingsevenwicht

	2019			2020			2021			2022		
	totaal	inc	struct	totaal	inc	struct	totaal	inc	struct	totaal	inc	struct
Lasten	4.009	18	3.991	4.154		4.154	4.447	18	4.429	4.748		4.748
Baten	42.849		42.849	43.603		43.603	44.281		44.281	44.923		44.923
Bestuur en ondersteuning	38.840	-18	38.858	39.449	0	39.449	39.834	-18	39.852	40.175	0	40.175
Lasten	1.821		1.821	1.849		1.849	1.851		1.851	1.853		1.853
Baten	89		89	89		89	89		89	89		89
Veiligheid	-1.732	0	-1.732	-1.760	0	-1.760	-1.762	0	-1.762	-1.764	0	-1.764
Lasten	3.747	54	3.693	4.298	23	4.275	4.534		4.534	4.814		4.814
Baten	133		133	133		133	133		133	133		133
Verkeer, vervoer en waterstaat	-3.614	-54	-3.560	-4.165	-23	-4.142	-4.401	0	-4.401	-4.681	0	-4.681
Lasten	1.050	375	675	1.054	375	679	1.055	375	680	1.063	375	688
Baten	296		296	296		296	296		296	296		296
Economie	-754	-375	-379	-758	-375	-383	-759	-375	-384	-767	-375	-392
Lasten	2.954	38	2.916	2.972	46	2.926	2.825		2.825	2.879		2.879
Baten	287		287	287		287	287		287	287		287
Onderwijs	-2.667	-38	-2.629	-2.685	-46	-2.639	-2.538	0	-2.538	-2.592	0	-2.592
Lasten	5.181	400	4.781	4.810	40	4.770	4.685		4.685	4.616		4.616
Baten	333		333	335		335	336		336	338		338
Sport, cultuur en recreatie	-4.848	-400	-4.448	-4.475	-40	-4.435	-4.348	0	-4.348	-4.278	0	-4.278
Lasten	25.467	340	25.127	25.208	80	25.128	25.183		25.183	25.185		25.185
Baten	5.197		5.197	5.197		5.197	5.149		5.149	5.149		5.149
Sociaal Domein	-20.270	-340	-19.930	-20.011	-80	-19.931	-20.033	0	-20.033	-20.036	0	-20.036
Lasten	6.063	15	6.048	7.299	1.225	6.074	6.118		6.118	6.097		6.097
Baten	6.859		6.859	8.100	1.225	6.875	6.936		6.936	6.908		6.908
Volksgezondheid en milieu	796	-15	811	801	0	801	818	0	818	811	0	811
Lasten	2.196	110	2.086	1.031		1.031	1.034		1.034	1.024		1.024
Baten	1.497		1.497	328		328	319		319	319		319
Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting	-699	-110	-589	-703	0	-703	-715	0	-715	-705	0	-705
Overhead saldo	7.537		7.537	7.576		7.576	7.620		7.620	7.614		7.614
Saldo lasten en baten	-2.485	-1.350	-1.135	-1.883	-564	-1.319	-1.524	-393	-1.131	-1.451	-375	-1.076
Lasten	2.328	48	2.280	2.604	48	2.556	2.826		2.826	2.975		2.975
Baten	4.830	1.305	3.525	4.494	542	3.952	4.426	375	4.051	4.526	375	4.151
Mutaties reserves	2.502	1.257	1.245	1.890	494	1.396	1.601	375	1.226	1.551	375	1.176
Totaal saldo	17	-93	110	7	-70	77	77	-18	95	100	0	100

Structurele lasten	60.955	61.018	61.783	62.493
Structurele baten	61.065	61.095	61.878	62.593
Structureel saldo baten - / - lasten	110	77	95	100

Bijlage V Begrippenlijst

B

Balans	is een onderdeel van de jaarrekening. De balans geeft een overzicht van de bezittingen, vreemd en eigen vermogen (activa en passiva) van de gemeente.
Baten en lasten (stelsel van)	is een begrotingssysteem waarin alle ontvangsten en uitgaven worden toegerekend aan het begrotingsjaar waarop zij betrekking hebben. Dit ongeacht het jaar waarin zij zijn ontvangen of betaald.
Begroting	is een overzicht van beleidsvoornemens, hoeveel middelen daarmee zijn gemoeid en uit welke bronnen die middelen afkomstig zijn. Het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten 2004 (BBV), onderscheidt een beleidsbegroting en een financiële begroting.
Behoedzaamheidsreserve	is een gedeelte van de algemene uitkering uit het gemeentefonds dat het Rijk reserveert voor de uitlichting uit het gemeentefonds wegens verwachte onderuitputting van de rijksuitgaven.
Beleidsbegroting	is een onderdeel van de begroting waarin volgens het BBV met name ingegaan wordt op de programma's en via de zogenoemde paragrafen op de belangrijke onderdelen van het beheer. De beleidsbegroting bestaat uit: 1. het programmaplan; 2. de paragrafen.
Bestemmingsreserve	is een reserves waaraan een specifieke bestemming is gegeven
Bestuurlijk belang	heeft een gemeente wanneer ze een zetel heeft in het bestuur van een derde rechtspersoon of als ze stemrecht heeft.

C

Categoriale indeling	is een indeling van baten en lasten naar voorgeschreven soorten zoals salarissen, rente en belastingen. Het BBV stelt verplicht dat gemeenten de begroting converteren naar categorieën in een apart document. Dit document wordt naar de toezichthouder en CBS gezonden.
Comptabiliteitsvoorschriften	zijn de wettelijke bepaalde voorschriften voor de inrichting van de gemeentelijke begroting en rekening. Sinds het begrotingsjaar 2004 zijn de nieuwe voorschriften volgens het Besluit Begroting en Verantwoording van kracht.

D

Deelnemingen	zijn privaatrechtelijke rechtspersonen waarin de gemeente risicodragend participeert.
Doelmatigheid (efficiency)	is de mate waarin een maximale hoeveelheid producten en prestaties is gerealiseerd met een minimale hoeveelheid middelen of een hogere kwaliteit wordt bereikt bij een gelijkblijvende

	hoeveelheid middelen. Onderzoek naar doelmatigheid richt zich vooral op de verbetering van de bedrijfsvoering.
Doeltreffendheid (effectiviteit)	is de mate waarin de geleverde producten en prestaties bijdragen aan het realiseren van de gestelde (beleids)doelen. Onderzoek naar doeltreffendheid richt zich op de vergelijking van het gerealiseerde en gewenste effect.
Doeluitkering	is een door een ministerie aan de gemeente verstrekte gelden ter uitvoering van een specifieke taak. Een doeluitkering is dus niet vrij besteedbaar.
Dualisering	is de ontvlechting van de taken en bevoegdheden tussen de gemeenteraad en het college. De raad richt zich primair op de kaderstellende en controlerende functie, het college op de uitvoerende functie. De wethouders zijn geen lid van de raad.
E	
Economische categorie	kostensoort; aanduiding van de soort kosten en opbrengsten naar bedrijfseconomisch gezichtspunt.
F	
Financieel belang:	van financieel belang is sprake als de gemeente de middelen die ze ter beschikking stelt verloren gaan in geval van faillissement van de verbonden partij (een derde rechtspersoon) en / of als financiële problemen bij de verbonden partij verhaald kunnen worden op de gemeente.
Financiële begroting:	gaat volgens het BBV vooral in op de budgettaire aspecten en op de financiële gevolgen van de beleidsbegroting. De financiële begroting bestaat uit: 1. het overzicht van de baten en de lasten en toelichting; 2. de uiteenzetting van de financiële positie en toelichting.
Financiële positie	is een onderdeel van de financiële begroting, tevens de tegenhanger van de balans. De financiële positie van een gemeente geeft de grootte en samenstelling van het vermogen in relatie tot de baten en lasten.
Financiële rechtmatigheid	hiermee wordt bedoeld dat de financiële beheershandelingen in overeenstemming met de geldende wet- en regelgeving zijn uitgevoerd.
Functie:	is een onderdeel en afgeleide van een hoofdfunctie. Een functie komt overeen met een onderdeel van het gemeentelijk takenpakket en geeft een globale groepering van inkomsten en uitgaven per taakveld. Het BBV laat de indeling van de begroting aan de gemeente vrij, maar stelt verplicht dat gemeenten de begroting converteren naar voorgeschreven functies in een apart document t.b.v. het CBS.

G

Gemeenschappelijke regeling

is het publiekrechtelijk juridische kader waarbinnen twee of meer gemeentebesturen kunnen samenwerken.

Gemeentefonds

uitkering van het Rijk die de gemeenten in principe vrij mogen besteden. Dit ter onderscheid van doeluitkeringen met een gebonden besteding.

K

Kapitaallasten

afschrijving en toegerekende rente op activa.

Kostenplaatsen

op een kostenplaats worden lasten verzameld die niet direct aan een product kunnen worden toegerekend. De verzamelde lasten van een kostenplaats worden vervolgens op basis van geleverde prestaties toegerekend naar de producten.

L

Leges

worden geheven ter dekking van de kosten van gemeentelijke dienstverlening. Leges mogen maximaal kostendekkend zijn.

O

Overzicht van baten en lasten:

is het onderdeel van de financiële begroting dat een overzicht geeft van alle baten en lasten die in de programma's zijn opgenomen.

P

Paragrafen:

geven volgens het BBV een dwarsdoorsnede van de begroting op financiële aspecten. Het gaat dan om de beleidslijnen van beheersmatige aspecten die belangrijk zijn, financieel, politiek of anderszins. De paragrafen zijn onderdeel van zowel de beleidsbegroting als het jaarverslag.

Planning- en controlcyclus

de jaarlijks terugkerende werkzaamheden die samenhangen met het opstellen, bespreken, bewaken, bijstellen en verifiëren van budgetten.

Prestatie-indicator

kwantitatieve en kwalitatieve gegevens die inzicht geven in de resultaten van het gevoerde beleid van de gemeente.

Programma:

is een samenhangende verzameling van producten, activiteiten en geldmiddelen gericht op het bereiken van vooraf bepaalde maatschappelijke effecten.

Programmabegroting:

is de typering voor de begroting waarin de programma's centraal staan. Een gemeente is vrij in de keuze van de programma's en in het aantal.

R

Raadsprogramma:

De raad geeft in een raadsprogramma een agendering van de onderwerpen die in de raadsperiode aan de orde moeten komen. Het gaat als regel met name om de onderwerpen die in de visie van de raad politiek relevant zijn. Het raadsprogramma is de basis voor de planning en control van

	de raad. In een dualistisch stelsel kunnen alle raadsfracties een raadsprogramma ondertekenen.
Rekening:	overzicht van de in een jaar gerealiseerde kosten en opbrengsten. De jaarrekening dient ter verantwoording. Tevens wordt in een jaarrekening de stand van de gemeentelijke vermogenspositie opgemaakt.
Reserve	bedrag dat is gereserveerd voor toekomstige uitgaven, zonder dat de aard en de omvang van deze uitgaven al bekend zijn.
Risicoparagraaf	is een door het college verstrekt overzicht van alle bekende risico's tot het moment van aanbieden van de begroting.
T Treasury	is het geheel van activiteiten in verband met de financiering.
V Verbonden partij:	is een partij waarmee de gemeente een bestuurlijke relatie onderhoudt en waarin zij een financieel belang heeft.
W Weerstandscapaciteit:	is het geheel van geldmiddelen (zoals de algemene reserve) waaruit tegenvallers eventueel bekostigd kunnen worden, zonder dat de begroting en het beleid (direct) aangepast behoeven te worden.
Weerstandscapaciteit incidenteel: op	is het vermogen om calamiteiten en andere eenmalige tegenvallers op te kunnen vangen zonder dat dit invloed heeft de hoogte van het voorzieningenniveau van de programma's.
Weerstandscapaciteit structureel: in gaat	met de structurele weerstandscapaciteit worden die middelen bedoeld die permanent ingezet kunnen worden om tegenvallers de lopende exploitatie op te vangen, zonder dat dit ten koste van de uitvoering van de programma's.

Bijlage VI Lijst van afkortingen

A

ABWZ	Algemene wet bijzondere ziektekosten
AJZ	Algemene juridische zaken
APV	Algemene plaatselijke verordening
CC	Concerncontroller

B

BAG	Basisregistraties Adressen en Gebouwen
BBP	Bruto binnenlands product
BBV	Besluit begroting en verantwoording
Bbz	Besluit bijstandsverlening zelfstandigen
BCF	BTW compensatiefonds
Berap	Bestuursrapportage
Wet BIBOB	Bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur
BLG	Bouwfonds Limburgse Gemeenten
BMO	Bedrijfs- en management ondersteuning
BNG	Bank Nederlandse gemeenten
BOA	Buitengewoon opsporingsambtenaar
BOP	Bouwkundig onderhoudsplan
BORA	Beheer openbare ruimte en accommodaties
BOS	Buurt onderwijs en sport
BRW	Brandweer

C

CAK	Centraal administratie kantoor
CIZ	Centrum Indicatiestelling zorg
CJG	Centrum voor Jeugd en Gezin

D

DMS	Document management systeem
DOP	Dorpsontwikkelingsplan
DVC	Dienstverlening Centraal

E

ECB	Europese centrale bank
EGEM	Electronische Gemeente
Eris	Eigendom registratie en informatie systeem
EMU	Economische en monetaire unie
ESF	Europees Sociaal Fonds

F

FD	Facilitaire dienstverlening
FIDO	Wet financiering decentrale overheid

G

GBA	Gemeentelijke basis administratie
GGA	Gebiedsgerichte aanpak
GGD	Geneeskundige gezondheidsdienst
GIS	Geografisch Informatie Systeem
GRP	Gemeentelijk rioleringsplan

I

ICT	Informatie en communicatietechnologie
IGOM	Intergemeentelijk overleg voor mobiliteitsvraagstukken
IHP	Integraal huisvestingsplan voor schoolgebouwen in Stein
IKL	Instandhouding Kleine Landschapselementen in Limburg
IMD	Intergemeentelijke milieu dienst
IOAW	Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte Werkeloze Werknemers
IOAZ	Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen
ISD	Intergemeentelijke sociale dienst

J

JIT	Jeugd interventie team
JPP	Jeugd preventie platform

K

KRW	Kaderrichtlijn Water
KTO	Klant Tevredenheids Onderzoek

M

MFC	Multifunctioneel centrum
MISA	Multifunctionele invulling sportaccommodaties
MRB	Maatschappelijk ruimtelijk beleid
Mia	Maatschappelijke ondersteuning Informatie en Advies

N

NVVB	Nederlandse vereniging voor Burgerzaken
------	---

O

OZB	Onroerende zaak belasting
-----	---------------------------

P

P&C	Planning en control
PIW	Partners in Welzijn
PB	Projectenbureau
PGB	Persoonsgebonden budget
PPS	Publiek private samenwerking
PuZa	Publiekszaken

R

RBL	Regionaal Bureau Leerplicht westelijke Mijnstreek
RMC	Regionale Meld- en Coördinatiefunctie voortijdig schoolverlaten
RO	Ruimtelijke Ordening

S

SJAR	Steinse Jongeren Advies Raad
SLOK	Stimulering Lokale Klimaatinitiatieven
SMART	Specifiek, meetbaar, acceptabel, realistisch, tijdgebonden
SOP	Sporttechnische onderhoudsplanung

V

VNG	Vereniging van Nederlandse gemeenten
VH&H	Vergunningverlening, handhaving en heffingen
VROM	Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en milieubeheer

VVE Vroeg- en voorschoolse educatie

W

Wamz Wet op archeologische monumentenzorg
Wabo Wet algemene bepalingen omgevingsrecht
WEB Wet Educatie en Beroepsonderwijs
W&I Werk en inkomen
Wcpv Wet collectieve preventie volksgezondheid
WGA Werkhervatting Gedeeltelijk Arbeidsgeschikten
WGR Wet gemeenschappelijke regeling
WKPB Wet kenbaarheid publiekrechtelijke beperkingen
WMO Wet maatschappelijke ondersteuning
WOZ Waardering onroerende zaken
WPG Wet publieke gezondheid
WSC Wet op het Specifiek Cultuurbeleid (WSC)
WSW Wet sociale werkvoorziening
WVG Wet voorziening gehandicapten
WWB Wet werk en bijstand

Z

Zvw Zorgverzekeringswet